

SLUGA BOŽJI

ALOJZIJE STEPINAC

»Onaj , koji se malo udube u misterij utjelovljenja Sina Božjega i koji samo malo shvati svu dubinu ljubavi Božje prema čovjeku, taj će na ljubav odgovoriti ljubavlju i život svoj udesiti prema načelima Evanđelja Sina Božjega.«

A. kard. Stepinac, *Pismo dr. Ivi Andresu*, 17.XII.1953.

God. 4 (1997) 10. veljače GLASNIK POSTULATURE Broj 1–2 Cijena 5 kn

PAPINA RIJEČ:

Novi blaženici govore na osobit način jezikom Križa

Na svetkovinu Krista Kralja, 24. studenoga 1996., u bazilici sv. Petra u Vatikanu, Papa Ivan Pavao II. proglasio je blaženima svećenike mučenike nacističkog progona Crkve vlč. Otta Neururera i vlč. Jakoba Gappa, te blaženom s. Catherine Jarrige, dominikansku trećoredicu koja je još za života bila zvana »redovnica siromaha«.

Premda su novi blaženici živjeli u razmaku od gotovo 100 godina, iskusili su strahote progona Crkve koji, čini se, u Europi nikad nisu prestajali. Naime, progon Crkve za vrijeme Francuske revolucije u mnogome sliči nacističkom progonu koji se u ovom stoljeću oborio na nju. Stoga je svjedočanstvo novih blaženika još jedna potvrda već prokušane i proživljene zbilje da je mučeništvo stalna zbilja života Crkve, dok se progonitelji smjenjuju, mijenjajući samo ime.

Ivan Pavao II. već je proglasio mučenike komunističkog progona Crkve, koji je u godinama prije Drugoga svjetskog rata odnio tisuće nevinih žrtava u Španjolskoj, osobito ubijajući svećenike, redovnike i redovnice. Taj progon je prije i poslije bezbožnog nasilja u Španjolskoj u zemljama pod Staljinovim oblikom komunizma počinio zločine nad desecima i stotinama tisuća nevinih. Jedna od tih žrtava bio je i Sluga Božji Alojzije Stepinac, za čije proglašenje blaženim ne prestajemo upućivati molbe Presvetome Trojstvu i čijem se zagovoru utječemo da bismo u borbama života sačuvali vjeru.

Za ovaj dvobroj Glasnika izabrana je poruka Svetog Oca upućena vjernicima iz Austrije i Francuske, koji su došli u Rim na proglašenje novih blaženika. Što je Papa rekao njima, poručio je cijeloj Crkvi, pa tako i Crkvi u Hrvata. Naime, primajući spomenute hodočasnike u posebnu audijenciju u dvorani Pavla VI., Sveti Otac je rekao:

»Novi blaženici govore na osobit način jezikom Križa, jer nas nose unatrag u vremena u kojima su kršćani bili progonjeni. Ostavili su nam velebnu žrtvu; u njima »se sukobiše smrt i život u čudesnoj borbi« (kako nas podsjeća uskrsna posljednica). Premda se čini da je pobijedila smrt, oni su, prema božanskom planu spasenjskog osolobođenja, na dar primili puninu života.

Sva braća i sve sestre koji su trpjeli poradi vlastite vjere, na izvrstan su način sudjelovali u križu Kristovom. Križ sa svojim udioništvom u smrti nosi mrtvo tijelo Kristovo sve dok se »sve ne zbude«. To otajstvo se nastavlja u povijesti svijeta. Na isti način se nastavlja izvrsno oslobođenje, koje će uvijek biti povezano uz kalvarijski križ. Posredstvom toga križa Bog neće umrijeti nikada u ljudskoj povijesti.

Ivan Pavao II. za vrijeme 1. večernje uoči 1. adventske nedjelje 1996., započinje prvu godinu pripreme za Jubilejsku godinu o nadolasku 3. tisućljeća

Slavlje proglašenja blaženim ima u sebi nečega žalosnog i svečanog. Ono je primjer konačne Kristove pobjede na kraju vremena. Ponesite kući malo te nade; jer bi bilo uistinu premalo kad ne bi ostalo ništa drugo osim lijepog sjećanja na dan proveden u Rimu i datum u liturgijskom kalendaru kad se spominjemo blaženika. Mučenici Jakob Gapp i Otto Neururer utjelovljuju poziv da u svakidašnjem našem životu budemo kršćani; oni žele biti oduševljavajući primjer za naš život.

Otac Jakob Gapp je za nas uzor milosti poradi svoga hrabrog svjedočenja istine. Njegov život i njegova smrt imaju nešto od Ivana Krstitelja, koji je odvažno rekao nasilniku: »Ne smiješ ...«, i radi toga je bio ubijen. Otac Gapp je primjer nezgodnog opominjača kad se radi o istini koju je Krist objavio.

Župnik Otto Neururer nas uvijek podsjeća na svetost sakramenta kršćanske ženidbe, radi koje je stavljen u zatvor, i na vjernost svećeničkog služenja, poradi kojega je bio ubijen. Njegovo svjedočanstvo sadrži stoga dva upornja kršćanskog života.

Kad se vratite kući, molim vas čuvajte u svojem srcu spomen, primjer i pouku ove dvojice velikana,

Na naslovnoj stranici:
*STJEPAN ĐUKIĆ-PIŠTA: **Katedrala i kardinal Stepinac**; autor je pokušao prikazati Slugu Božjega Alojzija Stepinca u nadrealističnom odnosu na ostale elemente na slici, ali u potpunom jedinstvu s Božjim narodom i simbolima njegove vjere i njegove povijesti (Hrvatski grb, Baščanska ploča i Višeslavova krstionica). Vjernici svojim položajem u odnosu na*

zaufani da će nam oni po svom zagovoru biti blizu (...).

Catherine Jarrige bila je prozvana »sestrica siromaha« (...); živjela je u posvećenom životu, kao zaručnica Jedine Ljubavi, ljubavi koja sadrži, nadilazi i oživljuje sve druge, ljubavi Krista uskrsloga.

Njezina ljubav se očitovala u stalnoj brizi za sve potrebnike. Siromasi, zatvorenici, bolesnici i umirući s olakšanjem su iščekivali njezin pojavak, jer im je ona donosila jakost i utjehu u kušnjama. Svi koji se među vama posvećuju njima, neka ovdje nađu izričaj moje zahvalnosti i zahvalnosti čitave Crkve! Neka ustrajno nastave ublaživati trpljenja tijela i duše.

Primjerom svog života, vršenjem službe, duhom molitve i velikodušnog služenja bližnjemu, Catherine Jarrige se posvema darovala Gospodinu. Neka ona bude među vama, draga braćo i sestre, prava prijateljica, nadahniteljica i voditeljica prema Kristu Spasitelju! Njoj povjeravam vaš kršćanski život, vaš apostolat, i molim je, onako kako molim blažene Otta Neururera i Jakoba Gappa, da vas prate na putovima Božjeg kraljevstva.«

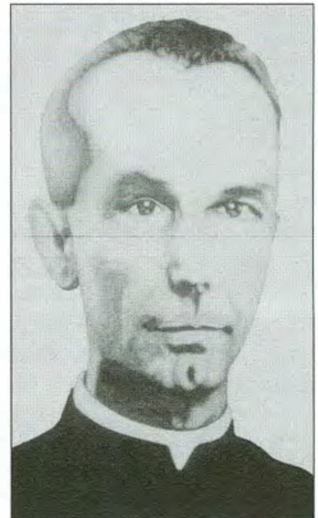
OTTO NEURURER rodio se 25. ožujka 1882. u malom, brdovitom, mjestu Piller. Bio je dvanaesto i posljednje dijete roditelja poljodjelaca i mlinara. Bijaše intelektualno vrlo nadaren, a po naravi je naginjao melankoliji i malodušju. Životopisci su uočili da je ta nagnuća naravi poprimio od vrlo pobožne i radišne majke. Otto bijaše osjetljive savjesti, često prožet obeshrabrenjem, što se kod mnogih doimalo kao manjak za nagnuće životu kršćanskih velikana.

Nakon ređenja i mlade mise proslavljene u rodnom Pilleru, 3. srpnja 1907., Otto je privremeno posluživao nekoliko župa, a 1932. imenovan je župnikom u Goetzensu. Provodio je život proživljene vjere i molitve. Kad su nacisti okupirali Austriju, otpočeli su progon Katoličke crkve. Ubijeno je mnogo ljudi, a jedan dio odveden je u logore. Kad je po savjesti, vršeći svoju svećeničku dužnost, jednoj djevojci svjetovao da se ne uda za jednog rastavljenog i na zlu glasu čovjeka, navukao je na sebe osvetu i mržnju nacističkih vlasti. Pod izlikom da se klevetnički ponio prema »njemačkom braku«, uhićen je 15. prosinca 1938. i odveden u zatvor u Innsbruck, potom je premješten u logor u Dachau i napokon u Buchenwald. Unatoč slabije fizičke građe, sva je protivljenja i poniženja, mučenja i trpljenja, podnosio strpljivo i potpunim pouzdanjem u Boga. Kad su nadglednici logora uočili da je u logoru krstio jednog zatočenika, premješten je u »bunker«, gdje je 30. svibnja 1940. osuđen na smrt. Ubili su ga tako, da su ga vezali za gredu i objesili glavom prema dolje. Svećenik zatočenik koji je promatrao njegovo smaknuće posvjedočio je da je Otto, tiho moleći, svoju dušu predao Bogu. Bio je prvi svećenik žrtva nacističkog progona.

Biskupijski dio postupka za njegovo proglašenje blaženim otpočeo je u Innsbrucku 20. studenoga 1983. Papa Ivan Pavao II. potpisao je 12. svibnja 1996. dekret o mučeništvu Otta Neururera. Proglašen je blaženim u bazilici sv. Petra u Rimu, 24. studenoga 1996.

* * *

JAKOB GAPP rodio se 26. srpnja 1897. u mjestu Wattens u Tirolu, kao sedmo dijete Martina i Antonije Wach. Kao srednjoškolac u Hallu postao je članom Marijine kongregacije. Godine 1915. prijavio se kao dobrovoljac na bojišnicu Prvog svjetskog rata u sjevernoj Italiji. Nakon jednogodišnjeg predaha, po povratku s ratišta, godine 1920. Jakob je, sa željom da postane svećenikom, pristupio Redu marijanista. Nakon teološkog naukovanja u Frieburgu, u Švicarskoj, dana 5. travnja 1930. zaređen je za svećenika. Prve godine svećeništva proveo je na Marijanskom institutu u Grazu, gdje se odlikovao poučavanjem vjeronauka i posluživanjem siromaha.

Prosuđujući da je priključenje Austrije nacističkoj Njemačkoj povreda pravde, suprotstavio joj se jedinstvenim oružjem vjere i kulture. Unatoč prijetnji i progonu Crkve, Jakob je, u skladu s enciklikom Mit brennender Sorge Pape Pia XI., objavljenom 13. ožujka 1938., odvažno branio istine kršćanske vjere, kršćanskih vrijednosti i poslanje Crkve. Dapače, razobličavao je pogubnost nacističke teorije, te vjernike poticao na svjedočanstvo kršćanskog života, a te je misli uvrstio i u odgoj savjesti osoba koje su bile povjerene njegovoj pastirskoj brizi. U propovijedi u Wattensu, 11. prosinca 1938., otvoreno je branio ugled i poslanje

Pape i Svete Stolice protiv klevetničke propagande nacističkih vlastodržaca, te pobijajući Rosenbergove rasističke teze objavljene u knjizi Mit dvadesetog stoljeća (Der Mythos des zwanzigsten Jahrhunderts). Znakovita je ta njegova propovijed i poradi ispovijesti vjere i spremnosti umrijeti za nju, rekavši: »Moj ideal bio bi proliti krv za Isusa Krista i za Crkvu!«

Jer ga je njemačka tajna policija namjeravala uhititi, poglavari su Jakoba premjestili u Španjolsku. No i tamo ga je Gestapo otkrila i uhitila. U tijeku istražnog postupka Jakob je ustvrdio: »Meni je kao svećeniku dužnost naučavati istinu i pobijati zabludu. Baština vjere Crkve može se spasiti i sačuvati samo uz uvjet da bude katolika, i nadasve svećenika, koji će biti spremni sve žrtvovati u obranu stvari Crkve, koju ja poistovjećujem sa stvari Božjom.« Gestapo ga je prijevarom 5. studenoga 1942. prebacila preko Francuske u Berlin. Dana 2. srpnja je osuđen na smrt odrubljenjem glave. Kazna je izvedena 13. kolovoza 1942. Prije samog smaknuća napisao je dva pisma, jedno generalnom vikaru Marijine družbe a drugo bližoj rodbini. Oba svjedoče o njegovoj spremnosti na smrt radi obrane časti Božje i o vjeri u vječni život. U pismu rodbini je napisao: »Nastojte sveto živjeti i sve podnositi radi ljubavi Božje, da bismo se jednog dana našli zajedno u Nebu. Pozdravljam rodbinu i znance. U raju ću se svih spomenuti. Za vrijeme moga trpljenja u zatvoru uvijek sam nastojao moliti za vas, i to ću nastaviti činiti u Nebu. Svim dragim pokojnicima prenijet ću vaše srdačne pozdrave. Nakon tegotnih duševnih muka prispio sam k zaključku da je ovo najljepši dan mog života.«

Postupak za proglašenje blaženim Jakoba Gappa otpočeo je u Beču 26. lipnja 1987., Papa Ivan Pavao II. potpisao je 6. travnja 1996. dekret o mučeništvu, a blaženim je proglašen u bazilici sv. Petra u Rimu, 24. studenoga 1996.

CATHERINE JARRIGE, dominikanska trećoredica ili »redovnica siromaha«, rođena je 4. listopada 1754. kao posljednja od sedmoro djece u siromašnoj poljodjelskoj obitelji u mjestu Alvernia u Francuskoj. Od ranog djetinjstva radila je u polju i u kući. S devet godina otpočela je posao sluškinje po obiteljima. Ubrzo je naučila čipkarski zanat i preselila se u Mauriac. Bijaše razigrana i vesela djevojka, osobito izvrsna plesačica. Odlikovala se skromnošću i siromaštvom, te se na Božji poziv spremno odazvala posluživati »životom ranjenih« siromaha, bolesnika i siročadi. Velikodušno je pristupila u Treći red sv. Dominika, gdje se trajno nadahnjivala mislima sv. Katarine Sienske. Premda živeći u svijetu, povezana »redovničkim« duhom sa svojom zajednicom, uspijevala je sretno usklađivati molitveni i apostolski život. Dok bi ispruženom rukom molila milostinju, drugom je, sakrivenom ispod »škapulara«, prebirala zrnca krunice. Svoj je život posvećivala brigom za druge, udubljujući se sve više i više u otajstva Kristova života. Preko 60 godina nesebično je, poput sluškinje, dvorila siromahe i bolesnike, prepoznavajući u njima lik trpećeg Krista. Posluživala ih je, liječila i hranila kao da liječi, hrani i oblači Krista Gospodina. Ne malen dio dana obilazila je mjestom i za njih pribavljala potrebnu hranu, odjeću i lijekove. Radosno i šaljivo poticala bi darovatelja pokazujući pregaču svog habita: »Stavite!« »Stavite!« »A mogu uzeti i ja sama!« Svojom bi radošću nagnala ljude da daruju radosno i sve više. Kad bi srela siromašno ili ozeblo dijete, uzela bi ga za ruku i povela u svoju kuću, te ga ogrijala, nahranila i okrpala mu poderanu odjeću.

Kad su godine 1791. svećenici odbili potpisati učlanjenje u svjetovno svećeničko društvo koje je promicala Nacionalna ustavotvorna skupština, nasilno zadirući u crkveni život, za Crkvu u Francuskoj je nastupilo vrijeme »katakombi«. Da bi sačuvali vjernost Crkvi i spasili život, svećenici su se morali sakrivati. Katarina je za njih pronalazila zaklon u planinama, kućama, skladištima žita, pojatama. Kad su svećenici trpjeli glad i hladnoću, ona im je pribavljala hranu i odjeću, kad su trebali slaviti Euharistiju, ona je pribavljala liturgijsko ruho, hostije i vino za svetu službu. Kad su policijske ophodnje potraživale svećenike, ona bi im pronašla drugo sklonište. Nije marila što bi svoj život izložila opasnosti. Osjećala je snagu Duha Božjega, koju on daje jakim dušama. Kad je završila krvava revolucija, Katarina se založila za obnovu Katoličke crkve u mjestu i pokrajini Mauriac. Svoju je dušu izručila Bogu 4. srpnja 1836., praćena neizbrojivim mnoštvom i bogataša i siromaha koji su na taj način htjeli počastiti svoju »majku«, koja je prema njima pokazivala nježnost svojstvenu Božjem milosrđu ili ih ispunjala božanskom radošću.

Biskupijski dio postupka za njezino proglašenje blaženom uznapredovao je osnivanjem crkvenog sudišta 1911. godine. Dekret o kreposnom životu Catherine Jarrige potpisan je 1953., a Papa Ivan Pavao II. odobrio je postupak o čudu koje se dogodilo na njezin zagovor, 25. lipnja 1996. Gosp. Guy Bornett, potpuni i iznenadni ozdravljenik od tuberkuloznog meningitisa na zagovor nove blaženice, bio je nazočan njezinu proglašenju blaženom u bazilici sv. Petra u Rimu, 24. studenoga 1996.

Priprema kršćana za treće tisućljeće

»Isus Krist isti je jučer, danas i zauvijek!« (Heb 13, 8)

Svečanom večernjom, u bazilici sv. Petra u Vatikanu, 30. studenoga 1996., Sveti Otac Ivan Pavao II. započeo je trogodišnju pripremu Crkve za treće tisućljeće. Bila je to prva liturgijska molitva u novoj liturgijskoj godini, Adventu 1996. godine, i neposredni početak snažnog zalaganja svih katoličkih vjernika, i brojnih kršćana nekatolika, u obnovi duhovnog života i apostolskog djelovanja. Otvaranje svetih vratiju u bazilici sv. Petra, kojim će se o Božiću 1999. godine otvoriti Jubilarna godina spasenja, još će više, prema želji Svetoga Oca očitovanoj u nagovoru prigodom molitve Anđeoskog pozdravljenja 1. prosinca 1996., pospješiti srca svih vjernika za dublju spoznaju Isusa Krista, Spasitelja ljudskoga roda, za spremnije slušanje i prihvaćanje Boga u svom životu, te za sustavno prihvaćanje i pomaganje bližnjega.

Prva jubilarna godina, koju je Papa Bonifacije VIII. proglasio 22. veljače 1300. godine, imala je svrhu potaknuti Božji narod na iskreno »časćenje Boga i uzveličanje vjere«. Te misli tvorit će srž svih susljednih jubilarnih godina.

Ivan Pavao II. opisao je značenje ovog Jubileja kao »vrijeme milosti i blagoslovljeni dan Gospodnji« (TMA, br. 32). To razdoblje ljudske povijesti dar je one ljubavi, kojom Bog od vijeka ljubi stvorenje, osobito čovjeka u svom vječnome Sinu. Stoga će oživljavanje i vjerničko slavljenje toga razdoblja povijesti biti prožeto uspostavljanjem dubljih odnosa s Bogom Stvoriteljem, sa Sinom njegovim Jedinorođenim koji je postao čovjekom, te Duhom Svetim koji je zalog našega božanskog posinjenja. Razumljivo je da tako visoko zacrtani cilj pretpostavlja novost u načinu života, novost u snazi duhovnog života, novost u načinu naviještanja Boga, novost u odlukama koje su utemeljene na porastu milosti po čestom sakramentalnom životu.

Vodoskok na Trgu sv. Petra u Vatikanu kod »portone di bronzo« bio je postavljen već za vrijeme Pape Inocenta VIII. (+ 1492.); Madernino je djelo, koje je Bernini dotjerao i po njenom uzorku napravio onaj vodoskok s lijeve strane Trga, a postavljeni su 1677., za vrijeme Pape Inocenta XI. Vodom se napajaju Trajanovim vodovodom iz Lago Bracciano, te svim hodočasnicima, bez uznemirivanja, razveseljuju zakoračaj u baziliku sv. Petra, najveću crkvu na svijetu (Foto: N. Pintarić)

U brojnim člancima koji pripremaju slavlja Jubilarne godine razmišlja se o potrebi vrednovanja dvijetisućite povijesti kršćanstva, o uspjelim i manje svijetlim pothvatima u evangelizaciji svijeta. No, čini se da će od te »matematičke« dimenzije ostati brojke i novi poticaji za rasprave. Poradi toga je važnija dublja i svestranija izgradnja kršćanske osobnosti u odnosu na misterij Trojednoga Boga, koja po Crkvi, od krštenja do kršćanskog sazrenja po drugim sakramentima, ostvaruje svoju punu i potpunu ljudskost, jer svoju stvorenost vidi otkupljenu, spašenu i vječnom Ljubavlju prihvaćenu.

U propovijedi prigodom svečane Večernje i otvorenja pripremih godina za treće tisućljeće, Ivan Pavao II. reče: »Kristu pripadaju tisućljeća: sva tisućljeća povijesti, ali, na poseban način, dva tisućljeća koja brojimo otkad je on došao na svijet. Njemu pripada ovo drugo tisućljeće kršćanskog razdoblja povije-

Prigodna marka o 50. obljetnici svećeništva Pape Ivana Pavla II.

sti, čijem se završetku ubrzano približavamo, dok se na obzorju pomalja početak trećeg: pojavak trećeg tisućljeća (...). Svi programi u pripremi njegova dolaska trebaju pomoći u otkrivanju Božje slave koja se objavila u Kristu« (OR, 2–3. XII. 1996., str. 6/7).

Tako nas ovo naše vrijeme, koje je Drugi vatikanski sabor nazvao »novo razdoblje ljudske povijesti« (GS, br. 54), unosi u zagrljaj najnovijem vremenu povijesti čovječanstva. A budući da je ta novìna uvijek i neizbježno obilježena osobom Bogočovjeka Isusa Krista Uskrsnuloga, bez njega ne bi bio moguć ni kršćaninov ni uopće ljudski zakoračaj u to novo razdoblje povijesti.

Sveti Otac je to izričito spomenuo u nagovoru papinskim akademijama, u Sinodalnoj dvorani u Vatikanu, 28. studenoga 1996., rekavši: »Vjera u Isusa Krista, utjelovljenu Riječ, omogućuje nam novi pogled na čovjeka. Na neki način nam omogućuje vjerovati u čovjeka, stvorenog na sliku i priliku Božju, koji je 'svijet u malom' (mikrokosmos) i 'ikona Božja'. Antropološki pogled na tu velebnu zbilju, sadrži kvasac neiscrpive duhovne snage, koja omogućuje nadvladati ograničenosti svake kulture, uvećavajući stvaralačku moć. Ako pomislimo na kolebljivost i nesigurnost koje obilježuju naše doba, sve se to nameće kao čimbenik izvorne preobrazbe. Iz suvremene krize dolazi, naime, poziv na stvaranje 'novog humanizma' (GS, br. 55), koji želi čovjeku vratiti njegov puni ljudski značaj, pomažući mu u isto vrijeme da se osvijesti za svoj izvanredni božanski poziv. Crkveni oci su to stalno ponavljali: 'Bog je postao čovjekom da bi čovjek postao Bog' (Sveti Atanazije, O utjelovljenju Riječi, 54, 3, PG 25, 192). U traženju slobode i istine, ljubavi i ljepote, čovjek nalazi u zrenju Riječi Života, Sina Božjega i Sina Marijina, 'razlog života i nade' (GS, br. 31). Tu se nalazi neiscrpivi izvor kulture, koja čovjeka čini 'više čovjekom' (GS, br. 41).« (OR, 29. XI. 1996., 4).

Budući da je ova prva godina pripreme za veliki Jubilej posvećena razmatranju i osobitom naviještanju Isusa Krista, Druge Božanske osobe, jedinog Spasitelja svijeta, Glasnik Postulature će od idućeg broja, u nastavcima, predočivati svojim čitateljima kristovski vid života i nauka Sluge Božjega Alojzija Stepinca. Naime, molimo i nadamo se da će unutar tih slavlja i toga Jubileja Crkva biti prosvijetljena svjetlom njegova svjedočanstva za Isusa Krista, a ono nije bilo samo deklarativno, nego zbiljsko, životno i postojano, sve do mučeničke smrti.

U pismu što ga je 11. rujna 1959. napisao vlč. Josipu Godrijanu, župniku i dekanu u Sv. Iliji kod Varaždina, Kardinal je na sebi svojstven način izrekao riječi koje će postati misao vodilja i ove prve pripremne godine za treći milenij: »Isus Krist isti je jučer, danas i zauvijek!«, riječima: **»Ako bi pak koga kada spopala sumnja u konačni rezultat ove najveće borbe u povijesti svijeta između Crkve i bezvjerja, ne zaboravite nikada onih riječi, što ih je Siksto V. papa (hrvatskog podrijetla) dao uklesati na golemi obelisk na trgu svetoga Petra u Rimu: 'Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat! – Krist živi (pobjeđuje), Krist kraljuje, Krist vlada!' Da ih ne zaboravimo, zato te riječi svaki dan, kao najslađu melodiju, prenosi vatikanski Radio.«** (AP, sv. XIV, str. 764).

I Sluga Božji je slušao tu melodiju, pjevao ju je, te njome jačao svoj vjernički stav i svoje sugovornike, do konačne pobjede. Ta njegova misao neka nam ove prve pripremne godine za Jubilarnu godinu bude zalogom produbljenijeg vjerničkog života.

Alojzije Stepinac (rad. akad. kipara Josipa Poljana)

»Zapamti, sine, kardinal Stepinac je velik čovjek!«

Svjedočanstvo kard. Vinka Puljića, nadbiskupa Vrhbosanskog

Kardinal Vinko Puljić

Kard. Vinko Puljić, Vrhbosanski nadbiskup, rođen je 8. rujna 1945. u Prijećanima, župi Banjalučke biskupije. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1970. Nakon kratke kapelanske službe, bio je kroz devet godina duhovnik sjemeništa »Zmajević« u Zadru. Vrhbosanskim nadbiskupom imenovan je 19. studenoga 1990., a posvećen 6. siječnja 1991. Papa Ivan Pavao II. imenovao ga je kardinalom u konzistoriju održanom u Vatikanu 26. studenoga 1994., dodijelivši mu kao naslovnu rimsku crkvu sv. Klare a Vigna. Savjetni je član Kongregacije za evangelizaciju naroda i Papinskog vijeća za međureligijski dijalog.

U teško vrijeme srpske agresije na Bosnu i Hercegovinu, koja je zaiskrila i neprijateljstva između muslimana i Hrvata u BiH, kard. Puljić je bio stožer zaštite Katoličke crkve i hrvatskog naroda u BiH. Papa Ivan Pavao II. uputio mu je pismo potpore i priznanja, koje je otpočeo ovim riječima: »Kad sam na Te položio ruke, 6. siječnja 1991., da Te posvetim za službu Pastira Sarajevske crkve, nisam slutio da će tvoj križ ubrzo postati tako težak i kalež tako gorak.«

Za vrijeme četverogodišnjeg rata u Vrhbosanskoj nadbiskupiji uništeno je ili oštećeno 610 crkvenih objekata, a od 528.000 vjernika godine 1991. ostalo ih je manje od 200.000. Dakle protjerano je 2/3 njegovih vjernika.

Burne 1953. godine usjeklo mi se u pamet vrlo čudno predavanje, koje kao osmogodišnji dječak nisam magao shvatiti, a još manje prihvatiti. Učitelj nam je na satu počeo govoriti protiv Katoličke crkve i blatiti njezine svećenike, pripisujući im teške ratne i druge zločine. Budući da su u klupama zajedno s nama sjedila pravoslavna, muslimanska i djeca iz mješovitih brakova, mi katolici smo se jako neugodno osjećali. Na takve učiteljeve riječi netko je od nas djece mrmljanjem pokazao neslaganje, što je učitelja tako ražestilo, da je počeo govoriti sve najgore o kardinalu Stepincu, pokušavajući nas uvjeriti u grozne optužbe kako je Zagrebački nadbiskup »klao djecu i poslije klanja lizao nož«. Za mene je bilo užasno šokantno čuti takve stvari o prvom čovjeku Crkve u Hrvata. U meni se sve pobunilo, ali nisam smio ništa reći. Sve što sam u kući i u crkvi naučio bilo je nespojivo s ovakvim optužbama.

Kardinal Vinko Puljić s maturantima školske godine 1994/95. u Sarajevskoj katedrali

Jedva sam čekao večer da o ovome upoznam oca i čujem što on kaže. U kući je bio običaj da se u večernjim satima obitelj okupi na zajedničku molitvu, poslije koje bi uslijedio razgovor. Čim smo svršili molitvu, sve sam ispričao ocu drhtavim glasom, koji je odavao moj unutarnji grč. Mislio sam da će ova priča izazvati nemir i kod oca, ali sam se prevario. On me je saslušao sasvim mirno, kao da se radi o njemu dobro poznatoj stvari. Njegov mir je polako prelazio i na mene dok mi je jednostavnim riječima govorio da moramo i to podnijeti, ostajući duboko svjesni da takvi ljudi ne govore istinu. Moje povjerenje u oca bilo je veliko. Nije puno objašnjavao, a meni je to bilo sasvim dovoljno da mi bude jasno na kojoj je strani istina. »Zapamti, sine, kardinal Stepinac je velik

čovjek«, rekao mi je na kraju otac. Ipak, sam sebi sâm obećao da ću pokušati što više saznati o tom velikom čovjeku.

Sve do odlaska u sjemenište i kasnije u bogosloviju nisam uspio puno doznati niti sam mogao shvatiti i povezati odnose i namjere tadašnjeg komunističkog režima prema Katoličkoj crkvi. Profesori i odgojitelji nisu puno govorili o kardinalu Stepincu, jer su bili svjesni da mladi i poletni ljudi u teškim i opasnim vremenima teško mogu biti dovoljno odmjereni. Bojali su se da ne doživim neprilike, pa su govorili suzdržano, iznoseći samo pojedine detalje. Ovakav stav će potpuno razumjeti oni koji su proživjeli teška komunistička vremena. Kao bogoslov uspio sam se domoći nekih novina i knjiga koje je izdavala naša emigracija u inozemstvu. Kako se radilo o opasnom materijalu, prepisivali smo sve što je bilo o kardinalu Stepincu i dostavljali jedni drugima. Gutao sam svaku riječ. Sjećam se jedne zgode kada nam je o. Mato Jović držao duhovne vježbe. Obazrivo sam ga zamolio da nam kaže nešto više o kardinalu Stepincu. Odgovor je bio jednostavan i jasan, a glasio je otprilike ovako: »Dragi bogoslovi, vi ste mladi i doživjet ćete da kardinal Stepinac bude uzdignut na čast oltara.« Zapisao sam te riječi velikim slovima i tiho došapnuo svojim kolegama: 'Ovo su proročke riječi'.

Kada sam postao svećenik, lakše sam dolazio do informacija. Međutim, nisam više šutio nego sam o tome počeo i govoriti u svojim propovijedima. Budući da OZNA sve dozna, vrlo brzo su me pozvali na ispit savjesti. Između ostalog u grijeh su mi ubrojili javno iznošenje mog, za njih naravno krivog, stava prema kardinalu Stepincu. Odgovorio sam im da oni mogu misliti i govoriti o kardinalu Stepincu ono što žele jer imaju vlast, ali za mene je on velik čovjek, nadbiskup i sin svoga naroda. Pokušali su me nagovoriti na suradnju, na što sam im rekao da o tome i o cijelom razgovoru moram informirati svog biskupa. To ih je iznenadilo i naljutilo, pa je svršetak razgovora bio vrlo neugodan. Ipak, jedno vrijeme su me ostavili na miru.

Dok sam bio odgojitelj u sjemeništu Zmajević u Zadru, svake godine smo svečano obilježavali obljetnicu smrti kardinala Stepinca i svećeničke kandidate upoznavali s likom kardinala Stepinca. Dok je među sjemeništarcima vladao tajac, neki su strepili da bi tako otvoren govor mogao uzrokovati posljedice. Strah nije bio bezrazložan, jer smo vrlo brzo otkrili da je tajna policija znala za to. O toj temi su razgovarali s bogoslovima koji su bili na služenju vojnog roka u JNA, i tražili od njih da se opredijele protiv onog što sam ih učio i prihvate službeni stav države. Divim se brojnim mladićima koji su, unatoč prijetnji zatvorom i gubljenjem nekih prava, znali hrabro reći da vjeruju svojim svećenicima i poglavarima koji su ih uvijek učili dobru.

Kardinal Puljić na pastirskom pohodu u ratom opustošenoj Nadbiskupiji - svjedok kršćanske nade

Zato i mene, kao i cijeli hrvatski narod, izuzetno raduje pokrenuti proces beatifikacije, koji će uskoro dovesti do uzdignuća blagopokojnog Sluge Božjega kardinala Stepinca na čast oltara. Samo su dobrom Bogu poznate brojne nepravde nanesene tolikim časnim ljudima u vrijeme komunističkog režima i tolike laži kojima je trovano javno mnijenje. Unatoč svemu, i tada su, kao i danas, mnogi dolazili na grob kardinala Stepinca, stojeći bez riječi i tiho moleći da njegov lik bude još više uprisutnjen kao svjedočki primjer vjere i čiste savjesti, kako bismo i mi u ova odgovorna vremena za Crkvu u Hrvata hodili stopama časnih predaka.

Kada sam 8. studenoga pohodio katakombe sv. Kalista u Rimu, nisam se mogao oteti dojmu da svako vrijeme mučeničkog svjedočenja Crkvi daje životnu snagu. Kao što su prva kršćanska vremena bila vremena svjedočke vjere, tako i danas Crkva postaje životnija i plodnija upravo po hrabrim svjedocima vjere na svim prostorima. Dok se spremamo na dolazak trećeg milenija, u tom divnom liku svjedočke vjere kardinala Stepinca naš hrvatski narod i cijela Katolička crkva ima poticajni primjer vjernosti Gospodinu, Crkvi i svom narodu.

Sarajevo, 5. prosinca 1996.

Vinko kardinal Puljić, nadbiskup

* * *

»Naša Crkva u Bosni i Hercegovini je živa zahvaljujući žrtvi mučenika.« (Izjava u razgovoru prigodom pohoda Katakombi sv. Kalista u Rimu, usp. L'Osservatore Romano, 13.XI.1996., str. 4).

* * *

Izlazeći iz Katakombi sv. Kalista u Rimu, za boravka o Zlatnoj misi Pape Ivana Pavla II., promatrajući ulazak u grobnicu mučenika, kard. Puljić se obratio pratiocima pozivajući ih na molitvu: »Ovdje se želim pomoliti, za kardinala Stepinca, neustrašivog Zagrebačkog nadbiskupa, koji je pao kao žrtva progona i laži jer je ostao vjeran Papi i odbio stvoriti 'narodnu crkvu'. Molimo za njega i za sve koji su uzeli svoj križ i slijedili Krista.« (usp. L'Osservatore Romano, 13.XI.1996., str. 4).

* * *

»Kad sam 1991. započeo svoje biskupsko služenje, u Sarajevu se udisao, nakon pada Berlinskog zida, dah nade, slobode nakon duge noći u Jugoslaviji. Nakon pada komunizma u mojoj domovini je nastupio strašan rat, unaprijed dobro pripremljen za stvaranje 'etnički čistih' pokrajina. Crkva nije mogla šutjeti i podigla je svoj glas u obranu svakog čovjeka: katolika, pravoslavca, Židova i muslimana.« (usp. L'Osservatore Romano, 13.XI.1996., str. 4).

»Poštivati uspomenu na kardinala Stepinca, poštivati njegovu osobu i njegovu žrtvu trajna je i draga naša obveza!«

Propovijed kard. Franje Kuharića u župnoj crkvi u Lepoglavi, 12. listopada 1996.

Kardinal F. Kuharić predvodi Euharistijsko slavlje u župnoj crkvi u Lepoglavi (12.X.1996.)

Draga braćo i sestre u Isusu Kristu!

Jučer poslije podne, slušajući svjedočanstvo gospodina Amiela Shomronya, sina izraelskog naroda, bio sam potresen njegovim početkom. Nikako mi ne izlazi to iz misli. On je to svoje svjedočanstvo počeo pripovijedanjem kako se ulazi u jedan zoološki vrt, u kojem se u raznim odjelima, iza raznih rešetaka, nalaze raznovrsne životinje i zvijeri. U prvom odjelu, napomenuo bi vodič, iza jakih rešetaka, vidjet ćete najkrvoločniju zvijer što je Bog stvorio. I odmah se pobudi zanimanje posjetitelja kakva je to najkrvoločnija zvijer što je Bog stvorio. I dođe se pred jednu takvu rešetku od jakog željeza, gleda se unutra, u taj prostor, da se vidi tu zvijer. Međutim, koga se vidi? Tamo je zrcalo i u njemu čovjek vidi sebe. Strašno je to potresna slika. Svaki čovjek očekujući da će vidjeti neku čudnu krvoločnu životinju, u ogledalu vidi sebe. To svakog mora potresti. Zar sam ja ta najkrvoločnija životinja koju je Bog stvorio? Čovjek!

Ruski pisac Gorki kazao je kako »gordo zvuči čovjek«. Možda je mislio na čudnu moć intelekta, volje, duhovne snage, na čovjeka koji istražuje sve, cijeli svemir i svako biće, i o svemu hoće znati i sve spoznati. Čovjek koji je izumio tolike izume, ostvario toliku tehnologiju i tehniku! Čovjek koji već sada, koncem 20. stoljeća, već ima iskustvo kako je to hodati po Mjesecu; čovjek kompjutora i elektronike, čovjek televizije i radija; čovjek nadzvučnih letova. čovjek! Kako gordo zvuči Čovjek! Ali misleći na ovo što je rekao gospodin Shomrony, onda možemo kazati – kako strašno zvuči čovjek! Kako strašan može biti u svojim djelima, u svojoj mržnji. Kako strašan može biti u svom krvološtvu, kada uživa mučeći čovjeka. Kako strašno zvuči čovjek!

Zaista, kad gledamo tu ljudsku povijest, od njezina tajnovitog početka, o kojem samo Objava govori, i kad čitamo u Bibliji o prvom sukobu između čovjeka i čovjeka, a to su bila dva brata, Abel i Kain, dogodio se prvi rat. Prvi rat između dva čovjeka, i to jednog pravednog, a drugog zlog, i zli ubija pravednog. Kao da je to navještaj kako će se to događati u povijesti. Bit će nepravedni napadači, bit će nepravedni suci, nepravedni tlačitelji, ali bit će i nevini: nevine žrtve, nevini ljudi, nedužni ljudi koji će biti poniženi, obespravljeni, potlačeni i ubijani. I to je stvarnost povijesti.

Što je to s čovjekom? Što je to u čovjeku? Slušali smo sv. Pavla apostola kako on piše Galaćanima o zajedništvu ljudi. (Usp. Gal 3, 22–29) Da tako budu jedno kao da su jedno biće. A tko to povezuje ljude, tko ih može povezati da budu jedno? Da nikada ne budu u sukobu, nikada žrtve nasilja, nikada jedni protiv drugih, nego svi za jednoga, i svi za sve u dobru, u ljubavi. Tko to može tako povezati tu ljudsku vrstu, te ljude, u takovo zajedništvo? Pavao kaže: Krist! Bog! Samo Bog može povezati ljude u zajedništvo ljubavi. Samo Bog može te različitosti ljudskih karaktera, ljudskih civilizacija, kultura, jezika i raznih baština, povezati da budu jedno srce i jedna duša.

Isus propovijeda, čitali smo u Evanđelju, kao onaj koji ima vlast. I oni uhode koje su poslali Isusovi protivnici da slušaju što to Isus govori, što to Isus propovijeda, nakon što su čuli Isusove riječi i vratili se k svojim naredbodavcima, rekoše: »Nikada nije govorio jedan čovjek tako kako ovaj govori!« (Usp. Mt, 9, 33; Lk 20, 20–26)

Dok je tako naviještao tu nauku zajedništva čovjeka s Bogom i zajedništva čovjeka s čovjekom, dok je naviještao to Božansko evanđelje otkupljenja i spasenja, jedna žena, jednostavna slušateljica riječi Božje, bila je toliko zadivljena, toliko oduševljena, da je izrekla pohvalu njegovoj majci: »Blago utrobi koja te nosila i prsima koja si sisao!« (Lk 11, 27). Dakle, kao da je ponovila Anđelov pozdrav Blaženoj Djevici Mariji: »Zdravo, milosti puna!« (Lk 1, 28) I kao da je ponovila onaj Elizabetin blagoslov: »Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje.« (Lk 1, 42) Kako Isus na to odgovara? Naglašava: »Još blaženiji oni koji slušaju riječ Božju i čuvaju je!« (Lk 11, 28) Koji riječ Božju žive.

Ako se može kazati da je čovjek gordo biće i svojom moći, svojim intelektom, svojim uspjesima, ako se, na žalost, mora kazati da čovjek može biti i strašno biće, da li se može kazati kako je lijepo biti čovjek? Da susret s čovjekom raduje. Da susret s čovjekom uzdiže. Kako je lijepo biti čovjek! Ali kakav čovjek? Isus kaže: onakav čovjek koji riječ Božju sluša i čuva je. Živ! Onda on postaje nešto tako uzvišeno, privlačno i lijepo da u susretu s njim možete doživjeti kako je lijepo biti čovjek.

Jedan francuski obraćenik našeg vremena, sin Generalnog sekretara socijalističke partije Francuske, André Frossard, mladić s 20 godina, bezvjerac, susreo je Boga. Bog mu se objavio, čudesno. I on je o tome napisao knjigu s naslovom: »Bog postoji i ja sam ga susreo«. Ušao je, šećući Parizom, iz dosade, u kapelu vječnog klanjanja pred presvetim Sakramentom. Čekao je prijatelje na ulici. Budući da mu je bilo dosadno, ušao je u tu kapelu, prvi put u životu, i tu ga je čekao Isus. Zagledao se u monstrancu s bijelom hostijom, promatrao vjernike nazočne i u stavu klanjanja, molitve i pobožnosti. Zagledao se i u svijeću pokraj monstrance. To je bilo čudesno Božje objavljenje toj mladoj duši. Čuo je u sebi riječ, glas – duhovni život! Treba duhovno živjeti. Jer, čovjek nije samo tijelo, on je i duh. A taj naš duh, čovjekov duh, može biti ispunjen Božjim Duhom, može biti ispunjen Bogom. I Andrija Frossard se obratio. Izišao je iz te kapele kao vjernik, stoposto uvjeren da Bog postoji, Bog spasitelj, Bog ljubav. Usvojio je cjelovitost katoličkog vjerovanja. On je kazao da postoje dvije povijesti. Da postoji povijest sukoba, bijesa, mržnje, rata. Da, takva povijest postoji. I ovaj rat koji smo proživjeli je jedan isječak iz takve povijesti. U njoj vlada nasilje, paljenje, rušenje, ubijanje, osvajanje, tlačenje.

Ali, reče Frossard, postoji i jedna druga povijest. Postoji povijest ljubavi, povijest ljubavi Boga prema čovjeku i postoji povijest ljubavi čovjeka prema Bogu i prema braći ljudima. I mene, reče, zanima ta povijest, ta povijest ljubavi. I ako ima toliko tame, ima i svjetla! Ako ima toliko zloće, pakosti, mržnje, ima i dobrote, velikodušnosti, ljubavi. Kome pripada pobjeda?

Lepoglava danas odjekuje negativnim odjekom. Ali ona bi u našoj povijesti trebala odjekivati pozitivnim odjekom. Pozitivnim odjekom, jer se mi ovdje nalazimo u jednom središtu gdje se odvijala povijest ljubavi, i gdje je bilo izvorište i hrvatske religiozne kulture i hrvatske nacionalne kulture. Lepoglava! Jedno veliko središte pavlinskih pustinjaka redovnika koji su tu stvarali kulturu. I u Hrvatskoj je bilo u prošlosti preko 30 pavlinskih samostana sve tamo do Istre, do mora. To su bile duhovne oaze koje su utkivale u povijest Crkve i u povijest hrvatskoga naroda tu svjetlost i tu ljubav. Odgajali su ti redovnici i vjernike da budu svjetlost, da bi se moglo za njih kazati – kako je lijepo biti čovjek.

Ali jedan je car svojom odredbom ispraznio samostan. Car Josip II. je prije više od 200 godina raspustio pavline i prisvojio njihove samostane. I tako ovaj samostan, uz ovu crkvu gdje su redovnici živjeli, molili, studirali, radili i stvarali kulturu duha, srca i savjesti, pretvoren je u tamnicu. Opet neko tamno mjesto. Lepoglava po toj tamnici ima loš prizvuk, makar se kaže »lepa glava«. Ali po svojoj povijesti, kako reče gospodin Župnik, gotovo 600 godina svoje povijesti, ona bi trebala uvijek u nama odjekivati ponosom i zahvalnošću i poštovanjem tih generacija redovnika pavlina, koji su ovdje, u Lepoglavi, zaista ostavili jedno središte vjere i kulture.

Ali, dobro. U Lepoglavi je zatvor, ali u toj Lepoglavi je tamnovao opet jedan čovjek po kojem bi i taj zatvor mogao odjekivati kao neka svijetla poruka: da je u tom lepoglavskom zatvoru tamnovao jedan Zagrebački nadbiskup, da je taj Zagrebački nadbiskup, Alojzije Stepinac, živio u našem vremenu, da je on utisnuo u život Zagrebačke nadbiskupije, a možemo reći i u Crkvu u Hrvata, svoj pečat, kao vjernik, što smo jučer čuli, kao vjernik. U svim situacijama, u svakom vremenu, u svim susretima, u svim iskušenjima: vjernik. Vjernik koji je ispunjen dubokom vjerom, da nije u povijesti samo ljudska zloća, da u povijesti ne djeluje samo onaj mračni neprijetelj Božji – Sotona, koji tu povijest razara, kojega je Isus nazvao ubojicom ljudi od početka i ocem laži, nego da je u povijesti prisutan Bog, da je prisutna ljubav, da je prisutna istina, da je prisutan spasitelj – Isus Krist.

Vjernik, i nedužan optužen i nevin osuđen, i zatvoren u lepoglavsku tamnicu. Tu je ušla svjetlost. U tu je tamnicu ušla svjetlost čovjeka koji vjeruje, nada se, ljubi i moli. I svojom molitvom on obuhvaća ne samo sebe da bi se unosio u to Božje Srce i u tu Božju ljubav, on u svoju molitvu sabire i te svoje su-sužnjeve, jer su svi oni živjeli u njegovoj molitvi. On sabire cijeli svoj hrvatski narod, sve ljude koji trpe, on sabire ne samo svoju Zagrebačku nadbiskupiju, nego cijelu Crkvu s Papom na čelu. On u svoju molitvu sabire sve patnike. Eto svjetla! Svjetlost utkana u tamničke prostore Lepoglave. Kako je lijepo biti čovjek! Takav čovjek. Čovjek vjere, čovjek pobožnosti, pravednosti, molitve, čovjek nade, koji nije nikad dopustio da klone njegova nada.

Kad smo ga mi posjećivali u Krašiću, koliko smo se mogli nekako »prošvercati« do njega, uvijek smo odlazili ojačani njegovom nadom, učvršćeni njegovom vjerom. I

proricao nam je slobodu. Iz neslobode, iz ropstva, on je proricao slobodu. Okružen više puta takvom zloćom, on je vjerovao u dobrotu i u pobjedu dobrote. I rekao nam je: »Ja to neću vidjeti, ali vi ćete to vidjeti!« Prorok! Čovjek vjere! I zato nam je on uvijek poruka. Stoga, poštivati njegovu uspomenu, njegovu osobu i njegovu žrtvu trajna je i draga naša obveza!

Bio je on duboki i iskreni štovatelj Majke Božje! Zašto? Zato jer je Bog svojim načinom izvođenja spasenja ljudi išao putovima poniznosti. Ta Božja poniznost! Zašto? Zato jer je grijeh izvirao iz oholosti, iz strašne oholosti pobunjenog anđela, Lucifera, koji se toliko umislio u samu svoju moć i ljepotu da je rekao »non serviam – neću te poslušati, neću ti služiti!«. Ja ću biti svoj »bog«. Ja ću biti sretan bez Boga. On meni ne treba. I što je odbacio? Odbacio je ljubav. Što je postao? Mržnja! Odbacio je istinu i postao je laž. Odbacio je Boga i život u Bogu i postao je vječni prokletnik i neprijatelj Božji i neprijatelj čovjeka. Oholost, oholost je bila prva napast, oholost je bila prva riječ progovorena čovjeku: »Vi ćete biti kao Bog!«, ne treba vama Bog. I eto grijeha. I provrli su izvori zla, izvori krvi, izvori suza, izvori smrti. Ali Bog ide putem poniznosti. On će postati čovjekom. On će usvojiti tu ljudsku narav takvu kakva ona jest, da nam u svemu bude sličan osim u grijehu. On će doći rođen, kao dijete, malen, nemoćan, u jaslama. Ali njegova će majka biti ponizna Djevica Marija. Po toj poniznosti i po toj vjeri i po toj bezgrešnosti Djevice Marije silazi Bog u povijest svijeta, u grešnost svijeta, u zloću svijeta, da bude spasitelj, osloboditelj i svjetlost, Isus Krist. I zato, kao što je Bog ostvario dolazak među ljude po Mariji, zato je Sluga Božji Alojzije Stepinac uvijek naglašavao, a to uči i katolička mariologija, da je najjednostavniji i najtopliji put k Isusu Kristu po Mariji. Doći k njemu s njegovom Majkom. Zato nam ju je Isus dao s križa. Od mladosti je nadbiskup Stepinac bio povjeren Majci Božjoj. Rekao je svom župniku, domaćinu u Krašiću, vlč. Josipu Vranekoviću, pripovijedajući mu svoju mladost: »Bog mi je dao milost, da u životu od mladosti nikada nisam zapustio pobožnost prema bl. Djevici, Ona me je toliko puta sačuvala, osobito na ratištu.« (Benigar, Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal, Zagreb 1993, str. 281).

A kad je nakon ubrzane mature morao poći u rat, najprije je bio upućen u Karlovac, na pripravu za dočasničku školu, a onda u Rijeku. On je u Rijeci svake nedjelje uzlazio Kružićevim stubama, njih 561. Popeo se na Trsat, da u svetištu Majke milosti preporuči Majci sebe, svoju budućnost i svoj život.

Župna crkva u Lepoglavi (nekoć pavlinska, zatvorena od 1945.-1990.)

Kad se vratio iz Rima kao mladi svećenik, upoznao se s tajnikom Nuncijature u Beogradu – Pavlom Bertolijem – (sada kardinalom). I kardinal Bertoli svjedoči kako je zajedno s mladim svećenikom Stepincem putovao u Dalmaciju da posjeti nadbiskupa Bauera i nuncija Pellegrinettija gdje su oni bili na odmoru. Putovali su vlakom i razgovarali, kad najednom, mladi svećenik Stepinac izvadi krunicu i reče: »Ovu su mi krunicu od 15 otajstava darovale sestre Dominikanke, znajući da ja svaki dan molim cijelu krunicu.« Prekrižio se, kaže ovaj svjedok, njegov prijatelj Bertoli, i zajedno smo molili krunicu. (usp. Benigar, nav. dj., str. 191.) Dakle, on je zapravo jačao svoju vjeru, i pripremao se za buduća životna iskušenja, da ne bude pobijeđen, da ga ne slome, da ne klone, molitvom, pobožnošću, osobito povjerenjem prema Majci Božjoj da mu bude zaštitnica. Zato on njoj zahvaljuje. Zato je uvijek poticao svoje vjernike na molitvu krunice, jer krunica je razmatranje Evanđelja. I ako razmatramo Evanđelje, onda razmatramo čudo Božje ljubavi, koja se očitovala utjelovljenjem vječne Riječi, Sina Božjega, koja se očitovala križem, uskrsnućem i svim onim darovima koje nam je Bog dao: Crkvu, sakramente i svoje zapovijedi. Sve je to ljubav o kojoj razmatramo moleći krunicu; čitamo Evanđelje moleći. Zato je stalno preporučivao molitvu krunice. Na Mariji Bistrici kazao je u jednonm svom govoru 1935. kao mladi Nadbiskup koadjutor: »Marija zaslužuje naše najljepše pjesme, najljepše cvijeće, velike napore, zlatne krune, biserje i dijamante. Ali ne smijemo zaboraviti da više nego sve to, Marija od nas nešto drugo očekuje. Cvijeće vene, pjesme zamiru, a i zlato se gubi. Ali nikada ne vene, nikada ne zamire, nikada se ne gubi duboka, iskrena i djelotvorna ljubav prema Mariji. A što budemo istinskije i dublje ljubili Mariju, koliko budemo više za Mariju živjeli, toliko više će i u nama biti, živjeti i rasti Isus Krist!« (Benigar, nav. dj., str. 283.)

To je bila njegova kristološka mariologija, ona vodi k Isusu Kristu. A onda, ako u nama raste Isus Krist, onda će svaki kazati, kako je lijepo biti čovjek. Čovjek u kojem živi Isus Krist je dobrota, ljepota i ljubav. Zato je Isus došao da čovjek ne bude najkrvoločnija zvijer, nego da bude slika Božja, sin Božji, kći Božja – jer Bog živi u njemu, i on u Bogu, i tu je ljepota i privlačnost i nepobjedivost. Kako je lijepo biti uz kardinala Alojzija Stepinca, kako je on bio drag čovjek, jer je bio Božji čovjek.

+ Franjo kard. Kuharić,
nadbiskup zagrebački

»Čini se da je najviše volio stolni tenis!«

Nadbiskup Zagrebački Dr. Alojzije Stepinac prijatelj športa

Ovaj će se članak ograničiti na Nadbiskupovu športsku aktivnost među mladima Omladinskog doma salezijanaca u župi Marije Pomoćnice u Zagrebu na Knežiji.

Njegovi posjeti ovom Domu bili su vrlo česti, i to ne samo oni službeni, nego i oni privatni, prijateljski. Znao je doći na Knežiju samo zato da se nađe među mladima i zanimao se kako se odvija njihov društveno-vjerski odgoj pod upravom salezijanaca. Manje se kretao među unutrašnjim pitomcima sjemeništarcima, a više među vanjskima, koji su preko dana dolazili u Dom s ulica i iz privatnih kuća jugozapadne periferije grada, tj. među radničkom djecom. Tu su cvale razne družbice vjerskog karaktera, kakve su bile u običaju po svim salezijanskim kućama, kao npr. sv. Dominika Savia, sv. Alojzija, Isusa Mladića, Presvetog Sakramenta, Sekcija ministranata, Mladenački odsjek za odrasle, itd. Od športova najomiljeniji su bili nogomet, stolni tenis, odbojka, golf, dramska sekcija, glazbena sekcija, šah, filatelija, itd.

Od svih športskih grana Nadbiskup je, čini se, najviše volio stolni tenis, koji je kao i nogomet žeo velike uspjehe ne samo u Domu, nego i u gradu, pa i šire.

U potvrdu toga donosimo dvije vrijedne priredbe, jednu iz godine 1939., a drugu iz godine 1941., kojima će pokroviteljem biti sam Nadbiskup, što je razvidno iz priložene fotografije.

Table tenis prvak Zagreba za 1939.

Zagreb, 25. travnja, Hrvatski dnevnik: »Konac table-tenis sezone obilježen je najvažnijom priredbom za Zagreb (osim zemaljskog prvenstva), a to je prvenstvo grada Zagreba koje već treću godinu priređuje T. T. C. Natjecanje se održavalo u subotu i nedjelju. Kako se u prvenstvo prijavio lijep broj natjecatelja, među kojima i najbolji zagrebački igrači koji su nastupili u svjetskom prvenstvu u Kairu, očekivale su se lijepe i uzbudljive borbe.

Najzanimljiviji je dio priredbe bio svakako single seniora. Ovdje je naslov prvaka branio Žarko Dolinar koji je ovog puta bio najvećim favoritom.

Dolinarova je pobjeda posve zaslužena. On je bio najbolji igrač na čitavoj priredbi, te je u cijelom prvenstvu izgubio svega dva seta, i to protiv Heršakovića u finalu. Glavna mu je snaga u njegovim oštrim i brzim drivesima, ali je ovaj put pokazao da znade odlično hvatati i drivese. Drugi plasirani igrač je Heršaković koji posjeduje lijepu i raznovrsnu igru. Odlično hvata lopte i dobro se postavlja. Blažić je bio vrlo dobar te je s Ratkovićem zasluženo osvojio treće mjesto.«

Poznato je da je gosp. Žarko Dolinar bio član »Š. K. Mladosti« u Salezijanskom omladinskom domu u Zagrebu-Knežija.

Prva športska priredba kojoj je pokrovitelj bio hrvatski metropolit

Jutarnji list, Zagreb 26.01.1941: »Danas u četiri sata poslije podne bio je u prostorijama Salezijanaca na Knežiji priređen veliki 'table tenis' turnir, kome je prisustvovalo oko 80 igrača iz Hrvatske i Slovenije. Ova velika športska priredba koju su organizirali svećenici pobudila je veliki interes na Trešnjevki (Knežija) napose za to, jer se priredba odvijala pod pokroviteljstvom hrvatskog metropolite i nadbiskupa zagrebačkog dra Alojzija Stepinca koji je osobno počastio prire-

U društvu s najmanjima

đivače svojim posjetom. Pred hrvatskim je metropolitom odigrana zanimljiva single igra između najboljih igrača Hrvatske i Slovenije te igra parova, također raprezentanata Hrvatske i Slovenije. Hrvatski je metropolit s velikim zanimanjem i zadovoljstvom pratio živu i lijepu igru mladeži.

Zanimljivo je naglasiti da je ovo uopće prva športska priredba kojoj je pokroviteljem bio hrvatski metropolita i nadbiskup zagrebački, pa je među mladeži zavladalo oduševljenje, kad im je bilo saopćeno da će g. dr. Alojzije Stepinac preuzeti pokroviteljstvo priredbe.

Poslije toga bila su hrvatskom metropoliti i nadbiskupu zagrebačkom koji je došao u pratnji visokih crkvenih dostojanstvenika predstavljena djeca Trešnjevačke (knežijske) periferije. Pred nadbiskupom su djeca izvela lijep program.«

Poslije svega ovoga možemo dometnuti, da je slijedio Nadbiskupov nezavisni susret s djecom i podjela simboličnih darova, odnosno uspomena iz ruku samoga visokog gosta.

Nikola Pavičić SDB

»Odlazi, da nam se za par godina vrati s aureolom na glavi«

Mons. Marin Srakić, biskup koadjutor đakovački i srijemski:

Sjećanja iz kleričkog života

Osobno nisam imao prilike sresti pokojnog kardinala Alojzija Stepinca. Kad sam došao u Dječačko sjemenište u Zagreb, on je već bio u Lepoglavi, a u Krašić su dospjeli samo najsmjeliji i najdovitljiviji. Nama sjemeništarcima i klericima bio je on pojam hrabrosti i simbol patnje hrvatskog naroda nakon Drugoga svjetskog rata. Kako smo bili sretni kad smo slušali pojedince koji su imali sreće doći do Krašića! Potajno smo čitali tekst njegove obrane i prepisivali njegova pisma! Izrezivali smo iz novina vijesti o njemu. Ovdje bih htio izdvojiti jedno svjedočanstvo o Kardinalu što sam ga kao »duktor« bogoslova zabilježio u sjemenišnu kroniku.

Povratak bogoslova u Đakovo za početak akademske godine 1959/60. tekao je po planu kao i svake druge godine: u subotu uoči prve nedjelje u mjesecu listopadu dolazak u sjemenište, u nedjelju svečani pontifikal uz godišnjicu posvete Katedrale, u ponedjeljak slobodan dan za spremanje i nabavke, u utorak rekolekcija, a u srijedu prvi dan nastave. No ponedjeljak osvanuo strašan. U Sjemenišnoj kronici o tom danu stoji zabilježeno:

»5.X. Ustajanje u 5.30 h. Iza razmatranja u 6.30 počeo je pretres sjemeništa od strane SUP-a Osijeka. Odmah su odvedeni: preč. g. Marijan Prepunić, profesor, vlč. Ćiril Kos, duhovnik, i vlč. Ivan Kopić, prof. i prefekt s trojicom bogoslova: Ivicom Mršo VI. teč., Perom Šokčević VI. teč., i Stjepanom Sršan II. teč.

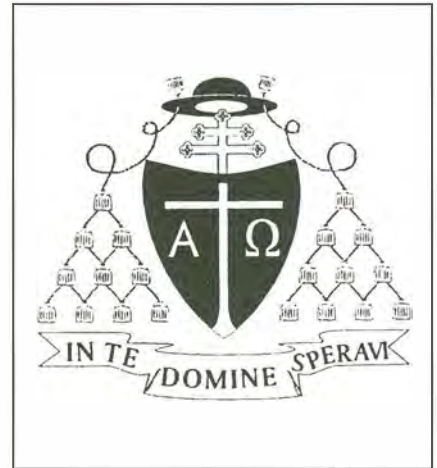
Za vrijeme pretresa većina bogoslova nalazila se u sjem. blagovaonici, dok su nekoji od bog. (oslova) bili kao svjedoci kod pretresa. Navečer je bio ipak svečani blagoslov, koji je imao vlč. Stjepan Džalto. Nakon zaključka (zaključenja) zapisnika, a to je bilo u 24 h, otišli smo na spavanje.«

Policajci su revno pregledavali sve knjige i bilješke i u knjižnici i u poglavarskim i kleričkim sobama. Prigodom pretresa mene su »spasili« neki izresci iz novina o »reakciji radničkog svijeta« kad je zagrebački nadbiskup A. Stepinac bio imenovan za kardinala. Kad su policajci u fasciklu našli i pročitali sadržaj, rekli su: »Ovog nećemo više pretraživati, taj drži prave stvari.«

Međutim, među duhovnikovim stvarima našlo se i pismo zagrebačkog nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca upravljeno svećenicima, koje će dati još žuči u Kardinalov mučenički kalež. Pred kraj istražnog postupka počelo se govoriti da će zbog tog pisma na suđenje »đakovačkoj grupi« u Osijek biti doveden i tada teško bolesni kardinal Alojzije.

U sjemeništu su dani prolazili puni neizvjesnosti, što će biti s uhićenim poglavarima, a što sa sjemeništem. Hoće li doživjeti sudbinu splitskog i riječkog sjemeništa? Bez poglavara mi klerici osjećali smo se kao ovce bez pastira, napose kad su zaredala saslušanja i drugih klerika, ubacivanja sumnje da je sjemenište puno špijuna, a i neka naknadna uhićenja.

Zbog opasnosti od ponovnog pretresa, bilješke u »Duktorskom tefteru«, tj. kronici, bile su kratke i lapidarne, no one svjedoče naša tadašnja razmišljanja i raspoloženja. Na dan presude poglavarima i bogoslovima stoji zabilježeno: »8.II. (1960). Nije bila velika šetnja, mjesto nje mala. Poslije podne oko pola tri stigla je vijest o osudi. Kao grom iz vedra neba. Bože, dokle ćeš to gledati?! Vlč. Ćiril Kos – sedam godina, vlč. Ivan Kopić i vlč. H. Gašo – šest godina, vlč. Petrović i Ivica Mršo – četiri godine, vlč. B. Radielović – tri godine, vlč. A. Bajić i P. Šokčević – dvije i po godine strogog zatvora!!! Sjemenište je 'spašeno', ali!!!.«

Dva dana nakon te tužne vijesti stigla je još tužnija i teža. Evo, što u kronici piše o našim bogoslovskim stavovima i razmišljanjima:

»10.II. Mala šetnja. Pod večerom smo čuli od Preč. g. dr. Zvonimira Markovića da je danas poslije podne preminuo Njegova Uzoritost dr. Alojzije Stepinac – kardinal – Zagrebački nadbiskup. Jedno zlo za drugim. Možemo zajedno s učenicima sv. Martina reći: 'Cur nos deseris Pater?' (Oče, zar ćeš nas ostaviti?). Zasjala je još jedna zvijezda na nebu. Nadamo se da ćemo i mi doživjeti, da ga jednog dana vidimo na oltaru. To je želja cijelog našeg naroda – cijelog svijeta. Pokop ima biti u njegovom rodnom mjestu Krašiću.«

»12. II. Mala šetnja. Radio javlja da će sprovod kardinala biti u Zagrebu – dozvoljeno je i stranim novinarima i drugima da dođu. Imali smo sveč. Requiem za pok. kardinala u kapeli.«

»13. II. Sprovod! Odlazi, ali ne za dugo, da nam se za par godina vrati s aureolom na glavi ...«

Danas se radujem svjedočanstvu što sam ga u svoje ime i u ime cijele tadašnje đakovačke bogoslovske zajednice izrekao riječima: »Odlazi, ali ne za dugo, da nam se za par godina vrati s aureolom na glavi.« Nadam se da ću imati radost i sreću pribivati potvrdi mojim riječima.

Đakovo, 25. studenoga 1996.

+ Marin Srakić,
biskup koadjutor

Sluga Božji - propovjednik »od srca k srcu«

Polazak na svečanu misu u Katedrali

(Iz govora na predstavljanju knjige nadbiskupa A. Stepinca: Propovijedi, nagovori i poruke 1941-1946, u dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, 19. lipnja 1996.)

Ozbiljna priprava

Nadbiskup Stepinac je svoje propovijedi i nagovore savjesno pripravljao i redovito ih tipkao pisaćim strojem. Nastojao je sustavno izložiti bitne sadržaje katoličke vjere.

Građa njegovih propovijedi je jednostavna: *Uvod*, u kojem želi zaokupiti pažnju slušateljstva, probuditi vjeru, taknuti duše i skrenuti pogled prema nadnaravnim, božanskim istinama. Redovito uzima navod iz Svetog pisma ili neki primjer iz prirode, života Crkve ili događanja u svijetu.

Slijedi *glavni dio*, u kojem razvija u dvije ili tri točke središnji sadržaj propovijedi, u kojem posebno dolazi do izražaja svetopisamska poruka ili nauk Crkve.

Završni dio, je poziv i poticaj na obraćenje, na obnovu života, te upozorenje na grijehe koje treba izbjegavati i kreposti koje treba jačati.

Govorio je u prispodobama

Kao što naš Gospodin uzima slike iz ratarskog i ribarskog života svojega vremena, tako i nadbiskup Stepinac uzima slike iz prirode, iz života seljaka i obrtnika, iz događanja u svijetu.

Pčela i leptir, kojima stoji na raspolaganju isti cvijet, ne služe se njime jednako, slika su različitih ljudi koji imadu istoga Boga kao predmet svoje spoznaje, no ne znaju se tom spoznajom jednako služiti. U gusjenici koja gmiže po zemlji, te se začahuri da u proljeće izađe kao lijep leptir, on vidi sliku ljudskog života, smrti i uskrsnuća. Mržnju među ljudima prispodobljuje otrovnom korovu koji okuži čitavo polje. Topla sunčana zraka, koja iz posijanog sjemena u zemlji mami klicu, slika je djelovanja Duha Svetoga u duši, koji čini da sjeme Božje riječi posijano u naša srca uzmogne klijati, rasti i donositi plod.

Nadbiskup Stepinac intenzivno živi Sveto pismo. Iz njega vadi primjere, slike, posebno poruke koje uvrštava u svoje propovijedi. Sveto pismo je za njega Knjiga nad knjigama. »Više vrijedi jedna stranica Svetog pisma, nego svi romani svijeta!«, reći će u svom zatočeništvu krašićkom župniku vlč. Josipu Vranekoviću (VJD, sv. II., str. 363.)

Ndbiskup Stepinac među pitomcima Ndbiskupskog konvikta 9. srpnja 1942.

Molitvena priprava

U pismu o. Budroviću, dominikancu (3.08.1955.), iznio je u tri točke propuste glede propovijedanja: »1. Malo molimo za uspjeh svoga propovijedanja; 2. Treba propovijedati kreposti, ali ne ispuštati govor o grijesima i istinu o paklu; 3. Premalo se upotrebljava Sveto pismo, a propovijedi moraju biti svetopisamske, biblijske.«

Nadbiskup se za velike i važne propovijedi pripremao molitvom. Kad je trebalo obraditi koji važniji predmet, povukao bi se u Brezovicu da se u Karmelu, u samoći i molitvi, uzmogne što bolje pripraviti. On se i pred svetohraništem pripremao za svoje propovijedi. Časne sestre karmelićanke su molile, a on je pred oltarom pisao propovijed (P. A. Benigar).

Odjek Nadbiskupovih propovijedi

Nadbiskup Stepinac je govorio mirno, bez ushićenja i zanosa. Njegove kretnje tijela i ruku kod propovijedanja bile su krute i ukočene. Nije nastupao govorničkom vještinom ili demagoškim nastupom, niti bi upadao u neki zanos. Riječi, misli, sudove svoje on bi pratio primjerenim gestama, kako to obično čine veliki govornici. Nije se služio ni biranim riječima ni izra-

zima koji gode ušima. Govorio je do krajnosti jednostavno, a u Krašiću se znao poslužiti i domaćim narječjem.

Ipak su njegove propovijedi imale snažan odjek u dušama. Jedan od razloga je što je doticao problematiku suvremenog života. »Činio je to u svečanim zgodama ili u posebnim okolnostima, kad mu je njegova biskupska služba nalagala da kao vrhovni duhovni auktoritet u domovini javno iznese stav prema suvremenim zbivanjima. Takva je pitanja temeljito obrađivao i umio ih je velikom jasnoćom, laganim izrazom, stvarnom ozbiljnošću i uvjerljivošću te proživljenim osjećajem prelijevati u slušatelje.« (P. A. Benigar)

Nakon propovijedi dne 25. listopada 1942. neki ugledni gospodin pisao je Nadbiskupovu tajniku među ostalim i ovo: »Neznatan sam – mali čovjek – ali ipak usuđujem se reći, da mi je naš dični natpastir govorio baš riječi iz mog srca i moje duše. Zato sam dragom Bogu još i osobito zahvalan, jer vidim da sam na pravom putu.«

Za Stepinčeve propovijedi izgovorene u vrtlogu rata, rekao je dr. Ivo Politeo, braneći na komunističkom sudu optuženog Nadbiskupa, i ovo: »One (propovijedi) su bile u onim teškim vremenima glavna utjeha, čvrst oslonac za ustrajnost u otporu, lijepa nada u propast ustaštva i fašizma, u bolju skoru budućnost. Na njih su hrlili ne samo vjernici, nego i oni, koji inače nisu polazili crkve. Te su se propovijedi onda širile među narod i dopirale su čak na oslobođeni teritorij. Izgovorene javno, one su postale podzemnom štampom, sredstvom uspješne propagande protiv ustaša, djelomičnim nadomjestkom opozicione štampe.«

Pogubljen »zbog svjedočanstva Isusova i zbog Riječi Božje«

»Riječ je živa, kad život govori.« (Sv. Antun Padovanski)

Stepinčevi kolege iz Germanicuma uočili su još za vrijeme naukovanja u Rimu, u čemu je snaga njegovih propovijedi. P. Zahnen, profesor retorike, reče: »Stepinac će više djelovati na vjernike zbiljom onoga što govori nego li pravilima retorike.« Kard. J. Schröffer svjedoči: »Ono što je (Alojzije) govorio nije izricao mnoštvom riječi ili nekom velikom retorikom, ali je svatko mogao uočiti da iza njegovih govora stoji zrela osobnost, bio je to on osobno.«

Jedan drugi kolega, Emanuel Isidor M., reče: »Govorio je bez poteškoća, jasno i s dubokim uvjerenjem o vječnim istinama. Iz njegova izlaganja moglo se jasno vidjeti kako on sam u životu provodi ono što je govorio.« Tako je on nastupao u svim svojim propovijedima i nagovorima.

Pratioci u svečanim odorama prigodom bogoslužja u Zgrebačkoj katedrali 1940.; uzorci svečanih odora danas se čuvaju u riznici Katedrale, te u »Spomen-zbirci Sluge Božjega«

»Kad se radilo o Bogu, njegove su riječi bile tople i uvjerljive. Kad se radilo o ćudorednim zasadama, onda su bile tvrde kao čelik, prozirne kao kristal. Neumoljivo su zahtijevale i poticale na stvaranje dobre odluke, nisu dopuštale isprike. Nije tu bilo srednjega puta između da i ne, nije bilo izlaza niti načina kako bi se zaobilazio zakon Božji.« (P. A. Benigar).

(...). Prije negoli je Stepinac, godine 1945. u korizmi, imao govoriti akademičarima, bilo ih je oko 300, na svršetku duhovnih predavanja, pristupi mu neki viši partizanski izaslanik te ga upozori neka uzme u obzir okolnost da rat ide kraju i da je Njemačka sigurno izgubila rat, te neka pazi što će govoriti. Nedbiskup mu je odgovorio:

»Zagrebački nadbiskup će govoriti ono što mora govoriti, a za to neće ni od koga moliti dozvolu, kao što je nije molio ni od hrvatskih vlasti.«

Nadbiskup je u toj propovijedi govorio o miru u svijetu. Napomenuo je i ovo: »Mi se ne bojimo reći, pa i uz pogibao, da budemo po drugi put proglašeni 'ratnim zločincem', ovo: Ako svi narodi imadu pravo na osiguranje života i nezavisnost, onda se ne može narivavati ni hrvatskom narodu rješenje, koje on svojom slobodnom voljom neće (...).

Isto tako ne bojimo se reći, da će hrvatski narod a limine odbiti svaki režim, bio on na krajnjoj ljevici ili na krajnjoj desnici, koji ne bi računao i do krajnosti poštivao njegovu više nego tisućgodišnju katoličku tradiciju.«

Za Stepinčeve propovijedi u vrijeme rata protiv nacizma dr. Politeo, Nadbiskupov branitelj po dužnosti, reče: »Htio bih naći onoga, tko se usred okupiranog Zagreba u jeku okupacije, u šumi njemačkih i ustaških bajuneta, a sam, bez oružja, ovako hrabro usprotivio tada još najmoćnijem Hitleru, manje moćnome Mussoliniju, i još manje moćnome Paveliću!«

Na blagdan Svih Svetih godine 1945., nekoliko minuta prije pontifikalne Mise u Katedrali, tražili su Nadbiskupa jedan pukovnik (isti onaj koji ga je uhitio 17. svibnja 1945.) i jedan komesar u građanskom odijelu, i izrazili želju da razgovaraju s njime nasamo. Oni mu rekoše: »Govori se u gradu da ćete danas govoriti protiv vlade. Čuvajte se! Narod će vas napasti!«

– »Koji narod?« – upitao je Nadbiskup.

– »To je naša stvar!« – odgovorili su.

Nadbiskup je rekao: »Možete činiti što hoćete. Umiremo samo jedanput. Ja neću biti ni prvi ni posljednji koji prelazi u vječnost. Nikad neću prestati propovijedati

istinu. Možete slušati sve što ću govoriti.«

Nadbiskup je propovijedao o blaženstvu: »Blaženi čista srca...«, i na svršetku propovijedi je rekao: »Obavijestit ću vas, draga braćo, da su dva partizana došla k meni, da me ušutkaju prijetnjama, ali ja se ne bojim nikoga osim Boga. Moja politika je bila uvijek i bit će ista: spasavati duše.«

I u svojoj završnoj riječi na sudu, 3. listopada 1946., odmah u početku je istaknuo: »Na sve tužbe, koje su ovdje protiv mene iznesene, odgovaram da mi je savjest mirna (...). Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismjehivanje, prezir i poniženje, nego – jer mi je savjest čista – pripravan sam svaki čas i umrijeti.«

Tri znaka Hrvata katolika

Na susretu hrvatske katoličke mladeži u Solinu, 9. lipnja 1996., na kraju Mise nazočnima se obratio kardinal Vinko Puljić, sarajevski nadbiskup, i rekao: »Posebna su tri znaka po kojima se Hrvat katolik i u prošlosti i danas prepoznaje (...). Prvo, po znaku križa koji je utkan u našu krvavu, ali dragu povijest na našoj grudi, drugo, po pobožnosti Blaženoj Djevici Mariji, i treće, po vjernosti Svetome Ocu.«

Za ta tri prepoznatljiva znaka Crkve u Hrvata borio se i položio svoj život nadbiskup Stepinac.

Mogao je reći sa sv. Pavlom: »Ne dođoh uzvišenom besjedom ili mudrošću navješćivati vam svjedočanstvo Božje, jer ne htjedoh među vama znati što drugo osim Isusa Krista i to raspetoga.« (1 Kor 2, 1)

Velik dio propovijedi nadbiskupa Stepinca, osobito u ratnim i poratnim godinama, bio je poziv na opredjeljenje za Krista, Krista Raspeta, koji krvari iz beskrajnih bolnih rana. U završnoj riječi na sudu (3.10. 1946.) povišenim je glasom izrekao svoju ispovijest vjere: »Znajte, Isus Krist je Bog! Za Njega smo spremni umirati!«

Pobožnost prema Bogorodici, kako nadbiskup Stepinac redovito naziva Blaženu Djevicu, nalazi u njegovim propovijedima, posebno u ratnom vrtlogu, povlašteno mjesto. To se osobito očituje u zavjetnim hodočašćima u Mariji Bistrici. On čvrsto vjeruje u pomoć i pobjedu Majke Božje, širi njezinu slavu među narodom, kao i među svojim klerom.

I u spomenutoj završnoj riječi na sudu, koja je u cijelosti objavljena u ovoj knjizi što je danas svečano predstavljamo, Nadbiskup nije propustio ispovijediti vjeru u Bogorodicu. Reče: »Za Majku Božju kaže se u knjigama, da je bila bludnica. A znadete li, da je ona za pravoslavne i katolike najsvetiji pojam?«

Na pastirskom pohodu

U ratnim i poratnim propovijedima nalazimo i naglašenu ljubav prema Katoličkoj crkvi i vjernost Petrovu nasljedniku. Nakon pastirskog pisma u rujnu 1945., nadbiskup Stepinac je meta neprestanih napadaja. Proglašavali su ga »neprijateljem naroda«, »ratnim zločincem«, itd. Komunistički čelnici su u tome prednjačili. Na Badnjak 1945., Nadbiskup je bio obaviješten da se prikupljaju potpisi sa zahtjevom da ga se osudi na smrt. Don G. Masucciu, tajniku Papinog izaslanika opata Marconea, reče: »Ako se to dogodi, izvijestite Svetog Oca da rado dajem život za Katoličku Crkvu.«

To je i bio glavni razlog njegova uhićenja, suđenja i osude, što se, naime, nije htio staviti na čelo »nacionalne crkve« odijeljene od Rima, podložne komunističkom režimu. To je posvjedočio tada jedan od komunističkih vrhovnika, Milovan Đilas, hrvatskom kiparu Ivanu Meštroviću, ovim riječima: »Mi nemamo ništa protiv njegova hrvatskog nacionalizma, ali mi ne možemo podnositi njegove privrženosti rimskome papi.«

I jedan drugi komunistički leader, Vladimir Popović, istome je Meštroviću rekao gotovo isto: »Njegov nam hrvatski nacionalizam nije mnogo smetao. Da je samo proglasio hrvatsku Crkvu, otcijepljenu od Rima, mi bismo ga do neba uzdigli.«

Nadbiskup Stepinac je proganjan radi svojih propovijedi i nagovora i poticaja vjernika na ljubav Isusu Kristu, na pobožnost Blaženoj Djevici Mariji, na vjernost Petrovom nasljedniku. Pobijao je pogane i krvave ideologije rasizma i komunizma. Nacisti s ustašama bili su se pripremili da ga ubiju. Brzina pada Njemačke to je onemogućila. Ali su to uspjeli izvesti komunisti.

Završavam biblijskim riječima, koje je na sebe primijenio i sam nadbiskup Stepinac, rekavši da nije mogao šutjeti jer bi bio ubrojen među one koje prorok naziva *'canes muti non valentes latrare* – nijemi psi, koji ne mogu lajati' (Iz 56, 10). »Da sam šutio, reče, nakon njihova (komunističkog) preuzimanja vlasti, ne bi me nikad uznemirivali. Da sam pohvalio njihov rad, vjerojatno bi me ubrojili među svoje heroje. Ali to nisam mogao. Stoga su me proglasili zločincem i velikim kriminalcem...«.

Sluga Božji Alojzije Stepinac doista je mučenik vjere i Crkve. Pogubljen je pravno, moralno i fizički iz mržnje na vjeru i na Katoličku Crkvu. Pogubljen je zbog »svjedočanstva Isusova i zbog Riječi Života«, kao i mnoštvo koje gleda Ivan u svojem Otkrivenju »koji se ne pokloniše Zvijeri ni kipu njezinu te ne primiše žiga na čela svoja i na ruke«. (Otk 20, 4)

Sluga Božji je mučenik Božje riječi, koju je snažno, neustrašivo i odvažno navijestao i živio.

Celestin Tomić,
franjevac konventualac

Nadbiskup Stepinac – pobornik božanskih i čovjekovih prava

(Iz govora na predstavljanju knjige nadbiskupa A. Stepinca: Propovijedi, nagovori i poruke 1941-1946, u dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, 19. lipnja 1996.)

(...). Dva su razloga razvidna iz same knjige, zašto se najprije izlazi s ratnim razdobljem Stepinčeva biskupskoga naučavanja. Prvi je, rekao bih, juridički: infamna Blaževićeva optužnica teretila je zagrebačkoga nadbiskupa Alojzija Stepinca ponajpače za to razdoblje, inkriminirajući i stavke iz tih propovijedi. No drugi je razlog još jači, poglavit: upravo se propovijedima iz toga razdoblja naš Sluga Božji potvrdio kao izvanredan i osobit zastupnik nepovrediva dostojanstva ljudske osobe i neotuđivih čovjekovih prava, što ne ovise ni o kojoj ljudskoj vlasti, jer im je i utemeljitelj i jamac, pa stoga i zahtjevnik, sam Bog. Istina, Stepinac se takvim potvrđuje i u svojim ranijim nastupima, ali je ta tema osobito vruća, a snažno zastupana u tom najtežem razdoblju njegove aktivne biskupske službe, ugrožena sa svih strana: i sa strane razbješnjela rasizma i fašizma kao i revolucionarnoga komunizma, a i sa strane podivljalih nacionalizama te svih mogućih materijalističkih i pozitivističkih smanjenja i sakaćenja čovjekovih dimenzija. A za takvo proročko i svjedočko suprotstavljanje svemu tome zlu i zabludi zahtijevala se i osobita mudrost i razboritost, a nadasve osobita hrabrost, za kojom je stajao čovjek spreman položiti i život za Božju i čovjekovu istinu (...).

Mimoilazeći stoga sve druge, vrlo bogate odlike i svojstva Stepinčevih propovijedi općenito, a osobito ovih izdanih u ovoj knjizi, smatram da je upravo netom istaknuta tema, to jest tema o nepovredivu dostojanstvu ljudske osobe i neotuđivim čovjekovim pravima, temeljna Stepinčeva poruka svomu vremenu, a onda svakomu, pa i našem vremenu. Njegovu bih propovijed intonirao žarkom riječju proroka Ilije: »Živoga mi Gospoda, Boga Izraelova, komu služim« (1 Kor 17, 1; 18, 15). U ime toga Boga – čovjekova Stvoritelja, Spasitelja i Posvetitelja – Stepinac se u svom mračnom vremenu, koje nažalost još uvijek nije sasvim prošlo vrijeme, zauzima za čovjeka. I, što treba osobito naglasiti: u Stepinca se u jedinstvenu objavljenu istinu povezuju i Bog i čovjek. Stoga je u njega zauzimanje za prava čovjekova ujedno bitka za prava Božja.

Najkraći sam izraz takva njegova stava našao u propovijedi na blagdan Krista Kralja 1942., u kojoj apostrofira katoličke muževe i žene, sve katoličke vjernike: »Vaša je sveta dužnost raditi na tome da se duh istinskoga Evanđelja unosi u naš javni i privatni život. A u Evanđelju uz Boga prvo mjesto, zapravo jedino mjesto zauzima ljudska ličnost (...). Jer i najzadnja ljudska ličnost, zvala se kako mu drago i pripadala kojoj mu drago rasi ili narodu, nosi u sebi utisnut pečat Boga živoga, neumrlu dušu.« (str. 213–214).

Utemeljitelj, dakle, i jamac, pa stoga i najveći zahtjevnik čovjekovih prava – po Alojziju Stepincu – jest Bog.

U ovoj knjizi susrećemo o tom Stepinčevu uvjerenju – da, točnije, o toj Stepinčevoj vjeri – velike i stupovne tekstove koji su uglavnom već i dobro poznati. No ta se tema pojavljuje, rekli bismo sporadično, i u drugim Stepinčevim tekstovima, koji su, po sebi, posvećeni drugim temama. Ali je baš to još značajnije, što on o toj svojoj vjeri u čovjeka, po Bogu, progovara gdje god mu se pruži prilika.

Tako će u propovijedi o predragocjenoj Krvi Isusovoj, s očitom aluzijom na rasne zablude, istaći »da ima samo jedno pravo plem-

Sudionici Simpozija o 50. obljetnici suđenja Sluzi Božjemu Alojziju Stepincu polažu, uz prigodnu molitvu, vijenac na njegov grob u Zagrebačkoj katedrali

Sudionici Simpozija o 50. obljetnici suđenja Sluzi Božjemu Alojziju Stepincu prate predavanja u dvorani Hrvatske odvjetničke komore u Zagrebu (12.X.1996.)

stvo, a to je plemstvo Krvi Sina Božjega Isusa Krista kojega dionici mogu postati svi ljudi dobre volje«. (str. 112). To je preludij u onu temeljnu njegovu izjavu na blagdan Krista Kralja 1942: »Svi narodi i rase potječu od Boga. Stvarno postoji jedna rasa, a to je Božja rasa.« (str. 212).

Od tih, velim, usputnih a važnih Stepinčevih tekstova o toj njegovoj velikoj temi odabirem i njegov nagovor pitomcima Vojne akademije u Zagrebu. Vojnim dočasnicima progovara o tri temeljna strahopočitanja kojima trebaju biti prožeti, a to je strahopočitanje pred Bogom, pred bližnjim i pred samim sobom. Kada razvija misao o strahopočitanju pred bližnjim, snažno utuvljuje svoju misao: »Nemojte se nimalo čuditi kad kažem da ste prema svima dužni nastupiti sa strahopočitanjem. Jer tko bi se usudio da s prezirom ili omalovažavanjem gleda onoga koji je živa slika živoga Boga, a to je svaki čovjek, svi ljudi bez razlike, a za koje stoji pisano: 'Tko bude dirnuo vas, dira zjenicu oka moga!'« (str. 46). Važan mi je veoma ovaj stavak i zbog sadržaja, ali nadasve zbog navoda iz proroka Zaharije (2, 12), što pokazuje u isto vrijeme i Stepinčevu biblijsku osjetljivost i vjersko utemeljenje njegove antropologije (...).

U svim Stepinčevim biskupskim učiteljskim nastupima treba dobro uočiti ovo dvoje: on prije svega nastupa kao učitelj vjere u svojoj nadbiskupiji, duboko svjestan da iznosi nauk Katoličke crkve duboko utemeljen u Svetom pismu. Nadalje, treba u svemu tomu dobro definirati njegovu temeljnu tezu, zatim uočiti cjelokupno njegovo izlaganje nauka o dostojanstvu čovjekovu i njegovim pravima (što u pojedinostima uključuje i nauk o istinskom domoljublju i o pravima naroda), a nadasve je važno biblijsko utemeljenje na koje se Stepinac poziva.

I upravo u vezi s tim posljednjim, to jest s biblijskim utemeljenjem Stepinčeva nauka o čovjekovu dostojanstvu, ne mogu odoljeti a da tomu ne posvetim bar časak ove svečanosti.

Ponajprije, vrlo je točno istaknuo naš sadašnji zagrebački nadbiskup kardinal Kuharić, da je Stepinčeva antropologija – antropologija Očenaša. Bez namjere da to u pojedinostima razradim, želim samo u najkraćim potezima pobliže označiti tu Stepinčevu teološku, očenašku antropologiju. Ona se prije svega zasniva na redu stvaranja (ordo creationis), jer je čovjek iz Stvoriteljeve ruke proizišao kao slika Božja i kruna svega stvaranja (Post 1, 26sl.). Arhetip te čovjekove slike Božje, u svjetlu Kristovu, jesu Trojica – njihova troosobna različnost i u isto vrijeme najsavršenije i najjednostavnije jedinstvo. U redu otkupljenja (ordo redemptionis) čovjek je pozvan da se ostvari kao plemić, plemstvom Krvi Kristove. Prodahnut Duhom Božjim (usp. Post 2, 7) čovjek je neuništivo biće, s dimenzijom neumrle vječnosti, a s pozivom vječnoga blaženstva s Bogom i u Bogu. Sav pak taj nauk kulminira u antropologiji Očenaša, od prve pa do one najteže molbe: »Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim!« (usp. str. 110 i 129).

U takvu božansku koncepciju čovjeka uklapa se i sva Stepinčeva, tako izrazita moralna propovijed, zapravo cijelo njegovo pastirsko nastojanje, koje ide za tim da pozove, prizove, opomene, nagovori svakoga čovjeka, osobito svoga biskupljanina, da se i ostvaruje kao takvo, božanski određeno biće – i kao pojedinac i kao obitelj i kao društvo i kao narod, pa ako hoćemo i kao država, u zagrljaju cjelokupne Božje obitelji čovječanstva.

Upravo kao takav, u svim oblicima svoga postojanja, čovjek je, po proroku Zahariji (2, 12), »zjenica oka Božjega«. (str. 124)

Bonaventura Duda Ofm

Hvala Vam što čitate i drugima omogućujete primati Glasnik »Sluga Božji Alojzije Stepinac«. Ako na vrijeme podmirite svoje obveze prema Glasniku, moći će redovito izlaziti i biti vjesnik njegovih vrlina, kojima ga je Bog proslavio za dobro svoje Crkve i hrvatskog naroda. Glasnik možete i Vi obogatiti svojim dopisom i uspomenama na kardinala Stepinca ili fotografijom iz njegova života. Ako ste bili dionik koje svečanosti priređene u njegov spomen, izvijestite o tome putem Glasnika sve prijatelje i štovatelje kard. Stepinca.

Stepinac je bio apologet temeljnih kršćanskih i ljudskih vrijednosti

(Iz govora na predstavljanju knjige nadbiskupa A. Stepinca: Propovijedi, nagovori i poruke 1941-1946, u dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, 19. lipnja 1996.)

Braćo i sestre, cijenjeni skupe!

Objavljivanjem ove knjige otpadaju dakle sve proizvoljne interpretacije i insinuacije.

Tek smo sada u prilici otvoreno i demokratski, sine ira et studio, raspravljati o onome što je i kako govorio nadbiskup Stepinac. Krleža je znao reći kako je još od Krista za Istinom raspisana potjernica i da je neuhvatljiva, što je u povijesnom i filozofskom smislu riječi i točno, ali u Stepinčevu konkretnohistorijskom slučaju, Istina je ipak dostupna. Dakle za pravdu i istinu nikad nije kasno.

Zato bih našem suizdavaču, Postulaturi za beatifikaciju Sluge Božjega Alojzija kardinala Stepinca, preporučio da nastavimo s objavljivanjem i ostalih Stepinčevih spisa, osobito onih iz ratnog razdoblja. *Audiatur et altera pars*, dakle, neka se čuje i druga strana!

Eto, to bi bio prvi razlog zašto smo zdušno prihvatili inicijativu da tiskamo Stepinčeve propovijedi, govore i nagovore.

Drugi je razlog, u što ćete se i sami uvjeriti kad pročitate knjigu, što Stepinac u svakoj svojoj propovijedi, u svakoj poruci i u svakom govoru osuđuje zločin, mržnju, poroke i diskriminaciju. »Svi su ljudi pred Bogom jednaki« – stalno je grmio i ponavljao.

I ovaj libar bjelodano pokazuje kako je zapravo Stepinac bio apologet temeljnih kršćanskih i ljudskih vrijednosti: vjera – ljubav – mir – pravda – istina – sloboda – ljudsko dostojanstvo. A to nije odgovaralo ni nacistima ni ustašama, pak je zato Stepinac, na suđenju, mirno izjavio: »Nisam bio persona grata niti ustašama ni Nijemcima.«

Molitelj i sužanj u Krašiću (1951-1960.)

I Stepinac je kao čovjek vjere, poput velikana znanosti ili umjetnosti, transcendirao ovozemaljsku stvarnost, zbilju, i svojom duhovnom vertikalom bio je ukorijenjen u čvrstu i stamenu kršćansku vjeru i nadu. Svojom horizontalom, kao i svi drugi ljudi, živio je u određenom prostoru i vremenu, znamo svi da je to bilo strašno i teško ratno vrijeme i prostor bremenit problemima, trnovit, no, svejedno, Stepinac se, uprkos ratnim (ne)prilikama, riječju i djelom uzdigao na takvu razinu kršćanskog angažmana i djelatnog humaniteta, da je teško u novijoj hrvatskoj povijesti naći osobu koja je toliko dobra učinila kao što je to Stepinac učinio. Hvala Bogu, još su živi mnogi svjedoci Stepinčeve dobrote i zalaganja.

Treći razlog leži u činjenici da Stepinčeve poruke određenim staležima i socijalnim skupinama ni nakon pedeset godina nimalo ne gube na svojoj *aktualnosti:* Tako će on kazati hrvatskim časnicima »da imaju strahopočitanje prema Bogu, ali i prema podređenima«.

Drugom zgodom hrvatskim je časnicima poručio: »Latite se Mača Duha.«

U govoru radnicima i naučnicima često je isticao: »Svjesno i odgovorno radite, jer samo tako dokazujete ljubav prema Bogu i Domovini.«

Političarima, vladarima i narodnim vođama savjetovao je da upravljaju državom i predvode narod in iustitia et veritate (u pravdi i ljubavi).

Hrvatskom poglavaru i hrvatskom Saboru Stepinac je poručivao da donose »Zakone koji su pravedni, provedivi i korisni«. Lex, dakle, mora biti iusta, possibilis i utilis!

Uvijek dijeleći poslove na »poslove Države Nebeske« i »poslove Države Zemaljske«, Stepinac je slične poruke i moralna načela zagovarao kod hrvatske mladeži, liječnika, studenata, književnika i drugih profesija.

Najzad, ova Stepinčeva knjiga krunski je dokaz i potkrjepa za općekulturno uvjerenje kako je Katolička Crkva u Hrvata bila, ostala i jest fidelissima advocata Croatiae. Naime, kad god se to od nadbiskupa Stepinca tražilo, ili kada je za to imao neposrednog povoda, on je strasno, ali razložno, spontano, ali i povijesno utemeljeno, branio pravo hrvatskog naroda na svoju slobodu i neovisnost, ne dovodeći u pitanje slobodu i kulturno-politički identitet drugih naroda i država.

Božo Rudež

Ljepota se čovjekova zrcali u Kristu

(Govor na predstavljanju knjige: **Alojzije Stepinac Zagrebački nadbiskup: Propovijedi, govori, poruke od 1941. do 1946.**, održanom 10. listopada 1996. u dvorani Društva hrvatskih književnika u Zagrebu; predavanje na predstavljanju ove knjige nadbiskupa A. Stepinca održane u dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, 19. lipnja 1996., objavljeno je u Bračkoj Crkvi br. 1, srpanj, 1996., str. 38-39)

»Jao meni ako Evanđelja ne navijeŝtam.« (1 Kor 9, 16). Ove riječi apostola Pavla vjerno nam predočuju lik Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca. Taj sud moguće je izvesti nakon čitanja njegovih propovijedi, govora i poruka što ih je on naviještao od 1941. do 1946. godine, a objavljene su u jednoj knjizi, u izdanju Postulature Sluge Božjega kardinala Stepinca i izdavačke kuće AGM iz Zagreba. Ta zbirka Kardinalovih propovijedi razlikuje se od dosadašnjih sličnih djela, npr. zbirke propovijedi kardinala Stepinca, što ih je pod pseudonimom *Liburnius* u Švicarskoj objavio dr. A. Juretić ili Stepinac: *Govori, zbirke Kardinalovih propovijedi i pisama od 1934. do 1960.*, koje je pripremio E. Beluhan-Kostelić.

U ovoj knjizi nalazimo bitan i do sada najprepoznatljiviji sadržaj učiteljske službe nadbiskupa Stepinca. Tu susrećemo, u vrhunskom stupnju, njegovu žurnost u naviještanju božanskih istina, osobito navještaj spasenja čovjeka u i po Isusu Kristu. Tu su predstavljeni njegova ljubav prema Katoličkoj Crkvi, zaokupljenost njegove misli o potrebi naviještanja Evanđelja kao pokretačke snage i sile za obraćenje grešnog čovjeka i otuda začetka boljega svijeta, njegovo postojano uvjerenje o pobjedi dobra nad zlom, snažno oblikovani njegov značaj, stamena vjera usredotočena prema slavi neba, ljubav prema čovjeku posinku Božjemu, ostvarivom u miru i pravdi zajamčenima Kristovom pobjedom i Uskrsnućem, te veličinu njegova neslomljiva, Bogu i hrvatskom narodu predana duha.

Ovdje zapisane riječi osebujni su dokaz kako se općoj poplavi mržnje, snagom Kristova evanđelja, kao biskup Katoličke Crkve, junački suprotstavio sin jednog malog naroda, jedan Hrvat, kršćanin. U vremenu pomutnje duhova, snažnih ideoloških naboja i konfrontacija Stepinac je proročki nastupao, u Božje ime prokazivao zloćudne misaone postavke, nemoralne opakosti, te nečovječnost svekolikovrsne tiranije.

O Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu napisano je mnogo knjiga. Ovo je knjiga koju je na temelju Božanske objave i kršćanskih vrednota on sam ispisao u doba kad se činilo da su sva pera prestala ispisivati zahtjeve za istinu, pravdu, mir, istinsku slobodu i čovjekoljublje, a jezici, pred naletom oružja i sile, umuknuli na govor o Božjem zakonu: Ne ubij! Zašto u to doba i drugi nisu visoko podizali stijeg istine o čovjeku, stvorenju Božjemu, opravdat će oni sami, a zašto je on to mogao, reče sam: »Ne strahujemo ni pred kim, stojimo vedra čela i mirne savjesti na svome mjestu« (18. III.1945., str. 259).

Nadbiskup Stepinac je mogao vikati za pravednim mirom jer se bezgranično oslonio na Boga, od kojega potječe svaki mir, red i pravednost. Smio je tako postupati jer je umio izvrsno ujediniti poniznost i ljubav, poniznost i jakost duha, poniznost i molitvu, poniznost i vršenje službe, a sve za dobro svih. Bezobzirnom naletu hedonizma, društvenoj mržnji, sumnjama i različitim vjerskim sinkretizmima, idejnim zabludama, političkom totalitarizmu, ljudskom egoizmu i oholosti, on je, primjerom sv. Augustina, suprotstavljao evanđeosku pravdu, kao vrlinu »izvrsnu i željkovanu«, virtus excellentissima et potissima (*De verb Dom., Sermo 69*, 1; PL 38, 441).

Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac nije bio ni HSS-ovac, ni ustaša, ni pučkaš, ni pobornik bilo koje političke stranke. To potvrđuju ovdašnji tekstovi, uvjeravajući nas k tome kako je, u mraku Drugoga svjetskog rata i poraća, on bio svjetlo koje je obasjavalo sve u kući, sve osim sinova tame, koji su pred tim svjetlom bježali u mrak mržnje i bezboštva. Ovi tekstovi svjedoče kako je on vjerno i ispravno, hrabro i postojano vodio povjerene mu duše na vrela Božanske istine, kako je ljubio Crkvu kao Tijelo Kristovo ne dopuštajući da služi političkim režimima, već da u punoj slobodi, u zajedništvu s Rimskim biskupom, služi djelu ljudskog posvećenja i spasenja. Tako vršeći svoje poslanje zastupao je i interese svojega hrvatskog naroda, prepuštajući politiku kao takovu drugima. No, ono što reče kralju Aleksandru: »Ne mogu zatajiti to da me je rodila Hrvatica majka« vidljivo je i u ovom štivu utemeljenom na Božjoj riječi i evanđeoskom poimanju rodoljublja.

Napajao se na vrelu Božanske objave. Nije si dopustio da bude bešćutan i neosjetljiv za ljudske rane duhovne i tjelesne: zato je bio bliz nezaštićenom, drag siromahu, mio narodu. Jer je umio razlikovati dobro od zla, neustrašivo je naviještao Kristovu pobjedu nad Zlim i nad zlom. U Kristovo je ime nadbiskup Stepinac osuđivao svako ponižavanje, zastrašivanje i ucjenjivanje ljudske osobe, ubijanja nerođenih, zatočenika i talaca, proganjanja radi pripadnosti drugoj rasi, klasi, narodu ili vjeroispovijesti. U vremenu ideoloških prepucavanja i samrtnih krikova Drugoga svjetskog rata jedva da je u Europi i na kugli zemaljskoj bilo takva proroka pravde, ljubavi i mira kakav bijaše Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac.

Osobito bismo se radovali kad bismo u literaturi, u književnosti, u teologiji, u povijesnicama kojeg drugog naroda u Europi pronašli proročki tekst i krik u obranu čovjekovih prava i ljudskog dostojanstva, kakav susrećemo u ovdje prinesenim propovijedima Zagrebačkog nadbisku-

pa A. Stepinca. Počujmo te svjedočke, proročke i čovječanstvu na ponos izgovorene riječi u Zagrebačkoj katedrali prigodom obljetnice krunidbe Pia XII., 14. ožujka 1943., kad je rekao i ovo:

»Da! Bez sumnje je jedna od najtežih zabluda našega vremena, da je vrijednost ljudske osobe spala na ništa. Na pad vrijednosti novca priučio se svijet već u prošlome ratu i ne vidi tu ništa osobita. Priučio se i na pad tolikih drugih materijalnih vrijednosti. Ali s padom dostojanstva ljudske osobe, s padom vrijednosti čovjeka, ne može se pomiriti nijedan normalni ljudski mozak (...). Svaki dakle čovjek, bez obzira kojoj rasi ili naciji pripadao, bez obzira, da li je svršio sveučilište u kojem kulturnom središtu Europe ili ide u lov za hranom u prašumama Afrike, svaki od njih nosi u sebi pečat Boga Stvoritelja i imade svoja neotuđiva prava, koja mu ne smije oteti ili ograničiti svojevoljno nijedna ljudska vlast. Svaki od njih ima pravo na tjelesni život, ima pravo na duševni život, ima pravo na brak, ima pravo na religiozni odgoj, ima pravo na upotrebu materijalnih dobara..., ima toliko drugih prava. I svaka povreda tih prava ljudske osobe ne može a da ne urodi lošim posljedicama (...). Bilo bi svakako promašeno misliti, da će Katolička Crkva ikada odobriti mjere, koje diraju u osnovna prava čovjeka.« (str. 147s.)

I poslije rata nastavio je zastupati Kristovu postavku ljudskog zajedništva sazdanog na ljubavi, a ne na nepravednoj borbi, na nasilju, na nadimanju jedne klase nad drugu, u kolektivnom egoizmu. Jer mu je Božji glas ispunjao dušu, nije mogao ni smio zatvoriti usta, jer ga je osjećaj božanske pravde nukao: »Viči iz sveg grla, ne suspreži se!« (Iz 58, 1)

Čitajući ovdašnje propovijedi nadbiskupa Stepinca, objavljene nakon 50 godina od njihova govorenja, uočavamo kako je on žarom svojstvenim svjedocima Krista Uskrsloga, oživljavao misao sv. Ignacija Antiohijskog: »*Discamus secundum Christianismum vivere* – Naučimo kršćanski živjeti!« (*Ad Magnesios*, X)

A kršćanski život rađa se s Kristom, na putu Kristovom, na stazi Križa. Taj hod Kristovim stopama, prema nauku nadbiskupa Stepinca, zakoračaj je na put novine života, vedrine i optimizma.

Sluga Božji kao nadbiskup koadjutor prigodom dijeljenja sakramenta Potvrde u Pokupskom 21. rujna 1936.

Tako se čitajući ove stranice čitatelj sljubljuje s istinom koja u snazi Kristova nauka oblikuje novog čovjeka, izvorno biće i sretno biće. I Pascal bi, čitajući ovo štivo, mogao ponovno uskliknuti: »Nitko nije sretan kao pravi kršćanin, niti krepostan, niti ljubljen« (*Misli*, 541). To je bit Stepinčeve teološke zaokupljenosti: čovjeku pokazati put do sreće, put do Boga, put do vječnosti.

Stoga su ove propovijedi i danas aktualne. One doprinose spasenju svijeta, te u doba idejne anarhije i samo materijalnog poimanja života putokaz su prema kršćanskom, prema ispravnom poimanju Boga, čovjeka, života.

One svjedoče kako je nadbiskup Stepinac bio izvorni i autentični liječnik egoizma, zastupnik socijalne pravde, branitelj ljudskog zajedništva, osobito obiteljskog, zastupnik života.

On ne špekulira o novom nebu i novoj zemlji. Kristova je budućnost. Oko njega se moramo svijati i podizati u vis, kao što se bršljan pripija uz čvrst hrast, da bi rastao u visinu.

U propovijedi na Euharistijskom kongresu u Žakanju, 30. studenoga 1941., govorio je o svrsi čovjekova života na zemlji i njegovoj zbilji u vječnosti. Kazao je: »Sveta vjera otkrila nam je, da smrt nije posljednja riječ na zemlji nego tekar početak nečega što nema kraja.« No, »Nije doduše rijetkost danas čuti, kako se ljudi izruguju istinama svete vjere. Ali to na stvarnosti ne mijenja ništa.« Istine vjere jamči nam »vječna i neprevarljiva istina Isus Krist, koji ne može prevariti niti prevaren biti!«

Pa ipak, radi svoga istinitog i općeljudski priznatog nauka o ljudskim pravima nadbiskup Stepinac bijaše optužen, suđen i osuđen. Uklonjen je i umoren, kako sam reče, »pravnim ubojstvom«, iz mržnje prema Crkvi i vjeri, kojoj je ostao vjeran do smrti i do konačne pobjede. Nadživio je vijek svojih progonitelja. Tako je on svojim radom, govorom i životom, ispisao u hrvatskoj povjesnici stranice »O smrti prognitelja!«, na kojoj mu i Tertulijan može pozavidjeti. Ovaj susret pobuđuje nadu da će i hrvatski književnici, pisci i pjesnici, ovome dati obol vlastitog nadahnuća i stvaralaštva.

S kakvim će raspoloženjem hrvatski čitatelj susresti ovog velikana kršćanstva u Hrvata čitajući ovu knjigu, i kako će osoba i djelo nadbiskupa Stepinca djelovati na njih, pokazat će nadolazeći dani. Moja je želja da to ne bude manje od ushićenja što ga je, opetovanjem Njegoševih stihova, god. 1954. primijenio na mučenika katoličke vjere nadbiskupa Alojzija Stepinca, Jovan Dimitrijević, svećenik Srpske pravoslavne crkve: »Ko će maju venac plesti, kad mu ga je Tvorac spleo!«

Juraj Batelja

Knjiga o dvanaest svećenika mučenika

Mons. Rozario Šutrin, dugogodišnji profesor hrvatskog jezika na Nadbiskupskoj gimnaziji u Zadru i danas župnik u župi Ploče, u Zadru, objavio je još 1995. godine knjigu pod naslovom: **Dvanaestorica naše umorene braće.** Na 80 stranica autor je prikazao kratki životni put i mučeničku smrt svakoga od dvanaestorice svećenika koji su, do časa smrti, pastoralno djelovali u Zadarskoj nadbiskupiji. Pali su kao žrtve mržnje i bezumlja. **Don Ante Adžija** (1880.–1944.), rođen u Sinju, župnik župe Starigrad-Paklenica; nasilno ga odveli i ustrijelili obrovački četnici, 1. travnja 1944.; **don Šime Batković** (1912.–1943.), rodom iz Božave na Dugom otoku, župnik Brbinja, umro, 28. studenoga 1943., pogođen granatom savezničkog bombardera; **don Ante Čotić** (1884.–1945.), rođen u Lisicama, župa Humac u Hercegovini, župnik Visočana, pogubljen u povlačenju hrvatske vojske i civila, nepoznatoga dana ljeta 1945. godine; **don Mirko Didović** (1886.–1945.), rođen u Žmanu na Dugom otoku, župnik u Luci (Dugi otok), komunistički režim ga je u Zagrebu osudio na smrt strijeljanjem 17. svibnja 1945.; **don Ivan Kranjc** (1914.–1941.), Slovenac, rođen u Voglajni, župa Slivnica pri Celju, župni vikar u Nuniću i Erveniku; u 26. godini života »ekstremni četnici ga ispekoše na ražnju te donesoše župljanima na dar kao božićnu čestitku«; **don Nikola Kuvač** (1885.–1943.), rođen u Drnišu; kao župnik u Ljubaču, nastradao je u Zadru, 28. studenoga 1943., od bombi angloameričkih aviona; **don Ante Letinić**, rođeni Zadranin; partizani su ga odveli iz kuće, te vezanog žicom uz druge hrvatske ljude bacili u jamu pokraj Ervenika; **don Srećko Lovretić** (1911.–1942.), rođen u Molatu; kao župnik u Luci (Dugi otok), likvidiran je in odium fidei; **don Ljubomir Magaš**, rodom Zadranin, župnik u Barbatu (o. Pag); domaći komunisti ga odvedoše u Otočac i tamo je u 28. godini života strijeljan; **don Ivan Manzoni** (1899.–1942.), rođen u Dobrinju na o. Krku; kao župnika Vele Rave, likvidirali su mjesni komunisti; **don Eugen Šutrin** (1914.–1945.), rođen u Luci (Dugi otok), kao župnika u Privlaci, u 31. godini života, ubiše (i natrpavši mu svećeničko odijelo kamenjem s nakanom da potone u morske dubine) skojevci iz Nina i Zatona; **don Ivan Tičić** (1908.–1943.), rođeni Pažanin, uhitili ga paški partizani 1943. i odveli u Liku; strijeljan je u Podlapači.

Mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski, zapisao je u predgovoru ove knjižice-martirologija Zadarske nadbiskupije: »U svojoj ljudskoj i krsnoj vjernosti (...) naši svećenici-mučenici, Kristovi službenici u svome vremenu, oni su i u našemu vremenu nama, svojoj svećeničkoj braći i Kristovim vjernicima, u novim prilikama, primjer i poticaj na vjernost i revnost u službi Bogu, i rodu, i braći.«

I doista, svojom su ljubavlju prema Kristu i njegovoj Crkvi te žrtvom života zadužili Crkvu u Hrvata. Njihovo mučeništvo još jasnije govori o progonu Crkve, koji se u svoj perfidnosti još jasnije očitovao upravo u osudi i progonu Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca.

Spomen-misa preminuća Sluge Božjega (10. X. 1996.)

Dana 10. listopada 1996. održana je u Zagrebačkoj katedrali spomen Misa za sve dobrotvore postupka za proglašenje blaženim kard. Alojzija Stepinca. Euharistijsko slavlje je predvodio mons. Juraj Batelja, postulator, a propovijedao je P. Celestin Tomić, franjevac konventualac. Budući da je to bilo uoči dana 50-te obljetnice sudske presude nadbiskupu Stepincu, propovjednik je sve nazočne podsjetio na dramatične dane koji su nastupili Nadbiskupovim uhićenjem, suđenjem i presudom. »Uklonivši pravednika iz svoje sredine, istaknuo je P. Tomić, komunisti su očitovali svoju veliku slabost u sučeljavanju s istinom, a nevino osuđeni Nadbiskup otada je postao još jače svjetlo sinovima tame.« Pjevale su sestre i kandidatice ss. Milosrdnica iz kuće Matice i Provincijske uprave u Zagrebu, Frankopanska 17.

Jedna od posljednjih fotografija Sluge Božjega zasužnjenog u Krašiću

Alojzije Stepinac, štovatelj Majke Božje

Teološke značajke nauka kardinala Stepinca o Majci Božjoj

U svojstvu promicatelja postupka za proglašenje blaženim Sluge Božjega Alojzija Stepinca, zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Svete Rimske Crkve, dr. J. Batelja je na XII. mariološkom i XIX. marijanskom kongresu u Czestochowi govorio o temi: *Marija i Euharistija u životu i djelima kardinala Alojzija Stepinca.*

Za čitatelje Glasnika donosimo još dva skraćena i prepravljena odlomka predavanja o izvorima Stepinčeve mariologije i teološkoj ukorijenjenosti njegove marijanske pobožnosti.

Kao učitelj vjerskih istina o Majci Božjoj, kardinal Stepinac se nije bavio niti zaustavljao na pitanjima koja su poticala na polemike i rasprave oko pojedinih teoloških argumenata, tzv. *quaestiones disputatae,* niti je pribjegavao pukoj frazeologiji. Njegova je misao bila usredotočena na usvojenu katoličku mariologiju, dapače tu je mariologiju učinio temeljem svoga propovijedanja.

Marija, iskonska biblijska osoba

Nije pretjerano ustvrditi kako se u naučavanju kardinala Stepinca Majka Božja osvjetljuje i predstavlja kao iskonska biblijska osoba. Ona, naime, svojim životom i svojom ulogom u povijesti spasenja poučava iste kreposti što ih predočuje i naviješta Sveto pismo, jer je u njoj na svojstven način uosobljena: živa vjera, postojana nada, djelatna ljubav, poniznost pred Bogom Stvoriteljem, vjera u uskrsnuće i vječni život, blagost i milosrđe, zahvalnost, mudrost, postojanost u molitvi, međusobno ljudsko poštovanje, pokora, blagost prema grešnicima, poticaj na ljubav prema potrebnima, itd.

Upravo je Biblija bila plodno tlo iz kojega je crpio primjere jakih žena, čistih i bogobojaznih, kojima je ukazivao na veličinu Majke Božje u povijesti spasenja. Tu je u događajima, u kojima se na poseban način očitovala Božja nazočnost, te u biblijskim opisima prirode, pronalazio primjerene izričaje kojima je veličao ljepotu i dostojanstvo Presvete Djevice, koja, kao »puna milosti«, svojim krepostima nadilazi sve te ljepote i čari prirode. (Usp. *Marija Posrednica milosti,* str. 150–237; BATELJA J., *Najljepše Mariji*, str. 13–16.)

Krist je središte Stepinčeva nauka o Majci Božjoj

Značajno je ustvrditi da je doba koje je prethodilo događaju II. vatikanskog sabora, u Hrvatskoj, i ponajviše u teološkoj izoliranosti, kardinal Stepinac svoj nauk o Majci Božjoj utemeljio na osobi Bogočovjeka Isusa Krista. Naime, sve govorenje o njoj utemeljio je na njezinoj osobi i ulozi koje su joj bile namijenjene u događaju Kristova otkupljenja, u kojem ona nije bila neka pasivna osoba, nego je svjesno, dragovoljno i samoprijegorno, dala svoj doprinos djelu spasenja.

Ovu tvrdnju zasnivam na riječima, članku objavljenom pod naslovom *Jubilej Majke Božje Bistričke*, u kojem je zapisano: »Marija se ne može odijeliti od kršćanstva. Krist je središte kršćanstva. A Isus Krist ... živi u Mariji. Stoga je kroz sva vremena problem Krista bio problem Marije i obratno ... Ona je Bogorodica, Majka Spasiteljeva. Stoga mi Marije ne pomišljamo odijeljene od Isusa Krista ... A po Isusu, ona je najuže povezana s čovječanstvom ...Kao što je Isus Krist glava sviju otkupljenih, cijelog čovječanstva, tako je i Marija, kao Majka Isusova

Gotička madona u samostanu sestara uršulinki u Varaždinu

i naša zajednička Majka.« (KL, 86 (1935), str. 341–344.)

Upravo radi uloge koja je Bogorodici bila namijenjena u spasenju ljudskoga roda, kardinal Stepinac je promatra najtješnje sjedinjenu uz osobu Isusa Krista, a odatle u središtu kršćanskog života. To njegovo uvjerenje potkrepljuju riječi: »Gdje se iskreno časti Mati Božja, tu će biti Isus, Bog i Spasitelj naš.« (*Propovijedi za sve blagdane Blažene Djevice Marije*, str. 1). Znakovit je u tom vidu i ovaj njegov poticaj: »Tamo, gdje cvate prava pobožnost prema Majci Božjoj, možemo biti sigurni i o čistoći vjere Kristove.« (*Marija Posrednica Milosti*, str. 119). A sličnu misao nalazimo i u pismu koje je kao krašićki sužanj napisao, 1. siječnja 1958., župniku Josipu Vranekoviću o uređenju oltara Majke Božje Lurdske u kapeli sv. Ivana u Krašiću: »Gdje je štovanje Bogorodice proželo srca i duše vjernika, tu nema straha, da bi taj puk otpao od jedinstva svete Crkve i svete vjere katoličke.«

Kao dokaz tog njegova nauka donosim i misao: »Nema bržega puta doći k Isusu, k Bogu, nego li po Mariji, a doći k Bogu, znači doći

Oltar sa čudotvornim likom Majke Božje Okićke

k izvoru svake sreće.« (*Pismo časnoj sestri Vilki Šimecki*, Krašić, 17. veljače 1952.) Istog su značenja i ove njegove riječi: »Što budemo više ljubili, iskreno i pobožno častili Majku Božju, i više živjeli po Mariji, to će više Krist biti, živjeti i rasti u nama.« (*Propovijed prigodom hodočašća grada Zagreba u Mariju Bistricu*, u srpnju 1942.)

Naime, za njega je čašćenje Majke Božje bitno vezano uz osobu Isusa Krista, koji je, umirući, svojim vjernicima izručio svoju Majku (Iv 19, 26–27), ne da bi riješio njezino socijalno zbrinjavanje, već da bi se zajednica vjerujućih u Njega osjećala obiteljskom zajednicom, zajednicom otkupljenih, upravo njezinom majčinskom nazočnošću, ljubavlju i pomoći.

Marijanske pobožnosti moraju biti teološki utemeljene

Važno je uočiti, kako je kardinal Stepinac marijanske pobožnosti zasnivao na teološkom nauku o Bogorodici, na proglašenim katoličkim istinama o njoj, koje je Božjem narodu tumačio na razumljiv i prihvatljiv način.

Promatrajući, naime, njezin lik kao osobito djelo Božje, ustvrdio je: »I sama presveta Djevica Marija po sebi je ništica, jer je stvor, a svaki je stvor puka ništica u poredbi s Bogom ... neizmjerno dostojanstvo, koje obnaša ... primila je od Boga«. I kad je u svjetlu povijesti stvaranja i spasenja protumačio Marijinu osobu, upozorio je vjernike kako ona nije objekt čašćenja radi nje same, jer je stvorenje, ali je njezina veličina što se radi ljudskoga spasenja u njoj utjelovio Sin Božji, i jer se u njoj upravo radi toga, na poseban način, proslavlja Bog. Zato, reče: »Kad god slavimo bilo koju krijepost ili odliku Marijinu, slavimo zapravo Boga.« (*Propovijedi za sve subote u godini, 1. subota*, str. 1–3, 2)

Takav pravovjeran nauk o Bogorodici potvrdio je i ovim riječima: »Ako Crkva toliko preporučuje pobožnost Majci Božjoj, onda ne misli time reći, da se ta počast zaustavi kod Marije, jer je i Ona stvor, iako najsavršeniji i najsvetiji od svih stvorova i na zemlji i na nebu, nego da nas preko Marije nauči pravoj pobožnosti prema Stvoritelju svome.« (*Marija Posrednica Milosti*, str. 80.) »Na krivom su putu oni, reče, koji vele da čašćenje Marijino ne dovodi do pravoga Boga, jer ne može imati Boga za Oca, koji nema Marije za Majku!« (nav. dj. str. 49). U istoj zbirci propovijedi o Majci Božjoj reče i ove misli: »Majka Božja ništa ne zadržava za sebe, nego svu slavu i čast predaje Bogu ... Neka bude daleko kao kuga od nas zamka đavolska ... da štovanje Majke Božje umanjuje čast Isusovu.« (nav. dj. str. 78).

U tom njegovom uvjerenju utvrđuju nas i ovi njegovi iskazi o pravovjernom štovanju Majke Božje, koji bi na prvi pogled mogli zbuniti: »Po neizmjernom dostojanstvu Bogomajčinstva ... Marija je uzdignuta na najviše dostojanstvo među svim stvorenjima, izuzev ljudsku narav Isusa Krista, sjedinjenu u jednoj osobi s božanskom naravi druge Božanske Osobe ... i kao Majka Božja, nastavlja na neki način živjeti u svome Sinu, u osobi Riječi Božje, i tako dodiruje granice samoga Božanstva, preko tijela, kojeg je dala utjelovljenoj drugoj Božanskoj Osobi.« Ali jasnoća njegove misli jasno je utemeljena u pravovjerju koje to Bogorodično dostojanstvo promatra »kao jedinstveni i čisti Božji dar« (*Propovijedi za sve subote u godini, 2. subota.*), i od nje ne »stvaramo Božanstvo ... nego zbog Marijina Bezgrešnog Začeća slavimo Boga, koji ju je takvom stvorio!« (*Propovijedi za sve subote u godini, 6. subota*) »Tu neiskazanu milost posvećujuću kod Matere Božje, tražila

Župna crkva Majke Božje Okićke, gdje je Sluga Božji kao nadbiskup koadjutor zagrebački slavio Marijanski kongres 1934. o 600-toj obljetnici prvog spomena župe Sv. Marije pod Okićem: »na Kluki«

je čast Sina Božjega.« (Nav. dj., 7. subota: *Ispoređenje Materinstva Božjega i milosti posvećujuće.*)

Upravo radi Marijinog sudjelovanja u djelu Otkupljenja, kardinal Stepinac je zastupao nauk o Marijinom posredovanju milosti potrebnih za spasenje, s jasnim teološkim vrednovanjem toga posredništva: »Isus Krist, iako je On jedini izvor spasenja i otkupljenja ljudskoga roda, htio je, da Marija kao drugotni uzrok sudjeluje (potcrtao sam Sluga Božji) s Njime u tom otkupljenju. Nije dakle čudo, da Joj je onda dao i vlast takvog posredovanja, ...to jest sve može svojim zagovorom kod Boga.« (Nav. dj., 47. subota.) Slično je rekao i u Propovijedima za sve blagdane Blažene Djevice Marije: »Nema nikakove sumnje, kad je postala Majkom Božjom, da je na neki način postala i svemoćnom. Ne u onom smislu u kojem je svemoćan Bog, nego u tom smislu, da je nemoguće, kad takva Mati nešto zamoli Sina svoga, koji je Bog, da ne bi taj Sin uslišio želju svoje Presvete Majke.« (usp. nav. dj., str. 137–138.)

Pojasnio je taj svoj nauk i ovim riječima: »On je (Sin Božji) kao Bog stvorio i svoju svetu Majku. I Ona je Njegov stvor i ništa više, kao što i mi ljudi. Ali Ona je povrh toga, što nitko drugi nije, Njegova Majka ... i zato ... što izvire iz Krista Gospodina, izvire na neki način iz Marije ... Nije dakle čudo, da je vjera Crkve, da nam se sve milosti od Boga daju samo preko Marije.« (*Propovijed na Svijećnicu 1959*, str. 1–3.) »Istina, reče u propovijedi na blagdan sedam žalosti Majke Božje, god. 1959., Isus je glavni Uzročnik spasa našega. Ali je ... i svoju Majku združio i učinio dionicom svojih patnja.«

U temelju Kardinalove mariologije susrećemo istaknuto Bogorodičino dostojanstvo i u naslovima, kao što su Suotkupiteljica, Nova Eva, Kraljica, itd. Njima se služio da bi vjernicima prenosio istine vjere. Ipak mi se čini da su svi ti naslovi, ne samo približavali Isusovu osobu vjernicima i Marijinu zaštitu, već se on njima služio da bi vjernike raspoložio za nasljedovanje Bogorodičinih vrlina, stečenih i njezinim osobnim naporima, u nadi da će slušatelji nastojanjem oko vlastitog posvećenja, u prvom redu nastojati oko popravka grešnih navika. Stoga mi se čini uputnim istaknuti kako se u njegovom izgovoru i drugih Gospinih naslova, kao što su: »Utočište grešnika«, »Majko milosrđa«, osjećao ne samo navještaj, nego osvjedočenje kako je upravo po Mariji najlakši put do Isusa.

Uništeni kip Prečistog Srca Marijina iz grobljanske kapele u Crnoj Dragi, župa Lasinja; simbol stradanja Marijinih pobožnika u srpskoj agresiji otpočetoj na Hrvatsku 1991. godine (foto: mons. J. Jezerinac; 25. rujna 1995.)

Značenje marijanskih pobožnosti za život kršćana

Na temelju osobnog Kardinalova čašćenja Majke Božje i načina kako je on promicao njezinu čast može se s pravom zaključiti o potrebi marijanskih pobožnosti kao izvrsnom sredstvu kršćanskog usavršavanja.

Budući da postoje brojni oblici marijanske pobožnosti, on je svjetovao da svaki vjernik može izabrati onu ili one koje bolje odgovaraju njihovim potrebama, životnim prilikama ili načinu života. (Usp. *Sveci osobiti štovatelji Marijini*, str. 9.) Ipak, te pobožnosti ne smiju biti samo izvanjske, već moraju izvirati iz srca i duše, tj. moraju biti iskrene, nježne, nesebične, imati svete pobude i biti ustrajne. (Usp. *Marija Posrednica milosti*, str. 80.) Iste je misli naglasio u propovijedi na zavjetnom hodočašću grada Zagreba u Mariju Bistricu, 13. srpnja 1941. (Usp. KL, 92 (1941), str. 321–322.)

Da bi mogao dostojno častiti Blaženu Djevicu, kršćanin mora upoznati sve one povlastice kojima ju je Bog providio. Osim toga mora hraniti svoju vjeru uvrštavajući u marijanske pobožnosti prikladno štivo, literaturu o Gospi, često je zazivati, držati njezinu sliku na počasnom mjestu u kući i pred njom obavljati duhovno čitanje ili pobožne vježbe.

Kršćanin koji iskreno časti Gospu, napominjao je Kardinal, častit će njezine slike, nositi uza se Marijinu sličicu, nositi uza se njezinu medaljicu, posjećivati njezine crkve i svetišta, moliti krunicu, pripremati se za njezine svetkovine i blagdane kojom posebnom pobožnošću i postom.

Osim toga, on je neumorno savjetovao potrebu nasljedovanja Marijinih kreposti, prikazivati joj se i posvećivati, pružati pomoć siromašnima iz ljubavi prema njoj, pjevati marijanske pjesme, ubilježiti se i zauzeto sudjelovati u marijanskim kongregacijama i bratovštinama. (Usp. *Marija Posrednica Milosti*, str. 87; *Propovijedi za sve nedjelje i blagdane u godini*, sv. II, str. 128. i drugdje.)

Osvjedočen kako »svuda procvate svetost, gdje se dođe u dodir s Marijom, Majkom Božjom« (*Sveci osobiti štovatelji Marijini*, str. 21), svesrdno je poticao na marijanske pobožnosti. Naime promatrao ih je kao siguran put spasenja. Reče: »Dok god u čovjeku kuca srce, znak je da živi. A dok god se čovjek sjeća Blažene Djevice Marije, znak je da živi duhovnim životom.« (*Poslanica o čašćenju Majke Božje*, SVNZ, br. 1 (1944), str. 1–9, 6.) Osobito ih je preporučivao svećenicima, redovnicima i redovnicama, jer kako reče: »Imperativ je za svakoga svećenika da bude iskreni i duboki štovalac Bogorodice!« (*Pismo vlč. Marku Periću, Krašić, 21. rujna 1954.*) I u pismu vlč. Franji Kuhariću, župniku u Sv. Martinu pod Okićem, reče:

»Drago mi je, da među našim klerom sve više prodire duh Gospin.« (*Pismo*, Krašić, 17. prosinca 1954., str. 188s.)

I na drugom mjestu spomenu: »Ozbiljno se bojim za svećenika, koji nije pravo pobožan Bogorodici ili je napustio njezino štovanje.« (VJD, sv. I, str. 41.)

Kad je Katoličkoj crkvi u Jugoslaviji bilo onemogućeno potpuno slobodno djelovanje, kardinal Stepinac, nalazeći se u kućnom pritvoru, poticao je, kao počasni član, apostolat »Marijine Legije«, zajednicu molitelja i djelatnika, koju je utemeljio Frank Duff, u Irskoj, 1917. godine. (Usp. *Pismo Časnoj Majci S. Margariti Labrtić O.S.U.*, Krašić, 19. lipnja 1956.) Naime, on je pojavak i djelovanje »Marijine Legije« u Zagrebačkoj nadbiskupiji, u to teško doba, srdačno pozdravio, prihvatio i podržavao.

Posvete Majci Božjoj

Kao jedan od osobitih uvjeta za postignuće punine duhovnog života i najbolji način da bi ga se moglo intenzivno živjeti, Kardinal je preporučivao obavljanje posvete Majci Božjoj, te život u duhu takove posvete. Radi toga je često poticao svećenike i vjernike da obavljaju posvete Majci Božjoj, bilo osobno, bilo čitave obitelji ili župne zajednice. (Usp. *Okružnica br. 4624/12. svibanj 1941. o prigodnim pobožnostima prigodom završetka hrvatske Jubilarne godine*, u KL, 91 (1940), str. 243; *Okružnica Br. 6564/6. srpnja 1943. o pokorničkim i naknadnim pobožnostima*, KL, 94 (1943), str. 293–294, VJD, vol. IV, str. 139., i drugdje.)

Onaj koji vrši posvetu Majci Božjoj, očituje spremnost da u svom životu primijeni skrovitost i veličajnost Marijinog života, te priznaje nad sobom »slatku moć njezine majčinske dobrote i ljubavi«. (*Posveta Majci Božjoj*, u BELUHAN-KOSTELIĆ E., *Stepinac govori*, str. 256–259.)

Takova će posveta biti djelotvornija i duhovno uspješnija ako se vrši osobno, kad je učini pojedina obitelj, župa ili biskupija, jer takove pojedinačne posvete omogućuju spontano i dragovoljno priznavanje i izvršenje poticaja što ih crkvene vlasti preporučuju kao zalog osobne sreće kršćanina i napretka ljudskog roda.

Svrha marijanskih posveta zapravo je svjesnije i dublje uključivanje u sakramentalni život, osobito sakramenta pomirenja. One pomažu svjesnije živjeti krsna obećanja koja, ukoliko su vjernije izvršena, toliko više vjernika čine sličnim Isusu i Mariji.

Madona Galaktrophousa (dojilja), posljednja četvrtina 14. stoljeća, zidna slika u kapeli Sv. Helene u Šenkovcu kod Čakovca, nekoć vlasništvo grofova Zrinskih

Neka bude istaknuto da je kardinal Stepinac, upravo u vidu produhovljenijeg života, češće vršio posvete Majci Božjoj.

Takovu posvetu, Bezgrešnom Srcu Marijinom, on je izvršio na završetku pokorničke procesije grada Zagreba, 5. lipnja 1942. (Usp. *Okružnica Br. 5038/17. svibnja 1942.*, KL, Br. 93 (1942), str. 229–230.)

Dana 6. rujna 1942. je najavio, a prigodom blagoslova temeljnog kamena župne crkve Marije Pomoćnice u Zagrebu i izvršio, posvetu Zagrebačke nadbiskupije. (Usp. KL, 93 (1942), str. 493–494; *Okružnica br. 10051/6. rujna 1942. o posveti Zagrebačke nadbiskupije Majci Božjoj*, KL, Br. 37 (1942), str. 441., i drugdje.)

Kao sužanj u Krašiću, po drugi je put posvetio cijelu Zagrebačku nadbiskupiju Presvetoj Djevici, a isto je tako u određene dane posvećivao pojedine župe. (Usp. VJD, sv. III, str. 165; nav. mj., sv. V, str. 95; o posvetama Majci Božjoj na koje je Sluga Božji poticao vjernike ili ih izvršio u tijeku slobodne pastirske djelatnosti, usp. *Okružnicu br. 3303/ /30. travnja 1935. o posveti župa Majci Božjoj*, KL, 86 (1935), str. 223, *Propovijed prigodom zavjetnog hodočašća grada Zagreba u Mariju Bistricu, 7. srpnja 1940., KL, Br. 91 (1940)*, str. 336–338., i drugdje.)

»Stoga nimalo ne oklijevaj, govorio je, nego hiti, trči u zagrljaj svoje nebeske Majke (...). Sebe i sve svoje velikodušno predaj, pokloni i posveti presvetoj Djevici, da po Mariji budeš potpuno Isusov.« (*Posveta Majci Božjoj*, u BELUHAN-KOSTELIĆ E., *Stepinac govori*, str. 258.)

S osobitim poštovanjem navodim odlomak iz posvete kojom je on, 7. srpnja 1940., hrvatski narod posvetio Majci Božjoj Bistričkoj:

»Zdravo Presveta Djevice i Majko Božja Marijo, moćna Zaštitnice naše drage domovine Hrvatske! Premda nevrijedni, da Ti služimo, no ipak uzdajući se u ljubav i divnu blagost Tvoju izabiremo Te danas pred cijelim dvorom nebeskim za gospodaricu, odvjetnicu i majku svoju i cijeloga našega naroda te čvrsto odlučujemo da ćemo ti drage volje i vjerno služiti (...).

Tvojoj majčinskoj zaštiti preporučujemo svoje duhovne i svjetovne poglavare, cijelu našu domovinu i naš narod u ovim teškim vremenima kušnje. Izmoli nam svima vjernost i ustrajnost u katoličkoj vjeri da u krilu svete Crkve provodimo dane u miru i bez straha, u blagostanju i poštenju i tako zavrijedimo doći jednoć do vječnog života da slavimo ondje trojedinoga Boga u vijeke, Amen.« (*Propovijed na zavjetnom hodočašću grada Zagreba u Mariju Bistricu, 7. srpnja 1940.*, KL, 91 (1940), str. 338.)

Juraj Batelja

Proslavljena 75. obljetnica osnutka Marijine legije

Sluga Božji kao sužanj u Krašiću 1958. godine kruni kip Majke Božje Fatimske - Kraljice Orijenta (za crkvu u Bijeljini)

U petak 11. listopada, na 50. obljetnicu presude kardinalu Stepincu, a o 75-toj obljetnici osnutka »Marijine legije«, svečanim euharistijskim slavljem koje je predvodio kard. Franjo Kuharić, a koncelebrirali su mons. Ante Jurić nadbiskup splitsko-makarski, mons. Juraj Jezerinac, pomoćni biskup zagrebački, te petnaestak svećenika, obilježena je i proslavljena 75. obljetnica djelovanja Marijine legije u svijetu i 40. obljetnica njenog javnog djelovanja u Hrvatskoj. U uvodnom dijelu Mise kardinal Kuharić se spomenuo žalosne presude izrečene nadbiskupu Stepincu 11. listopada 1946., te sve nazočne potaknuo na molitvu za one koji su ga nevinog osudili. Govoreći u homiliji o aktualnosti 'Marijine legije', osobito o Marijinoj poslušnosti u djelu otkupljenja ljudskog roda, te o kršćanskoj dobrotvornosti u pomaganju bližnjemu, kardinal Kuharić je istaknuo potrebu osobnog i posvudašnjeg života po nauku Evanđelja, po Marijinom primjeru i po načelima kršćanske vjere.

Vjernički molitveni i dobrotvorni pokret Legio Mariae utemeljio je u Dublinu u Irskoj, 7. rujna 1921., Frank Duff. Danas legija okuplja oko 12 milijuna članova, a uz svagdanju molitvu, oni obilaze bolesnike, nemoćne, te pomažu siromašnima i čine druga djela milosrđa. U Hrvatskoj je djelovanje Marijine legije u skrovitosti otpočelo još 1956. godine.

Kad je Katoličkoj crkvi u Jugoslaviji bilo onemogućeno potpuno slobodno djelovanje, kardinal Stepinac je, nalazeći se u kućnom pritvoru, poticao apostolat »Marijine Legije«. Naime, on je pojavak i djelovanje »Marijine Legije« u Zagrebačkoj nadbiskupiji i u Crkvi u Hrvata, u to teško doba njezine povijesti, srdačno pozdravio, prihvatio i podržavao.

Ponajprije ga je s udivljenjem predstavljao naslovnicima svojih pisama iz Krašićkog sužanjstva. Tako je u pismu upućenom 26. rujna 1954. ustanovi »Suradnica Krista Kralja« napisao: **»Primio sam Vaše cijenjeno pismo s izvještajem, koji me je vrlo obradovao. Čovjek imade dojam, slušajući te izvještaje, kao da proživljava one prve dane kršćanstva, kad je poganstvo suvereno vladalo svijetom i izgledalo na oko nepobjedivim. Ali eto, kad su ljudi, puni Duha Božjega, pošli na rad, zbivala su se prava čudesna obraćenja, kao što su bila ona, o kojima čitamo u 'Djelima Apostolskim', da i ne spominjem povijesti Crkve, koja nam bilježi obraćenje vlasnice i voditeljice javne kuće, svete Afre mučenice i bezbroj sličnih. Imadem dojam, slušajući Vaše izvještaje, kao da gledam djelovanje 'Marijine Legije', koja na sve strane svijeta stvara prava čudesa pod vodstvom Bogorodice. Ne poznaje nikakovih zapreka radi neograničenog pouzdanja u Boga i zagovora Bogorodice.«**

U pismu koje je 4. lipnja 1956. uputio časnoj majci, sestri Margariti Labrtić, Družbe sestara uršulinki istaknuo je: »Ja sam preuzvišenom koadjutoru (mons. F. Šeperu, op. ur.) pisao prije par mjeseci da smatram vrlo važnim i od goleme koristi uvođenje Mar. Leg. u našu zemlju, i neka učini što može, da do toga dođe. Došlo je eto prije nego sam i slutio i to je očit prst Božji i Bogorodice. Uprite sve sile za uspjeh, ali u sadanjim prilikama i skrajnju razboritost i opreznost, jer znate da đavao malo što mrzi kao Bogorodicu i Njezine pothvate.«

Uskoro je i on sam postao članom Marijine legije. U pismu istoj Majci Margariti, napisanom iz Krašića 19. lipnja 1956., o tome je posvjedočio ovim riječima:

»Što se tiče Vaše molbe, da pristupim kao molitveni član M. L., činim to vrlo rado. Ja doduše ne smijem više klečati (prema nalogu liječnika), ali će dobri Bog, nadam se, ipak primiti molitvu i ovako. Nastojat ću pružiti L. najviše što mogu, mjesečno, dok bude išlo, barem po jednu svetu Misu, da ovo veliko djelo (smatram naime zahvat M. L. u našoj domovini velikim, velikim djelom) donese najveće plodove za preporod našeg naroda i procvat svete Crkve, te spas besmrtnih duša. Hvala na priloženom obrascu propisane molitve! Ako budete kada (a nadam se) štampali ovdje slične obrasce, nemojte stavljati: 'Marijina Liga' nego 'Marijina Legija'. Ime je naime uzeto iz rimske vojničke formacije. A legije su tamo označivale udarne snage carstva. Slično i ovdje, samo dakako u posve drugom smislu. Tamo, da se širi slava careva i zemaljsko bogatstvo i moć, ovdje, da se širi slava Božja i spasavaju besmrtne duše. No napori mogu biti ne samo jednaki nego i koji puta u M. L. i teži od tih kao što dokazuju sadanji progoni legionara u Kini i drugdje. Daleko se više junaštva traži za podnošenje progona svake vrsti nego li u krvavim bitkama za pobjede.«

Znanstveni simpozij o 50. obljetnici sudskog procesa Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu

Dana 11. i 12. listopada 1996. održan je u Zagrebu i Lepoglavi Znanstveni simpozij o 50. obljetnici sudskog procesa Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu. Pokrovitelj Simpozija bila je Zagrebačka nadbiskupija, a organizatori Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska odvjetnička komora, Hrvatski državni arhiv, te Hrvatski institut za povijest. Uspješni tajnik Simpozija bio je dr. Antun Škvorčević.

Budući da je o radu Simpozija Glas Koncila donio opširno izvješće, te se priprema objavljivanje svih predavanja, ovdje za čitatelje Glasnika donosimo najbitnije činjenice vezane uz Simpozij.

Prvi dio Simpozija, ujutro 11. listopada, održan je u dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu. Dvorana je bila pretijesna, tako da su mnogi štovatelji Sluge Božjega, prijatelji povijesti i pravne znanosti na hodnicima preko zvučnika pratili uvodni dio Simpozija. Među uglednicima crkvenoga života bili su nazočni kard. Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački, mons. Giulio Einaudi, apostolski nuncij u Hrvatskoj, mons. Ante Jurić, nadbiskup splitsko-makarski, mons. Ćiril Kos, biskup đakovački, mons. Slavomir Miklovš, biskup križevački, pomoćni biskupi zagrebački: mons. Đuro Kokša, mons. Juraj Jezerinac i mons. Marko Culej, kanonici Prvostolnog kaptola i prebendari, profesori Bogoslovnog fakulteta te odgojitelji Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa i Dječačkog sjemeništa, provincijali i provincijalke gotovo svih redova i redovničkih zajednica koje svoje sjedište imaju u Zagrebu, brojni svećenici i časne sestre, te predstavnici i članovi katoličkih laičkih organizacija. U poslijepodnevnom radu prvog dana Simpozija sudjelovao je i mons. Marijan Oblak, zadarski nadbiskup u miru.

Među brojnim predstavnicima javnog i kulturnog života Hrvatske bili su dr. Jure Radić, potpredsjednik Vlade i predsjednik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama, ministar pravosuđa Miroslav Šeparović, dr. Marijan Hanžeković, predsjednik Hrvatske odvjetničke komore, dr. Marijan Šunjić, rektor Zagrebačkog sveučilišta, mr. M. Girardi Jurkić predstavnica Hrvatske pri UNESCO-u, akademik Ivan Supek, brojni predstavnici državnih i gradskih vlasti, te velik broj pravnika i povjesničara.

Na otvorenju bijaše nazočan i gosp. Dževad Hodžić, glavni zagrebački imam.

Nakon molitve, pjesme na temu pastirskog načela nadbiskupa Stepinca: U tebe se, Gospodine, uzdam! u izvedbi Instituta za crkvenu glazbu, pod ravnanjem mo. Miroslava Martinjaka, sudionke Simpozija pozdravili su dr. Franjo Šanjek O.P., dekan Bogoslovnog fakulteta i dr. Marijan Šunjić, rektor Zagrebačkog sveučilišta.

Potom je sudionike Simpozija pozdravio i rad Simpozija otpočeo kard. Franjo Kuharić, zagrebački nadbiskup. U nadahnutom govoru istaknuo je kako je 11. listopada 1946. bio dramatični dan tame, jer je nepravda uzdrmala srca ljudi u domovini i u svijetu. Kardinal je ukratko predočio sadržaj, motiv i posljedice optužnice što ju je komunistički režim podignuo protiv nadbiskupa Stepinca 1946. godine, koja je bila ideološki i politički uvjetovana, da bi ga nedužnog stavio na optuženičku klupu i osudio.

Prisjećajući se kako se on osobno u svojim brojnim nastupima uvijek pozivao na istiniti sud povijesti, koji mora biti istinoljubiv, pravedan i objektivan, a toj svrsi i tome cilju mogu doprinijeti samo činjenice predočene u pravom svome sadržaju, zaželio je da i predavači na Simpoziju po tim kriterijima proslijede i dovrše svoj rad.

»Toga dramatičnog dana tame, istaknuo je kardinal Kuharić**, Zagrebački nadbiskup Stepinac bio je u svemu i potpuno slobodan, a**

Znanstveni simpozij o 50. obljetnici sudskog procesa Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu otpočeo je radom u dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu

ne njegovi suci, tužitelji ni naručena publika u dvorani. U toj slobodi i pravednosti koje su ga krijepile mogao je jedini kazati: 'Moja je savjest čista!' Hoće li to moći reći, postavio je pitanje kardinal Kuharić, **oni koji su ga nevinog optužili i sudili?«**

U tom prvom dijelu Simpozija, održanog ujutro navedenoga dana, predočeno je povijesno razdoblje u kojem je Sluga Božji živio. Povijesne činjenice i arhivsko gradivo te dokumente predočili su dr. Jere Jareb, govoreći o položaju i progonu hrvatskoga naroda za vrijeme Kraljevine Jugoslavije, mons. Đuro Kokša o Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj za vrijeme Drugoga svjetskog rata, dr. Franjo Šanjek o odnosima nadbiskupa Stepinca i NDH na temelju Nadbiskupovog dosjea Svetoj Stolici 1943., dr. Franjo Glavina o djelatnosti nadbiskupa Stepinca na temelju izvješća njemačke policije Gestapoa, dr. August Kovačec o izvješćima Francuskog konzulata u Zagrebu o djelovanju Katoličke crkve u Drugom svjetskom ratu.

Po završetku ovog prvog dijela rada Simpozija uslijedila je vrlo korisna rasprava, a potom su svi sudionici Simpozija, predvođeni kard. Kuharićem, pohodili grob Sluge Božjega u Zagrebačkoj katedrali. Nakon što su predstavnici organizatora Simpozija na grob kardinala Stepinca položili cvijeće, pročitani su odlomci iz njegove duhovne oporuke, i kroz molitvene zazive svi su se prisjetili duhovnog značaja i moralne veličine nadbiskupa Stepinca. Kad je kardinal Kuharić pohod zaključio prigodnom molitvom, Katedralom je odjeknula pjesma »Ljiljane bijeli«, osobito draga Sluzi Božjemu.

U poslijepodnevnim predavanjima govorili su dr. Amiel Shomrony o odnosu nadbiskupa Stepinca prema Židovima u NDH, dr. Antun Škvorčević o liku nadbiskupa Stepinca na temelju njegovih javnih nastupa, dr. Juraj Kolarić o problematici vjerskih prijelaza prije i za vrijeme Drugog svjetskog rata, dr. Stjepan Kožul o svećenicima žrtvama progona u Hrvatskoj nakon Drugog svjetskog rata, te dr. Marina Štambuk-Škalić o sadržaju ar-

Sudionici Simpozija o 50. obljetnici suđenja Sluzi Božjemu Alojziju Stepincu prate predavanja u dvorani Hrvatske odvjetničke komore u Zagrebu (12.X.1996.)

hivske građe u Hrvatskom povijesnom arhivu o nadbiskupu Stepincu.

Simpozij se 12. listopada odvijao na dva mjesta: prije podne u Dvorani odvjetničke komore u Zagrebu, a poslije podne u Lepoglavi.

Na početku prijepodnevnog rada Simpzija, toga drugoga dana, sve predavače i sudionike pozdravio je dr. Marijan Hanžeković, predsjednik Hrvatske odvjetničke komore. Sa skupa je poslan brzojav Svetome Ocu Ivanu Pavlu II., koji je tih dana bio podvrgnut operaciji, sa željom što bržeg ozdravljenja.

Profesori dr. Davor Krapac, dr. Krešimir Abel, mr. Dražen Matijević i dr. Matija Očić predočili su pozadinu, sadržaj i posljedice optužnice i presude Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu. Uistinu je bilo korisno i potrebno pripremiti ovaj Simpozij, da bi se moglo na povijesnoj udaljenosti od 50 godina, posve mirno, istinoljubivo i objektivno, te na temelju činjenica i dokumenata, predočiti domaćoj i svjetskoj javnosti kako se proces protiv nadbiskupa Stepinca odvijao u okolnostima nasilja, koje je obilježavalo pripremu i tijek samoga suđenja, a nastavilo se i nakon presude. Značajno je da su upravo pravnici, na temelju dostupne arhivske građe, protumačili funkcioniranje komunističkog sustava u Jugoslaviji nakon Drugoga svjetskog rata, koji se posve oslanjao na sovjetske uzore, sustava koji je »telefonskim putem«, s višega političkog mjesta, po unaprijed utvrđenom scenariju, režirao, sudio i donosio presude.

U tijeku priopćenja i kratke rasprave čuli su se prijedlozi da se na zgradi Fakulteta za fizičku kulturu u Kačićevoj ulici u Zagrebu postavi »Spomen ploča« kao trajni podsjetnik pravne nepravde i nasilja tu očitovanih nad zagrebačkim nadbiskupom Alojzijem Stepincem, da se domaćoj i svjetskoj javnosti uputi posebno priopćenje o radu i rezultatima Simpozija, te da se Kongregaciji za kauze svetaca uputi molba za što skorije proglašenje blaženim kardinala Stepinca.

O prijedlozima nije bilo veće rasprave, već su nazočni zamolili Tajništvo Simpozija da ono u dogovoru sa svim organizatorima pripremi izvješće za javnost. Znakovito je kako politički dnevnici, osobito oni koji izlaze u Zagrebu, nisu izvijestili javnost o radu i rezultatima dijela Simpozija koji se održao u dvorani Hrvatske odvjetničke komore.

O tome je i glasilo Odvjetnik, časopis hrvatskih odvjetnika, u br. 9–10 (1996), na str. 22. donio sljedeće zapažanje: »I na kraju neka ostane zabilježeno da su mediji, a posebno »Vjesnik« i »Večernji list« i HTV ili potpuno izostavili izvještavanje o djelu skupa u Hrvatskoj odvjetničkoj komori ili su izvijestili vrlo kratko, površno i pogrešno!«

U poslijepodnevnom dijelu Simpozija u Lepoglavi ponajprije su dr. Juraj Batelja, postulator, i preč. Matija Repić, lepoglavski župnik, prikazali život nadbiskupa Stepin-

ca u lepoglavskoj mučionici, kamo je on dopremljen 18. listopada 1946. i gdje je ostao do premještanja u kućni pritvor u Krašiću, 5. prosinca 1951.

Dr. Batelja je u svom predavanju istaknuo da je nadbiskup Stepinac, kao zatočenik, bio označen brojevima 4081 (matični karton) i 416 S. Bijaše smješten u posebnom odjelu kaznionice, namijenjenu političkim zatvorenicima, ali u dijelu koji su logoraši držali povlaštenim, premda je tu primjenjivana najstroža zatvorska stega. Bio je pod nadzorom samog upravnika i njegovih najbližih suradnika. Zbog toga strogog nadzora bio mu je onemogućen svaki dodir s drugim zatvorenicima. S vremenom je promijenio ćeliju. Netočna je i tendenciozna izjava novinara Frane Barbierija, koju je jugoslavenska komunistička propaganda »za male pare« prodala američkoj i svjetskoj javnosti, tvrdeći kako je Nadbiskup u Lepoglavi imao na raspolaganju »dvije sobe, kapelu i vrt«, i da su ga služile »dvije časne sestre iz obližnjeg samostana« (usp. F. Barbieri, *Jedini list na šest stranica*, u *Zbornik sjećanja Vjesnik 1940–1990*, Zagreb 1990, str. 122s.), jer u Lepoglavi uopće nema ženskog samostana.

»Budući da su vlastodršci nastavljali pritiscima na Nadbiskupa s željom da prizna svoju krivicu ili napusti državu, a u tome nisu uspjeli, istaknuo je dr. Batelja, pribjegavali su raznim metodama vrijeđanja, ponižavanja i omalovažavanja Nadbiskupa. On sam je u spisu naslovljenom s Neka moja sjećanja iz borbe s komunizmom to opisao ovim riječima: 'Ljudi su u komunističkim zatvorima ili logorima podvrgnuti bez prestanka strašnom duševnom pritisku, kojega ne može pravo shvatiti nitko tko nije prošao kroz strahote njihovog postupka. Nikada neću zaboraviti, kad sam morao dati pedeset i šest otisaka prstiju, jer da to treba policija; nikada ne ću zaboraviti kad bi mi kod zubara jedan stražar gledao u usta, da mi ne bi zubar stavio kakovu cedulju u usta, a drugi stražar iza leđa pazio na mene, a kadkada još posebni komesar sa strane, da ne bih dao kakav znak; nikada ne ću zaboraviti, kako su znali, kad bih dobio nešto hrane na dar (premda je hrana za mene bila dobra u kaznioni) od svojih, kako su znali isjeći na komade meso, kruh, svaki i najsitniji kolačić, jabuke, zgnječiti limune, da ne bi možda bila gdjegod kakova riječ napisana za mene; nikada ne ću zaboraviti kako su se robijaši morali okretati prema zidu i ruke stavljati na leđa, kad bih ja išao do kupaone ili k zubaru, da ne bi jedan drugome dali kakav znak; nikada neću zaboraviti onu strašnu galamu njihove radio-razglasne stanice, koja je znala po šest i više sati na dan djelovati na živce robijaša svojim besmislenim vijestima i muzikom upravo nemogućom i drugim ludorijama; nikada ne ću zaboraviti razgovora kod posjeta, kad bi jedan agent pisao svaku riječ, a drugi komesar pazio na mene ili posjetioca, da ne bi dali ma i najmanji znak okom, nogom ili rukom. Sve ovo i bezbroj drugih stvari izgledaju sitnice, ali komunizam znade sve to tako spojiti jedno s drugim, da nije rijetko slučaj, da ljudi polude ili se ubiju ili posve klonu i predaju se na milost i nemilost komunizmu, kao ono ptičice, koje nemaju snage, da više polete, kad se nađu na domak zmije otrovnice.« (Krašić, 1952., AP, sv. C, str. 855.)

Dr. Batelja je pripomenuo osim toga i to, da je protupravno, nakon Nadbiskupove presude, zaplijenjen nadbiskupski automobil, upisan na Nadbiskupovo ime, premda on nije bio osuđen na zapljenu imovine, nije mu prosljeđivana pošta, a u Lepoglavu je pristizalo na tisuće pisama potpore vjernika sa svih strana, iz zemlje i iz svijeta, te istaknuo duhovnu snagu Nadbiskupove osobe, koja mu je pritjecala iz slavlja misne žrtve, a njome je jačao i podržavao i drugu subraću svećenike.

Gosp. Stjepan Cerovečki, upravnik Lepoglavskog zatvora tumači kardinalu F. Kuhariću, nadbiskupu A. Juriću i ostalim sudionicima Simpozija okolnosti i pokazuje ćelije u kojima je čamio Sluga Božji od 18.X.1946. do 5.XII.1951.

»Komunizmu je materija sve. Za njega ne postoji Bog, za njega ne postoji duša, slobodna volja, prekogrobni život. Zato u takvom sistemu niti čovjek nije više osoba, nego samo brojka, koja toliko vrijedi, koliko može producirati materijalnih dobara. Zato komunizam nema ni najmanjih skrupula obzirom na život jednog čovjeka (...). Tko se ne slaže s komunizmom, tko se usudi pobijati komunizam, taj po njihovom mišljenju nema pravo na egzistenciju i 'likvidacija' takvog čovjeka nije nego pitanje odluke ovog ili onog komesara, a eventualno sudovanje samo komedija, da se zločin umorstva lakše pokrije.« (Alojzije Stepinac, nadbiskup zagrebački, *Neka moja sjećanja iz borbe s komunizmom*, AP, sv. C, str. 855.)

Dr. Batelja je svoje predavanje zaključio sljedećim spoznajama: »Iz mnogih je činjenica vidljivo kako su Nadbiskupovi neprijatelji s nestrpljenjem iščekivali njegovu smrt. A on, prolazeći dolinom smrti, nije se bojao zla, jer je Bog bio s njime (usp. Ps 23, 4). Žalim, što se u demokratskim promjenama u Hrvatskoj zametnulo »nekoliko kutija« dokumenata vezanih uz boravak nadbiskupa Stepinca u Lepoglavi. Među tim dokumentima nestao je i njegov liječnički list. Budući da se u Lepoglavi primjenjivala metoda likvidiranja političkih protivnika napitkom čaja od oleandra, možda bi nam spomenuti liječnički list mogao otkriti ko-

je su metode »liječenja« primijenjene nad nadbiskupom Stepincem.

Svakako je zanimljivo da je dnevnik Liberté, 29. studenoga 1946., pozivajući se na agenciju Kipa, donio vijest da bi Nadbiskup trebao biti prebačen u bolnicu, jer boluje od tuberkoloze, i da je njegovo zdravstveno stanje teško. Nuncij Hurley je u razgovoru s Nadbiskupom 7. studenoga 1947. ustvrdio da »izgleda lošije nego što je izgledao kada ga je posljednji put posjetio«. Dapače nakon razgovora s Nadbiskupom 12. svibnja 1947., mons. Hurley je posvjedočio o pokušajima vlasti da Nadbiskupa psihički potpuno slome; bio je mišljenja, da se režim neće drznuti fizički ubiti Nadbiskupa, ali je nakon toga razgovora s njim bio osvjedočen »da će ga ukloniti ili izravnim ubojstvom ili ga usmrtiti 'naravnim sredstvima'«.

Želim istaknuti kako materijalna činjenica mučeničke smrti Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca nije nikakav mit, kako je to pokušala, iz nepoznatih razloga, prikazati engleska spisateljica Alexander Stella u svojoj intrigantnoj knjizi Trostruki mit – život zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca.

Doista je nemoguće te njezine objede uskladiti sa suludom namisli o ubojstvu nadbiskupa Stepinca.

Znakovit bijaše metež koji se dogodio 5. srpnja 1948., u kojem je stradalo više zatvorenika. Promatrajući odnošenje mrtvih, te osluškujući stenjanje ranjenih i udaranje preživjelih, rekao je svojoj rođenoj sestri Štefaniji, koja ga je istog dana posjetila, pružajući mu na pozdrav buket ruža: 'Ovamo ne spadaju ruže, već trnje!', rekao joj je. 'Šalju ti ih oni koji te vole i misle na te!' odgovorila mu je sestra. A on će njoj: 'Ako se dogodi da ja ovdje padnem da ti ne bi palo na pamet da me preneseš, jer ja hoću da ležim na robijaškom groblju, među robijašima, jer na dan suda digo se ja iz kraljevske zlatne grobnice, iz dna oceana ili središta robijaškog groblja pred Boga ću donijeti samo svoja dobra djela.'

Što reći o onom, mržnjom zavedenom, osuđeniku, koji je dodvoravajući se tamničarima, već polazio na drugi kat zatvora, da hicem noža u grlo dokrajči Nadbiskupov život, dok se nalazio na jutarnjoj šetnji. Zločinac je otkriven samo par minuta prije zlodjela. Ili o onom stražaru koji je, prema svjedočanstvu samoga Nadbiskupa, pijan i naoružan bajunetom pred njegovom ćelijom vikao: 'Gdje je, da ga zakoljem!' (...).

Što reći o onim organiziranim ljudima koji su pod prozorom Nadbiskupove ćelije izvikivali: 'Smrt banditu Stepincu!', ili o onom čovjeku koji je imao hrabrosti u Nadbiskupovu hranu umiješati otrovne elemente. Ništa drugo već samo i jedino ono, što je Sluga Božji ponavljao: 'Mi ne smijemo mrziti. Moliti za njih, to da!' (....). Tu je pouku i odluku svoje vjere zapisao i u oporuku, 28. svibnja 1957.: 'Ako sam bilo kome učinio kakvo zlo, iskreno ga molim, da mi to oprosti, a svima, koji su meni zlo načinili, opraštam od sveg srca.'

Dana 5. prosinca 1951. nadbiskup Stepinac je »uslovno otpušten« iz Lepoglave, te je stavljen u kućni pritvor, u župni stan rodne župe u Krašiću, gdje je, prema službenom dokumentu, trebao ostati »do isteka kazne: 18. rujna 1962.« I, kako reče jedan od komunističkih moćnika, drug Miha Marinko, nizozemskom piscu A. Van Dorstadu: »Još najdulje do proljeća i onda će nestati-umrijeti!«

I nadbiskup Stepinac bi bio doista umro već tada, da američki katolici nisu preko Američkog kongresa uspjeli isposlovati kod jugoslavenske vlade da Nadbiskupa posjete i počnu liječiti američki liječnici J. Lawrence i F. Ruzich. Prema uputama dr. Lawrencea liječenje su nastavili Nijemac dr. L. Heilmeyer i za to određeni, priznati, liječnici iz zagrebačkih bolnica. No oni su samo produžavali Nadbiskupov život, koji je, prema očitovanju dr. B. Bogičevića i dr. A. Šercera, osobnih liječnika nadbiskupa i kardinala Stepinca, »otrovom« načet u Lepoglavi.

Sudionici simpozija prate izlaganja predavača

Fotografija Sluge Božjega iz razdoblja aktivne natpastirske službe

Kad je godine 1993. izvršena naknadna obdukcija zemnih ostataka kardinala Stepinca ustanovljeno je da njegovo tijelo nije balzamirano, a u njegovim kostima su pronađene toksične tvari kadmija, kroma i olova u količinama nesvodivim na redovit čovjekov život, te arsen.«

Nakon predavanja, sudionici Simpozija, predvođeni kard. Kuharićem, mons. A. Jurićem i mons. J. Jezerincem, u pratnji mr. Paška Romića, zamjenika ministra pravosuđa, te diplomiranog pravnika Stjepana Cerovečkog, upravitelja lepoglavskog zatvora, pohodili su ćelije u kojima je preko 5 godina čamio Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac.

Simpozij je završen svečanom Misom u župnoj crkvi Bezgrešnog Začeća Blažene Djevice Marije. Misno je slavlje predvodio i propovijedao kardinal Kuharić, a koncelebrirali su svi nazočni biskupi, svećenici predavači, te brojni svećenici Gornjevaraždinskog dekanata i Varaždina. Znakovito je da su se vjernici Lepoglavske župe i iz šire okolice u velikom broju, pobožnošću i pjesmom, uključili u to spomeničko misno slavlje. U to brojno mnoštvo uključila su se i sva školska djeca predvođena svojim učiteljima i nastavnicima. Svi su oni zastupali nepregledno mnoštvo ljudi, iz domovine i iz svijeta, prijatelja istine i pravde, koji i nakon 50 godina nepravedne presude ne prestaje davati svjedočanstvo ljubavi koju je Božji narod gojio i goji prema nadbiskupu i kardinalu Stepincu.

Prof. dr. Davor Krapac: »Komunistički sustav gojio je opći odij prema pravnom poretku ... odbacio je načela zakonitosti kako bi mogao stvoriti legitimacijske osnovice vlasti ... Suci porotnici bili su politički instruirani; dominantna je bila uloga javnog tužiteljstva i u ruke javnog tužioca bila je stavljena sudbina optuženog; sam sud je imao relativno vrlo malo posla.«

Dr. Amiel Shomrony, na Simpoziju je istaknuo ove misli o Sluzi Božjemu: »Mnogo je pisano o blagopokojnom kardinalu Stepincu u svjetskoj literaturi, naročito o njegovoj djelatnosti za vrijeme Svjetskog rata i kasnije. Tek nedavno mi je došla u ruke knjiga od Jean Claude Faveza, profesora i dekana Univerziteta u Bernu, pod naslovom: Zašto je šutio Crveni Križ?

Na strani 370 te znanstvene rasprave spominju se osobito nastojanja kardinala Stepinca oko pomoći nedužno progonjenim manjinama. Mislim da nije potrebno ovdje navesti sve, sve činjenice, jer bi zato trebalo još posebno predavanje, ali ne mogu a da ne naglasim samo djela za spasavanje pojedinaca i grupa već i ne manje važnu činjenicu da je dao primjer i kleru i građanima iz redova širokih slojeva, tako da su se mogli mnogi Židovi i drugi spasiti bilo sakrivanjem, bilo bijegom u inostranstvo (...).

Dozvolite mi još jednu kratku primjedbu. Moguće će netko pitati gdje si ti bio, koji si iz prve ruke znao potankosti kardinala Stepinca i njegovu djelatnost kad su mu komunisti načinili onaj infamni proces. Pisao sam smjesta raznim prijateljima od kojih veći dio ne živi, da sam voljan doći i svjedočiti istinu o djelatnosti blagopokojnog kardinala Alojzija Stepinca. Svi, svi bez veze među njima, su me upozorili ili da mi neće dozvoliti doći pred sud kao svjedoku obrane ili još više da ću sebe lično ugroziti.

Kaže se da židovski narod ima dugo pamćenje i ne zaboravlja što im se u povijesti desilo. Točno, ali treba naglasiti da se sjećamo isto tako i naših zaštitnika kao i onih koji su pokušali nas uništiti.«

Mr. Dražen Matijević: »Obranu nadbiskupa Stepinca nastojalo se na svaki način ograničiti i spriječiti; pravnim ispraznostima pokušao se sačuvati 'privid' pravnog suda.«

Dr. Mladen Jurkić, odvjetnik i branitelj »reda radi« gosp. Eriha Lisaka, nazočan na Simpoziju u dvorani Odvjetničke komore i jedan od živućih svjedoka samoga procesa, izjavio je: »Tijek sudskog postupka protiv Eriha Lisaka, vlč. Šalića i drugih optuženika u tom postupku bio je u svim detaljima tako upravljen i vođen da se na optuženičku klupu dovede Zagrebačkog nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca.«

Dr. Matija Očić: »Presuda nadbiskupa Stepinca bila je sudski zločin ... Inače se u komunističkom sudovanju tako postupalo da dođe do priznanja i pokajanja optuženog. U Zagrebu, u suđenju nadbiskupa Stepinca je to izostalo.«

Dr. Krešimir Abel, odvjetnik, predavač na Simpoziju na temu: *Pripreme za suđenje nadbiskupu Stepincu i podizanje optužnice*, reče: »Sama optužnica je politički pamflet, što i jedan od njenih sastavljača priznaje, a optužuje nadbiskupa Stepinca za ono što on nije počinio ili zašto on ne može odgovarati, u vremenu od 1941. do 1945. godine, dok se poziva na kršenje zakona po nadbiskupu Stepincu, koji je donesen istovremeno kada je napisana i optužnica!«

Vlč. Mato Repić, lepoglavski župnik, od dana dolaska Nadbiskupova u Lepoglavu do danas, svjedočeći o svojim susretima s osuđenim nadbiskupom Stepincem, istaknuo je događaj, vrlo ilustrativan za to doba, nepravdu nanesenu njegovoj župljanki gđi Elizabeti Fiedler (majci E. Fiedler, kćerke), koja je samo pozdravila zatočenog nadbiskupa Stepinca: »Spoment ću jedan događaj iz Lepoglave«, reče vlč. Repić, i nastavi: »U blizini Kaznione imala je hotel i restauraciju gđa Elizabeta Fiedler. Bila je to plemenita žena i dobra kršćanka.

U hotel i restauraciju su se navraćalli mnogi službenici i stražari iz Kaznione. Često se tamo navraćao i stražar Juraj Petrović, koji je bio u službi kod Nadbiskupa. Jednom zgodom, dok je spomenuti Petrović bio u restoranu, a gđa Fiedler imala je u njega povjerenje, rekla mu je: 'Pozdravite gospodina Nadbiskupa u ime cijele Lepoglave!' Taj stražar prijavio je spomenutu gospođu upravi Kaznione. Ona je samo radi toga bila zatvorena, suđena na nekoliko godina zatvora i na konfiskaciju imovine. Bila je u zatvoru u Požegi, a hotel joj je bio oduzet.«

Svjedočanstvo dr. Romana Galića

U svezi s uvodnikom u svjedočanstvo dr. Romana Galića, objavljenim u Glasniku Postulature br. 4 (1996), str. 80s., pod naslovom »Blažević je u procesu bio više nego 'Javni tužilac Hrvatske'«, koji je tehničkim propustom tiskan nedorečen, i mogao bi pogrešno prikazati dr. Galića, donosimo ovo sljedeće njegovo pojašnjenje:

Ja nikad nisam bio zadužen za tonsko snimanje u procesu nadbiskupu Stepincu, ni za odabir i montažu vijesti koje su se emitirale u javnosti. Moje »prisustvo« suđenju i praćenju procesa, bilo je u centrali vodova Radio Zagreba, u kojem sam slušao neposredni prijenos procesa, koji se razlikovao od onoga što je Radio Zagreb emitirao za javnost. Jer snimanje ni montaža, dakle, prekrajanje toka procesa, nije bio ni moj profesionalni zadatak, a s tim nisam mogao biti zadužen jer su mi nedostajale za to političke kvalifikacije. To je bio posao odabranog kruga ljudi, koji je na taj način javnosti krivo prikazivao tok procesa nadbiskupu Stepincu.

Što se tiče poučavanja svjedoka, ja sam bio u sudnici za vrijeme tehničkih priprema suđenja i bio svjedok instruiranja svjedoka, koji će se pojaviti na samom suđenju i teretiti Nadbiskupa. Želim naglasiti da je to vršila grupa posebno za to odabranih ljudi.

K tome je dr. Galić priložio i pismeno svoje svjedočanstvo kao dio onoga što je on imao nakanu izložiti na Simpoziju:

Ja suđenju, na mjestu suđenja, nisam bio fizički prisutan, a moje »svjedočenje« moglo je biti samo posljedica praćenja »neobrađenog« radioprijenosa s mjesta suđenja.

Svakome tko je, na bilo koji način, pratio inscenirano suđenje nadbiskupu Alojziju Stepincu, bili su poznati pravi razlozi suđenja, kao i njegov konačni ishod.

Suđenje je, rekli bi današnjim načinom izražavanja, bilo uistinu predstava sa scenarijem i režijom takvo, da na široke slojeve naroda ostavi dojam da se radi o pravom suđenju. Neovisno o opravdanim tvrdnjama da se Nadbiskupa sudilo i osudilo na višoj razini interesa nove države, u kojoj za Primasa Hrvatske, neovisnog o »narodnoj vlasti«, nije bilo mjesta, za ono što se događalo na predstavi »Proces protiv Stepinca i družine«, »Javni tužioc Hrvatske«, drug Jakov Blažević (neka mi bude oprošteno što mu uz ime ne stavljam i drugi naslov: u ono vrijeme nije još bio doktor H. C. Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu) je odigrao glavnu – vrlo ružnu ulogu.

Za sve koji su ukupnim postupkom prema Nadbiskupu, već u početku »suđenja«, bili na različite načine iznenađeni, dao je objašnjenje sam Javni tužitelj. On je, naime, 3. listopada 1946. imao u društvu s predsjednikom Vrhovnog suda Hrvatske – sastanak sa stranim novinarima, a razgovor je objavio Vjesnik sljedećg dana. Na pitanje novinara o odnosu prema svećenicima odgovorio je: »Kao javni tužioc *progan-jam* svakoga koji je učinio krivično djelo ....«. Istom prilikom – 8 dana prije formalnog izricanja presude, Javni tužitelj reče novinarima: »Treba naglasiti jednu konkretnu stvar: ovo je suđenje ratnom zločincu, izdajici i kolaboracionistu.« Nadbiskup to, dakako, nije bio kad se pojavio na tribini uz Vladimira Bakarića, na Jelačićevom trgu, pa je – očito – postao »ratni zločinac« nakon rata, u novoj državi.

Predstavi koju je Javni tužitelj Hrvatske vodio u velikoj gimnastičkoj dvorani u Kačićevoj ulici, dala su sva javna sredstva informiranja, »rodoljublju« odgovarajuću pozornost, prostorom i vremenom, pa u tom nije mogao zaostati ni Radio Zagreb, koji je »proces« u cijelosti snimao, da bi ga kasnije emitirao, u ono vrijeme samo tonski.

Za to je trebalo izvršiti, pravodobno, sve tehničke pripreme u improviziranoj sudnici, u prvom redu određivanjem položaja mikrofona, rasporeda opreme i povezivanje dvorane, telefonskim linijama, sa »centralom vodova«, kako se nazivao prostor u bivšoj Arkovoj zgradi u Vlaškoj ulici 116, u kojoj su završavale sve veze Radija Zagreb. Te pripreme, iako nisu bile iz najužeg područja moga rada u Radiju Zagreb, dale su mi mogućnost da nekoliko puta budem na »mjestu budućeg događaja«, u praznom prostoru, u kojem se trebao odvijati »proces«. Oznaka »prazan« ne odgovara potpuno stvarnosti, jer su se istovremeno s tehničkim, u užem značenju, vršile i pripreme vezane na »tehniku« samog suđenja. Uz oba dulja zida dvorane, bili su naime postavljeni, u određenom razmaku, mali stolovi sa sjedalicom na obje strane. Od tehničara koji su se u tom prostoru

zadržavali dulje, saznao sam ono u što sam se i osobno uvjerio: da za svakim stolom sjedi, s jedne jedne strane budući »svjedok« – optužbe, dakako – a s druge »instruktor« koji svjedoka priprema i podučava, uz potreban broj ponavljanja, kako treba »svjedočiti«. Anticipirajući, mogu reći da je i iz onoga što se često moglo čuti kod nastupa pojedinih svjedoka, na samom suđenju, izbijalo papagajsko ponavljanje naučenoga, bez razmišljanja i razumijevanja.

Sve što je iz »sudnice« izlazilo kao zvuk, prolazilo je kroz spomenutu centralu vodova, u kojoj se, i inače, kontroliralo – s aspekta kvaliteta i kontinuiteta – sve što je dolazilo iz vanjskih izvora kao potencijalni signal i – dakako – ono što je kao »program« odlazilo, telefonskim linijama, na odašiljač. Zadržavanje u tom prostoru, kad god mi je vrijeme dozvoljavalo, pazeći da ne postanem »sumnjiv«, bila je prilika za neposredno – »uživo« – tonsko praćenje događanja u »sudnici«.

Suvišno je napominjati da prijenos slušaocima Radija Zagreb nije bio istovremen s događanjem ni cjelovit sadržajem. Snimanje je bilo permanentno, a emitiralo se, kao tobožnji prijenos, ono što je dobiveno »doradom« – pažljivim odabiranjem i – figurativno – izrezivanjem i lijepljenjem – uz ubacivanje »komentara«, dakle montažom. Pri tome je, naravno, primjenom formule »I reče luđak u srcu svome: nema Boga.«, radioslušalac imao priliku čuti »nema Boga«. Na taj način je »optuženi Stepinac«, kako je državni tužitelj isključivo »titulirao« Nadbiskupa i rimskog doktora, govorio samo ono što je, napornim radom, složila skupina provjerenih stručnjaka.

Pri svemu tome, bilo je ipak nemoguće sakriti dostojanstvenost, sabranost i savršenu mirnoću optuženog, u onome što je nužno moralo ostati, usprkos »obradi«. Takvo ponašanje nadbiskupa Stepinca vidljivo je, uostalom, i na fotografiji koja ga pokazuje na optuženičkoj klupi (snimak 3. listopada).

Prenošeno je, dakako, i ono što je govorio Javni tužitelj, a ni u tome nije »doradom« bila izgubljena originalna drskost i vrijeđanje »optuženog Stepinca«. Nisam pravnik, pa mi nije poznato da li je »proganjati« pravni termin i kakvo mu je značenje. Ponašanje Javnog tužitelja doživio sam, neovisno o tome, kao proganjanje, u uobičajenom značenju te riječi.

Zanimljivo je, iako nije iznenađenje, da ni tisak ni radio nisu prenijeli razgovor između optuženog te tužitelja i predsjednika suda, koji su se udružili u tvrđenju da je Primas Hrvatske (uz one »položene, a pogažene«, Karađorđevićima) položio ustašku zakletvu. Nadbiskup je – najvećom mirnoćom – odgovorio da on to nije učinio, za razliku od nekih koji sjede za sudačkim stolom.

dr. Roman Galić

ISPRAVAK

U Glasniku Postulature br. 4 (1996), na str. 81., pogrešno je ispod slike upisano ime »Dr. Ante Živković«; dr. Živković bijaše priznati zagrebački odvjetnik i u čestoj pismenoj vezi sa zasužnjenim Slugom Božjim u Krašiću; umjesto njegova imena trebalo je pisati **Dr. Ante Radić, svećenik Šibenske biskupije, prati suđenje nadbiskupu Ste-**

Misa za dobrotvore Kauze 10. studenoga 1996.

Misno slavlje za sve dobrotvore postupka za proglašenje blaženim i svetim Sluge Božjega Alojzija Stepinca, predvodio je 10. studenoga 1996. u Zagrebačkoj katedrali dr. Antun Škvorčević, koordinator Odbora za organiziranje Znanstvenoga skupa o 50. obljetnici sudskoga procesa nadbiskupu Alojziju Stepincu.

Liturgijsko pjevanje predvodile su čč. sestre Karmelićanke Božanskog Srca iz Zagreba. Na temu iz Evanđelja o mudrim i ludim djevicama, propovijed je održao dr. Škvorčević. On je, predočujući krepost vjere u životu kardinala Stepinca, istaknuo ove misli: »I ovoga desetog dana u mjesecu stoji pred nama lik Sluge Božjega Alojzija Stepinca. Znadete u kakvim mu je vremenima Providnost dodijelila živjeti: mračnim, premračnim. Prije Drugoga svjetskog rata, za vrijeme Drugoga svjetskog rata i nakon njega. Ne zna se koja su vremena bila teža. I u takvo tužno doba, dok se drugi ne snalaze i ne znaju kako živjeti, on, Stepinac zna za snažni i čvrsti životni oslonac. Dok se oko njega ruše svjetovi on se neumorno zauzima za život izgrađen na jedinom čvrstom temelju, Isusu Kristu i njegovu Evanđelju, na zakonu dobrote, poštenja i nesebičnosti. Zar se prevario? Izgledalo je da jest, radi toga što se nije svrstao na stranu moćnika, onih prije Drugoga svjetskog rata, za vrijeme i nakon rata. Kad je bio utamničen i osuđen izgledalo je kao da je izgubio sve, da će otići u zaborav povijesti.

Međutim, on ostade, a oni nestadoše. On koji je živio svoje postojanje uz Svjetlo, uz Isusa Krista i usred mraka u drugima palio svjetlo, nije mogao nestati u mraku. Svijetli i dan danas svojom vjerničkom načelnošću, koju je živio u nenačelnim vremenima.

Valja nam svakoga desetog u mjesecu, ali i inače, učiti se ovoj mudrosti koja proizlazi iz Stepinčeva duboko vjerničkog lika. Neka nas on iz nebeske domovine prati u ovoj našoj zemaljskoj domovini, još uvijek punoj nevolja i mraka zbog ratnih stradanja.«

Dr. Škvorčević je predvodio misno slavlje i 10. prosinca, kad je govorio o Sluzi Božjemu kao svjedoku vjere, nade i ljubavi, a liturgijsko su pjevanje predvodile kandidatice i sestre iz Družbe Kćeri Božje Ljubavi, iz Provincijalne uprave i novicijata u Novoj Vesi 16, u Zagrebu.

Stepinčevi dani u HKM u Karlsruheu

Vlč. Ivan Plješa, voditelj Hrvatske katoličke misije u Karlsruheu, organizirao je od 13. do 15. prosinca 1996. dane Sluge Božjega Alojzija Stepinca. U prigodne svečanosti bili su uključeni učenici, ovogodišnji krizmanici, mladi vjernici, zborovi, te oko 1.000 vjernika, od njih 5.000 koji su članovi ove Misije.

Za tu prigodu vlč. Plješa je pozvao kao predavača i animatora Stepinčevih dana mons. Jurja Batelju, postulatora Kauze za proglašenje blaženim kardinala Stepinca. Svečanosti su otpočele u petak 13. prosinca prigodnim glazbenim i recitatorskim programom, koji je pripremio gosp. Ivan Bošnjak, pastoralni suradnik. U glazbenom dijelu programa zapažene su dvije skladbe o Sluzi Božjemu: Anđeo u katedrali, pjesnika Vinka Nikolića i Sjaj na grobu autorice Ančice Kropek. Obje melodije je skladao gosp. Mirko Kraljević, član HKM, kojemu je dr. Batelja uručio i nagradu za skladbu pjesme »Što znači Isus«, do sada jedine poznate pjesme koju je ispjevao Sluga Božji Alojzije Stepinac. Ta je pjesma putem Glasnika predložena za glazbeni natječaj. Od 25 prispjelih skladbi na natječaju unutar Trodnevnice za Stepinčevo ove godine, a odlukom žirija, pobijedila je skladba gosp. Kraljevića.

»Stepinčevi dani« u Karlsruheu: izvođači programa s vlč. Ivanom Plješom, voditeljem misije i mons. Jurjem Bateljom, postulatorom, te dijelom nazočnih vjernika okupljenih oko slike Sluge Božjega, koja je tih dana stajala na počasnom mjestu u župnoj crkvi sv. Michaela, gdje se hrvatski vjernici okupljaju na nedjeljno bogoslužje

Postulator je kroz predavanje, nagovore i homilije predočio, na zadovoljstvo svih sudionika, osobu Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca kao neumornog navjestitelja Kristova Evanđelja, čovjeka, kršćanina, rodoljuba, svećenika i biskupa, koji je u svakom razdoblju života i u svakom političkom sustavu utirao put k osobnom posvećenju, te je i drugima pokazivao put spasenja. Njegova istinska kršćanska osobnost, svjedočanstvo za Božje ime sve do smrti, te pomoć koju Bog udjeljuje moliteljima na njegov zagovor, jamstvo su da nije daleko dan njegova proglašenja blaženim.

U svjetlu nedjeljnog Evanđelja, nakon što je protumačio smisao proroštva Ivana Krstitelja u pripremi Božićnog otajstva, Postulator je usporedio svjedočanstva i sudbinu proroka očitovanih u životu Ivana Krstitelja i Alojzija Stepinca. Naime, pošto je Ivan predbacio upravitelju Herodu, radi grijeha s bratovom ženom Herodijadom: »Ne smiješ je imati!«, tetrarh mu dade odrubiti glavu. A nadbiskupu Stepincu, nakon što se usprotivio bezbožnom progonu Crkve i otcjepljenju od Rima, Tito je skratio život. Dok je Ivanovo tijelo pokopano bez glave, dotle je Alojzijevo tijelo pokopano bez srca. Tako su obojica svjedoka u zastupanju Božjeg zakona časno izvršili proročku službu.

Budući da su Stepinčevi dani bili u neposrednoj pripremi za Božić, mnogi su se vjernici tih dana ispovijedili.

Vlč. Ivan Plješa o Sluzi Božjemu Alojziju Stepincu

Vlč. Ivan Plješa rođen je u Supetarskoj Dragi na otoku Rabu, 10. rujna 1937. Za svećenika je zaređen 2. srpnja 1961. u Omišlju na otoku Krku. Ponajprije bijaše kapelan u Novalji na Pagu, te župnik u Polju (Dobrinjskom) na Krku. Vodstvo HKM Karlsruhe preuzeo je 3. listopada 1970. U 26 godina djelovanja Misije vlč. Plješa je krstio 1226 župljana, za prvu pričest pripremio njih 587, za krizmu 570, te vjenčao 249 mladenaca.

Zamoljen za osobno svjedočanstvo o Sluzi Božjemu Alojziju Stepincu, vlč. Plješa je rekao:

»O Stepincu sam prvi put čuo kao sjemeništarac od jednog svoga tetka, moga kuma na krštenju. Nakon što sam započeo put do svećeništva, kao sjemeništarac, osjećao sam radi toga pritisak na moju obitelj. Osobno kardinala Stepinca ne doživljavam kroz političke namisli, kao npr. sukob Srba i Hrvata, nego nadasve kao sukob dobra i zla. Zlo se oborilo na njega. Ono što se obistinjuje na svim Božjim odabranicima, to se u herojskom stupnju obistinilo na Stepincu. Stepinčeva veličina sadržana je u činjenici što je u svom pozivu izdržao do kraja, bez obzira na sve prigovore i protivnosti. Njegova beatifikacija danas ne bi imala ono značenje kao u doba dok je komunizam bio na vlasti. Njegova beatifikacija prividno kao da gubi na aktualnosti, ali po njoj on postaje zbiljskiji, stvarniji i uvjerljiviji za sve one koji ga žele proučavati u svjetlu vjere, nasljedovati i živjeti njegovu poruku, a to je nedvojbeno nauk Isusa Krista. Čini mi se da je savršeno posvjedočio misao svetoga Pavla: 'Ja ću život svoj žrtvovati za duše vaše.'

Pročitao sam u Njemačkoj i pratio gotovo sve što je bilo pisano

o Stepincu. Jednom sam na godišnjicu njegove smrti sudjelovao u koncelebraciji u Zagrebačkoj katedrali, a više puta sam pohodio njegov grob i na njem se pomolio.

Na godišnjice Kardinalove smrti ja sam ovdje u Karlsruheu propovijedao o njemu. On je čovjek koji privlači na udivljenje, i promatrajući ga, dobiva se duhovne energije, snage, nadahnuća.

On je snažna poruka mladima danas. Da im približim osobu kardinala Stepinca eto sam pozvao i Postulatora da im ovdje, u pravom svjetlu, prikaže njegov lik. Zbilja ide polako. Mladi jedva da su čuli o kardinalu Stepincu. Neka su saznanja primili kroz šumu neprovjerenih ili tendencioznih informacija. Mladi nemaju pojma što je komunizam, a time onda gube uvid u komunistički progon Crkve i njegovu zlobu.

Istina, zahtjevno je nasljedovati liniju kardinala Stepinca.

Bio sam nazočan na svim kanonizacijama hrvatskih svetaca. Ukratko bih ovim riječima orisao njihove značajeve: sv. Nikola Tavelić – presmion; sv. Leopold Bogdan Mandić – preponizan; sv. Marko Križevčanin – do kraja vjeran Crkvi.

Alojzije Stepinac? – Bio je sposoban živjeti za Boga i narod, pa makar i bez tjelesnog srca u grudima, do žrtve; do kraja je govorio, pa makar izgorio.

Stepinac je moderni, suvremeni svetac, koji je nosio križ svoga života, službe i poziva do iznemoglosti vjerno, oslanjajući se na snagu Onoga koji nam daje i biti i djelovati.

Bio je direktan čovjek, koji je znao, htio i mogao svakome reći što ga ide. Znakovit je suodnos u njemu milosti i naravi. Drugi su pravili kompromise, on je znao da se s Božjim stvarima ne trguje. Priznajem, još ga premalo poznajem, trebao bih još više čitati o njemu.

Umro je kao prorok, svjedok, a da nije izgubio, oslabio, umanjio ili obeskrijepio proročku vjerodostojnost. Čini mi se da je poslije smrti njegovo svjedočanstvo još učinkovitije.

Radujem se njegovu proglašenju blaženim i nestrpljivo ga iščekujem.«

NATJEČAJ

za pjesme o kardinalu Alojziju Stepincu

S približavanjem 100. obljetnice rođenja kardinala Alojzija Stepinca i, nadamo se, njegova proglašenja blaženim, osjeća se potreba za literarnim tekstovima, pjesmama i recitalima, o njemu.

Iz tog razloga raspisuje se natječaj i javnosti upućuje poziv za stvaranjem pjesničkih i literarnih tekstova nadahnutih osobom i djelom Sluge Božjega.

Poziv i natječaj upućuju se domovinskoj i iseljenoj Hrvatskoj, a radovi bi na adresu uredništva Glasnika trebali prispjeti do 30. travnja 1997. godine.

Radovi trebaju biti izvorni, utemeljeni na istinitosti života, rada i poruke kardinala Stepinca.

Budući da će ti tekstovi biti izvođeni prigodom proslava Kardinalovih obljetnica: rođenja, biskupske posvete, sudskog procesa, zatočenja i preminuća, predočujući njegov sveti život i mučeničku smrt, za pastoralne potrebe i katehezu, neka budu protkani čisto vjerskim nadahnućem i zbiljnošću njegove stamene vjere, čvrstog pouzdanja u Boga i djelatne ljubavi, kako prema konkretnom čovjeku, u raznim okolnostima života, tako i prema Crkvi, napose Papi i Rimu, te svome hrvatskom narodu koji je on ljubio čistom, nadnaranom, ljubavlju.

Radovi mogu biti potpisani punim imenom i prezimenom i adresom, ali i pseudonimom, te proslijeđeni na adresu:

Postulatura kardinala Alojzija Stepinca,
Kaptol 31, 10000 Zagreb.

Tri najuspjelija teksta (pjesme) bit će posebno nagrađeni, a prema ocjeni književnih stručnjaka, Postulatura će najbolje radove objaviti u zasebnoj zbirci.

Postulatura kard. Alojzija Stepinca

Šezdeseta obljetnica Prvog hrvatskog nacionalnog hodočašća u Svetu zemlju

Ove se godine navršava 60. obljetnica Prvog hrvatskog nacionalnog hodočašća u Svetu zemlju koje je krajem mjeseca srpnja 1937., u ime Hrvatskog episkopata, predvodio mladi zagrebački nadbiskup koadjutor dr. Alojzije Stepinac. Ta značajna obljetnica bit će obilježena u sljedećem broju Glasnika Postulature prigodnim člancima i slikovnim prilozima.

Prigodom 1. hrvatskog nacionalnog hodočašća u Svetu zemlju 1937. godine, Sluga Božji zahvaća vodu na Jakobovom zdencu u Samariji, prisjećajući se Isusovih riječi upućenih ženi Samarijanki: »Tko pije od vode koju ću mu ja dati, sigurno neće nikad ožednjeti!«

Glas mučeništva kardinala Stepinca

Zbog svoje načelnosti u postupcima, hrabrosti u ispovijedanju vjere, vjernosti u vršenju biskupske službe i nevinosti u odnosu na optužbe radi kojih ga je bezbožni sustav, podržan komunističkom diktaturom, nepravedno osudio, Slugu Božjega Alojzija Stepinca još su za života držali svecem i mučenikom. Tako je protumačena i njegova smrt, a glas o njegovoj svetosti i mučeništvu potvrđuju rijeke Kristovih pobožnika, koji **na grobu Alojzija Stepinca nalaze mir duše, duhovnu jakost i uslišanje svojih prošnji, po njemu upućenih Bogu.**

Stoga nastavljamo donositi svjedočanstva o glasu mučeništva kojim su obilježeni život i smrt kard. Stepinca.

14. Kard. F. Spelmann, nadbiskup New Yorka, istaknuo je u jednoj izjavi nakon sudske presude nadbiskupu Stepincu, 11. listopada 1946., da je nadbiskup Stepinac »živuća žrtva koja se svom snagom oprla sili koja je išla za uništenjem osobe i ljudske slobode«.

15. Papa Pio XII. je u pismu upućenom 29. lipnja 1956. kardinalima Josipu Mindszentyu, Stjepanu Wyszynskom i Alojziju Stepincu, progonjenima u komunističkim režimima, napisao i ovo: »Obraćamo se Vama, ljubljeni sinovi (...) koje smo mi osobno odjenuli dostojanstvom rimskog grimiza za časne zasluge koje ste stekli u vršenju svoje pastirske službe i u obrani slobode Crkve. U našoj ožalošćenoj duši bez prekida ćutimo koliko ste vi, nepravedno udaljeni od vaših sjedišta i vašeg svetog služenja, pretrpjeli i nastavljate hrabro trpjeti za Isusa Krista (...). Budite uvjereni da se sva kršćanska obitelj s poštovanjem divi vašem trpljenju što ga već duže vremena provodite u šutnji, u progonstvima, u tjeskobama, i moli pomoć od milosrdnog Boga, da ne podlegnete teškim udarcima bezboštva ili neprekidnim lukavstvima zlog nauka, već naprotiv, da ćete svom snagom svetih mučenika, dati javno svjedočanstvo svoje vjere, da bi i sami vaši progonitelji, na koje se također širi zapovijed kršćanske ljubavi, postigli oproštenje od Onoga koji, spreman na zagrljaj, s ljubavlju čeka povratak svih izgubljenih sinova.«

16. Gosp. F. E. Gruber objavio je 11. veljače 1960. u dnevniku »Salzburger Nachrichten« članak pod naslovom »Umro je mučenik kardinal Stepinac«.

17. Politički dnevnik **Die Presse**, u broju 3491. od 11. veljače 1960., objavio je članak pod naslovom »Umro je kardinal Stepinac u mjestu svog zatočenja« istaknuvši i ove misli: »U samoći svog hrvatskog rodnog sela, interniran, ali ipak kod svog naroda, teško trpeći, ali *neslomljen* u svom uvjerenju, od svršetka Drugog svjetskog rata nasilno odvojen od svijeta, ali ipak tome svijetu poznat kao *mučenik* za crkvenu slobodu komunističkog istoka, tako je jučer umro kardinal Stepinac (...). Stepinac je svojim životom opet podsjetio na jed-

STEPINČEVO '97

Uoči Stepinčeva'97., 7., 8. i 9. veljače 1997., održat će se u Zagrebačkoj katedrali prigodna trodnevnica.

Pobožnosti će započinjati u 16, 45h, a sveta Misa u 17, 30h. Propovjednici će predstaviti, u ovoj prvoj pripremnoj godini iščekivanja trećeg tisućljeća, kristološki nauk Sluge Božjega Alojzija Stepinca po ovim temama:

- **Čovjek pred tajnom utjelovljenja Sina Božjega (dr. Antun Škvorčević)**
- **Isus Krist je prošao zemljom čineći dobro (dr. Stjepan Kožul)**
- **Kristovo je uskrsnuće zalog vječnoga života (dr. Stjepan Kušar)**

Na samu obljetnicu preminuća Sluge Božjega, 10. veljače 1997., s početkom u 10 sati, Euharistijsko slavlje u Krašiću predvodit će mons. Josip Pavlišić, riječko-senjaski nadbiskup u miru.

U 14 sati u Zagrebačkoj će katedrali, uz grob Sluge Božjega, bogoslovi Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, predvođeni dr. Josipom Kuhtićem, duhovnikom, upriličiti svetu uru preminuća Sluge Božjega.

U 19. sati svečanu Euharistiju u Katedrali predvodit će kardinal Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački.

Postulatura moli sve župnike i duhovnike, te voditelje hrvatskih katoličkih misija širom svijeta, da je slikom i riječju izvijeste o proslavama koje će se u njihovim sjedištima pripremiti s Božjim narodom o 37. obljetnici preminuća kardinala Alojzija Stepinca.

Molitva za proglašenje blaženim Alojzija Stepinca:

Gospodine Bože, ti si sluzi svome Alojziju Stepincu udijelio milost ne samo vjerovati u Isusa Krista nego i trpjeti za njega. Neustrašivim apostolskim žarom i ljubavlju prema Crkvi ostao je vjeran do smrti.

Proslavi ga čašću oltara, da nam bude primjer i zagovornik u borbama života na putu vječnoga spasenja. Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

nu tajnu Crkve: nije ona najveća u svojoj moći – već u nemoći. Kao svjedok u borbi komunističke diktature, protiv Crkve, njegova će ostavština živjeti u uspomeni katolika Jugoslavije – ostavština kojoj pripada budućnost.«

18. Don Mato Nuić, svećenik Mostarske biskupije i župnik župa Šipovače i Vitine, uputio je 16. veljače 1960., Nadbiskupskom duhovnom stolu u Zagrebu, povodom smrti kardinala Stepinca, putem pošte, telegramsku sažalnicu ovog sadržaja: »Smrt genija, sveca i mučenika našeg hrvatskog kardinala velikog nadbiskupa Stepinca u zajednici sa Crkvom Božjom i sa svim svojim gorko ucviljenim hrvatskim narodom bolno oplakuje i don Mato Nuić – Šipovača Vitina.«

(Arhiv Postulature, sv. CXIII, str. 172)

19. Na Misi zadušnici za preminuloga kardinala Alojzija Stepinca, koju je u Berlinu, 17. veljače 1960., predvodio kard. J. Döpfner, berlinski nadbiskup, uz prigodni odar bijaše položen **vijenac s natpisom**: »Mučeniku i primasu Hrvatske, kardinalu Stepincu, vjerni mu hrvatski narod.«

20. Catholic Herald, engleski katolički tjednik, donio je 19. veljače 1960. članak u kojem je mučeništvo kardinala Stepinca prikazao ovim riječima: »Kardinal je bio sveti duhovni čovjek, koji se volio družiti s radnicima (...). Umro je mučeničkom smrću, težom možda od ijedne za koju se ikada znalo, jer je umirao polako pod Titovom vlašću kroz posljednjih petnaest godina.«

21. Dr. Ivan Tomas, 10. ožujka 1960., u članku »Duhovni temelji Stepinčeve veličine«, objavljenom u Glasniku Srca Isusova i Marijina, u Salzburgu, br. 3–4, str. 64s.: »Dvostruka je Stepinčeva slava: *svetačka i mučenička*. Da hrvatski metropolit nije bio svetački izgrađen, njegovo mučeništvo ne bi bilo onako kristalno čisto, a da u drugu ruku, nije bio mučenik, njegov svetački lik ne bi izašao ovako uzvišen i svestran.«

* DOKUMENTI * (10)

Radi donošenja objektivnog suda o nekim događajima koji su se zbili u Drugom svjetskom ratu, u nastavcima ćemo donositi pojedine dokumente, koji će svim čitateljima i svim tražiteljima istine omogućiti istinito prikazivanje i tumačenje osobe Sluge Božjega. Tako ćemo iz broja u broj upoznavati desetke, stotine i tisuće osoba različitih narodnosti, vjeroispovijesti i svjetonazora, pa i brojne pripadnike, simpatizere i bojovnike komunističke partije, koji svoj životni iskoračaj iz bunkera smrti ili sablasti tamnice duguju Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu.

Začudo, nitko se od njih nije sjetio javno mu zahvaliti za pruženu zaštitu niti ustati u obranu, kad ga je komunistički režim, prije 50 godina, lažno optuživao i nevinog osudio.

U ovom prilogu upoznat ćemo njegovu skrb i brigu

- ***za pomoć poljskim izbjeglicama***
- ***prosvjed radi rušenja Židovske sinagoge u Zagrebu***
- ***prosvjed protiv progona Cigana***
- ***svjedočanstvo dr. Weltmanna o Nadbiskupovom pomaganju Židovima***
- ***zauzimanje za oslobađanje Ivana Furlana***
- ***o spašavanju 24-voro komunističkih djelatnika u vrijeme NDH***
- ***o spašavanju uhićenih i zasužnjenih osoba u komunističkoj Jugoslaviji***
- ***molba za spašavanje svećenika Adolfa Dušića i Petra Sivjanovića***

44. Svjedočanstvo o pomoći koju je nadbiskup Stepinac nesebično i zauzeto pružao poljskim izbjeglicama smještenima u NDH i u drugim krajevima nekadašnje Kraljevine Jugoslavije; poljski svećenik Sigizmund Majchrzak, upravitelj župe u Žakanju, napisao je, do sada nepoznatom svećeniku u Zagrebu, 18. srpnja 1941. pismo naslovljeno s »Prečasni Monsignore!«, u kojem je u ime Poljaka emigranata, posvjedočio o nadbiskupu Stepincu sljedeće:

»Prečasni, izvolite izručiti Njegovoj Preuzvišenosti Gosp. Nadbiskupu sa strane g. g. Poljaka, koji su kod mene, kao i s moje strane izraze našeg najdubljeg poštovanja, za svu do sada iskazanu nam pažnju i pomoć svim Poljacima, koji su se našli u nesreći daleko od svoje domovine. Dobrota i plemenitost Njegove Preuzvišenosti već su dobro poznate mnogim poljskim biskupima, svećenicima kao i ostalim Poljacima, pa zato će Njegovo ime ostati zapisano zlatnim slovima u srcima svih Poljaka.«

(Arhiv Postulature, sv. XC, str. 3942–3945)

45. Prosvjed nadbiskupa Stepinca protiv rušenja Židovske sinagoge u Zagrebu, svjedočanstvo dr. Amiela Shomronya, tajnika Zagrebačkog nadrabina Miroslava Freibergera za vrijeme Drugoga svjetskog rata, Givat Shapira, studeni 1996.:

»Svjedočim da je nadbiskup Stepinac javno, u propovijedi u Zagrebačkoj katedrali, osudio rušenje židovske sinagoge u Zagrebu, ovim riječima: 'Svako mjesto gdje se narod Bogu moli, bilo koje vjere bio, je sveto mjesto i tko u nj dira zaslužit će kaznu od Boga'.«

(Arhiv Postulature, svežanj: Svjedočanstva suvremenika – studeni 1996.)

46. Prosvjed nadbiskupa Stepinca protiv progona Cigana, u propovijedi na svetkovinu Krista Kralja, u Zagrebačkoj katedrali, 25. listopada 1942.:

»Svi oni bez razlike, bili pripadnici ciganske rase ili koje druge, bili Crnci ili uglađeni Europejci, bili omraženi Židovi ili ponosni Arijci, imadu jednako pravo da govore: 'Oče naš koji jesi na nebesima!' (Mt 6, 9) (...). Ne može se istrijebiti s lica zemlje ni Cigane, ni Židove, jer ih se smatra inferiornom rasom (...). Nitko nema prava, da na svoju ruku ubija i na koji mu drago način oštećuje pripadnike druge rase ili narodnosti.«

(Alojzije kardinal Stepinac nadbiskup zagrebački, Propovijedi, govori, poruke (1941–1946), Zagreb 1996, str. 129.

47. Svjedočanstvo dr. Weltmanna, židovskog činovnika u Carigradu, 11. lipnja 1943., očitovano u »promemoriji« poslanoj mons. Angelu Ronacalliu, apostolskom delegatu u istom mjestu (kasnijem papi Ivanu XXIII.):

»Mi znamo da je Stepinac učinio sve moguće da pomogne i olakša nesretnu sudbinu Židova u Hrvatskoj.«

(Le dr. Weltmann au délégué apostolique à Istanbul Roncalli, Istanbul, 11 VI 1943, Actes et documents du Saint Siège, sv. IX, str. 337.)

Gosp. Amiel Shomrony u društvu četiriju žena, s lijeva na desno poredanih: Nomi r. Štern, Rahel r. Atijas, Mirjam r. Deutsch i Dina r. Alt, koje su 1942. kao djeca, na molbu Židovske bogoštovne općine u Zagrebu, a zauzimanjem nadbiskupa Stepinca, mogle u grupi židovske djece otići u Mađarsku, a potom u Izrael, gdje i danas žive

48. Intervencija Nadbiskupskog tajništva u Zagrebu u ime Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca za oslobođenje iz zatvora Ivana Furlana, u Zagrebu, 9. listopada 1944.

FURLAN Ivan, rođ. 1902. god. iz Zagreba, Krčelićeva 28, činovnik kod Radničkog saveza.

Uhićen je dne 3.X. o. god. kao politički sumnjiv te se nalazi u zatvoru na Savskoj cesti.

Imenovani je otac (nezakoniti) četvero sitne djece, pa njihova majka moli, da se otca te djece ne bi kaznilo najtežom kaznom, jer bi time petero ljudi ostalo bez hranitelja.

(Arhiv Postulature, sv. CX, str. 3611)

49. Popis 24-voro komunističkih djelatnika koje je Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac u više intervencija za vrijeme NDH izbavio iz zatvora, logora ili smrtne presude; budući da nije moguće nabrojiti sve pojedince za koje se osobno ili posrednim putem zauzeo nadbiskup Stepinac, donosimo ipak nekoliko osuđenika komunista, od kojih su neki kasnije, u Titovoj Jugoslaviji, obnašali odgovorne dužnosti:

Prof. I. Šrepel, dr. Cirogia, ing. Andro Mohorovičić, ing. Zvonko Kavurić, prof. Grgo Gamulin, dr. Milivoj Gavrančić, Anka Berus (ministar financija u Titovoj Jugoslaviji), dr. Vladimir Ubl, dr. Alois Tavčar, sveuč. profesor, ing. prof. dr. Rikard Podhorsky, dr. Karlo Radonić, dr. Rikard Hauptfeld, Ivan Pandžić, nadporučnik Zvonimir Borovečki, Jovanović (osuđen na smrt), Bonačić (osuđen na smrt), Krunić (osuđen na smrt), Ilić (osuđen na smrt), Bukovac (osuđen na smrt), Mustafić (osuđen na smrt), dr. Branko Guščić, Branka Nemet, Inga Kraljević, i drugi.

(Arhiv Postulature, sv. XC, str. 3495–3698)

50. Popis uhićenih i zasužnjenih osoba za koje se 28. lipnja 1945. zauzeo kod dr. Vladimira Bakarića, predsjednika vlade federalne Hrvatske; znakovito je što se već u početku komunističkog režima Nadbiskup pred komunističkim vlastima bori za spašavanje života njihovih najbližih suradnika:

Nadbiskupski Duhovni Stol u Zagrebu

Između mnogih civilnih osoba, koje su zatvorene, slijedeće su zaslužile da budu odmah ispitane i kao nevine puštene na slobodu, budući da se nisu ni u kojem slučaju ogriješile o interese naroda:

1. Kohek Ivan, industrijalac u Zagrebu. Uvijek pomagao sirotinju, izbjegličku djecu i radništvo. Nalazi se već preko mjesec dana na Kanalu u Zagrebu.

2. Schneider Franjo, trgovac glazbala iz Zagreba. Uvijek izdašno pomagao siromašnu izbjegličku djecu. Nalazi se već preko mjesec i pol u zatvoru /izgleda na Savskoj cesti/. Navodno je u zadnje vrijeme zatvorena i njegova žena s dvoje djece, pa stari roditelji, dok je sva imovina zaplijenjena.

3. Dr. Buturac Josip, sveuč. profesor iz Zagreba, zajedno sa sinom Mariom već mjesec dana zatvoren. Pomagao i uzdržavao izbjegličku djecu.

4. Ing. Ante Stepinac, nije se nikada bavio politikom, već samo svojim radom. Nalazi se u logoru u Maksimiru. Jednako je posve nevin zatvoren u Samoboru veterinar Maks Stepinac, te učiteljica Jelka Stepinac, također u Samoboru.

5. Matko Janko, urar i draguljar iz Zagreba. Svojim pošteno stečenim imetkom izdašno je pomagao sirotinju, naročito izbjegličku djecu.

6. Sivoš Stjepko, činovnik Ministarstva socij. politike, uhićen 21. VI te se nalazi u logoru na Kanalu. Po srijedi mora da je neka denuncijacija, jer se ničim nije ogriješio o narodne probitke.

7. Gdja dr. Vojvoda Katarina, liječnica u bolnici »Rebro« pred nekoliko dana odvedena u logor, ne zna se, u koji. Krivo je smatrati nju sudionicom ubistava u Glini, protiv kojih je baš ona oštro protestirala.

8. Branko Šalić, veletrgovac iz Zagreba. Pomagao je NOP, no ipak zatvoren radi »suradnje s okupatorima«.

Uopće je velika nepravda zatvarati silan svijet radi tobožnje 'suradnje s okupatorom' i sličnih krivnja. Onda su svi radnici krivi, koji su radili u tvornicama, iz kojih je okupator uzimao robu, svi seljaci, koji su u znoju lica obrađivali zemlju, čije je plodove uživao okupator itd. Izgleda prema postupku sadanjih vlasti, da se za vrijeme od 1941. do 1945. nije smjelo uopće živjeti.

Da ovakove mjere nakon rata stvaraju zlu krv i silno ogorčenje u narodu ne treba posebno dokazivati. Trebalo bi sve poduzeti, da se narod smiri.

Bilješka Lackovića: »Preuzvišeni osobno predao predsjedniku vlade dr. Bakariću, prigodom posjete istoga. Zgb. 28. VI. 1945.« – L.

(Arhiv Postulature, sv. LXXXVIII, str. 3157)

51. Pismo nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca, br. 3509 od 5. rujna 1945., dr. Vladimiru Bakariću, predsjedniku vlade federalne Hrvatske, o oslobođenju iz zatvora vlč. Adolfa Dušića i vlč. Petra Sivjanovića:

Gospodine predsjedniče!

S velikom boli u duši moram se ponovno i ponovno obratiti na Vas u slučaju, koji se kao automatski na žalost ponavljaju u demokratskoj našoj federalnoj jedinici Hrvatskoj, a da nema ni otkale gotovo nikakove nade u poboljšanje ovih nesnosnih prilika.

O čemu se u ovom slučaju radi?

Dušić Adolf, župnik i dekan iz Brezovice kod Zagreba, spada među one moje najispravnije ugledne svećenike, kojima je bezrazložno uzeta sloboda i strpan u zatvor. Njega u istrazi krive, da je propovijedao proti komunizmu, zaprisegao milicijonere, dva dana izbivao od kuće i druge sitnice. On je navodno priznao, da je propovijedao proti komunizmu, jer je s najviše strane opetovano naglašavano, da ovo nije komunistička država, a sam komunizam je jedna teorija, koja može biti podvržena pametnoj kritici, a nije ni vjera, da bi se govorenjem proti njemu širila vjerska netrpeljivost ili ugrožavala sloboda čijeg vjeroispovijedanja ili savjesti; zaprisegao milicijonere, jer su ga prisilili, budući da nisu imali svoga vojnoga svećenika; izbivao je od kuće iz Brezovice, jer se iz Zagreba nije mogao vratiti kući i.t.d.

Sivjanović Petar, župnik u Grubišnom polju, isto tako se već nekoliko dana nalazi u zatvoru, teško bolestan, te bi mogao i podleći, ako se odmah ne pusti na slobodu.

Budući da se ovakovi slučajevi zatvaranja svećenika ne smanjuju, nego sistematski i dalje nastavljaju, a veliki se broj svećenika nalazi zapravo zbog nikakovih razloga po logorima i zatvorima, tako da se duhovna pastva katoličkih vjernika zbog toga veoma otešćava. Sve ovo smatram sistematski uređenim progonom Crkve u Hrvatskoj, koji se nikako ne slaže ni sa slobodom vjeroispovijedanja i savjesti ni s riječima g. Maršala Tita: 'da se neće nikome ništa dogoditi, tko nije okrvario ruke'.

Osim toga ovakovo maltretiranje svećenstva, koliko mi je poznato, nije nikako podesno za duh nezadovoljstva u narodnim masama, koje se zbog ovakovih slučajeva i te kako razdražuju.

Stoga Vas, gospodine predsjedniče molim, da se najozbiljnije i najhitnije zainteresirate za ova dva spomenuta slučaja i vratite im slobodu, a drugim zatvorenicima i logorašima pribavite amnestiju.

Izvolite, gospodine predsjedniče, primiti izraz moga poštovanja.

U Zagrebu, dne 5. rujna 1945.

Dr. Alojzije Stepinac, nadbiskup

Gospodin
Dr. Vladimir Bakarić,
predsjednik vlade federalne Hrvatske
Z a g r e b

(Arhiv Postulature, sv. XCIV, str. 4859)

Nadbiskup Alojzije Stepinac na Euharistijskom kongresu u Starigradu na Hvaru, 18. kolovoza 1940.

Zapisi iz knjige dojmova »Spomen-zbirke Sluge Božjega Alojzija Stepinca«

Nakon posjeta Krašiću jučer, evo nas danas u Zagrebu. Hvala Ti Alojzije što smo sretno doputovali, moli se za sve nas, 50 učenika i 3 učitelja IV-tih razreda osnovne škole »Bijaći« iz Kaštel-Novog – 18. lipnja 1996.

* * *

Preporučujemo se u zagovor kardinalu A. Stepincu. Zbirka nas je oduševila, 50 učenika i 2 nastavnika osnovne škole »Vladimir Nazor« iz Daruvara – 18. lipnja 1996.

* * *

Zahvalni dragom Bogu i našem blagopokojnom kardinalu Alojziju Stepincu za sretan put iz Šibenika u Zagreb zahvaljuju vjeroučenici sa s. Benjaminom vjeroučiteljicom – 21. lipnja 1996.

* * *

Ministranti iz Zajezde i Zlatara vođeni svojim župnicima u znak zahvalnosti kardinalu Stepincu, pohodili ovo mjesto 26. lipnja 1996. – Josip Čukman i Marijan Piskač.

* * *

Nedostojna Tvoje velike milosti – molim Te Gospodine udijeli mi tu milost i čuvaj moju obitelj. Najponiznije molim za snagu da mogu nositi svoj životni križ. Preporučujem se u zagovor Sluzi Božjemu Stepincu, Mira Pezer, Canada – 29. lipnja 1996.

* * *

Danas Ti dragi kardinale Alojzije Stepinac iskreno zahvaljujem na svoj pomoći i uspješno završenom fakultetu. Molim Te čuvaj i dalje moje roditelje i mene i vodi me u mom zvanju pravim putem, Jasminka Zgrabić – 2. srpnja 1996.

* * *

S ljubavlju i zahvalnošću prema dragom kardinalu Alojziju Stepincu, pohodili smo ovo milosno mjesto, s molitvom za beatifikaciju, Pavao Markač, svećenik – Nedelišće i sestra Marija Baranošić r. Markač – 2. srpnja 1996.

* * *

Njegova žrtva neka rađa plodovima u duhovnoj obnovi Hrvata, Ivana Lisac-Protulipac – 5. srpnja 1996.

* * *

Predstavnici Svjetovnog instituta misionarki Kristova kraljevstva iz Rima i Zagreba s divljenjem su pregledali svjedočanstvo o svetom životu kardinala Stepinca, Pater Kornelije Šojat, Ofm – 11. srpnja 1996.

* * *

Čestitam (...) na maru i radu na uređenju ove zbirke u spomen velikog sina Hrvatskog naroda i Katoličke Crkve Alojzija Stepinca, Marijan Pribanić Prof. i dekan farmac.–biokem. fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – 11. srpnja 1996.

* * *

Čestitam na uređenju ove zbirke. Uvijek se rado sjećam i molim se dragom Nadbiskupu da nam izmoli mir i slogu hrvatskom narodu. Sretna sam što sam Ga osobno poznavala i često k njemu svraćala. On je zračio Krista, s. Damjana Siketić o.p. – 11. srpnja 1996.

* * *

Drago nam je da smo kroz ovu izložbu bolje upoznale život kardinala Stepinca i njegovu važnost za Crkvu u Hrvata. Dragi Kardinale, neka tvoj zagovor učvrsti u nama vjeru, nadu i ljubav, Djevojke u duhovnim vježbama kod ss. Milosrdnica sa č. ss. Ksenijom i Berislavom – 7. rujna 1996.

* * *

Bio nam je oslonac, stup potporanj. Ugodno je ponovno osvježiti uspomene. Trajno Ga molimo da zagovara hrvatski narod, posebno mladež. Gospodin neka mu bude nagrada. Molimo da ga brzo vidimo i na oltaru, kao našeg zagovornika, M.Š. – 22. rujna 1996.

* * *

»Jer po Tvojoj muci blagoslov svoj Gospod narodu nam nosi«, pjevao Ti je pjesnik. A u danima tuge i jada za naš narod Ti si naš svjetionik, naša nada, molio i zagovarao nas kod Boga. Hvala Ti budi. Hrvat se i danas moli za svoj narod i Tebi hvalu pjeva, Zdravka – 23. rujna 1996.

* * *

Uvijek sam sretna kad dođem na Vaš grob, jer nađem duhovnu utjehu. Vi ste mi uvijek pomagali i znam da ćete mi uvijek pokazati pravi put u mom životu. Moj otac je bio u logoru Lepoglava kada i Vi, te ste i njemu bili utjeha i vjerovao je da će mu Bog pomoći da se vrati kući, ali nije. Moj otac nema groba. Umro je 21. rujna 1947. Na Vašem grobu osjećam da i moj otac ima

Učenici Srednje škole »Sesvete« - II. razreda gimnazije prate tumačenje s. Gracije o »Spomen-zbirci iz ostavštine Sluge Božjega Alojzija Stepinca«

mjesto, grob, gdje se mogu pomoliti, ostaviti cvijeće.

Hvala za ovu zbirku. Svaku večer molim da nam što prije proglase Vas svetim, Ljerka Marković – 24. rujna 1996.

* * *

Baš mi je drago da sam eto danas (iako već dugo planiram) posjetio ovo mjesto. Ima mnogo toga što čovjeka nuka na razmišljanje; što je čovjek, što smo svi na ovoj zemlji. Koliko smo dobri a koliko to i nismo, pa se trebaju roditi i živjeti sveci među nama, da nam budu uzor, da ih poslušamo, slijedimo i nastojimo im biti bar malo slični. Hvala dragom Bogu na tome! Hvala i kardinalu Stepincu i za ono što je učinio dok je živio u ovoj dolini suza a i danas kada nas sve skupa gleda s neba. Budimo zato dobri a dragi Bog će nam u tome biti u pomoći jer imamo našeg dragog zastupnika kardinala Stepinca, Branimir Sulić, liječnik – neuropsihijatar – 26. rujna 1996.

* * *

Oduševljeni smo zbirkom i nadamo se da će Alojzije kardinal Stepinac biti proglašen blaženim i svetim te da ćemo ga proslaviti čašću oltara da nam bude zagovornik u borbama života na putu vječnog spasenja, te da po zagovoru Sluge Božjega mognemo ostvariti svoj duhovni poziv, sjemeništarci: Saša Iljić i Ivan Damjanović – 29. rujna 1996.

* * *

Neka je blagoslovljen Gospodin koji daruje svoj narod svjedocima vjere i po njima ga vodi putem ka vječnosti. Gospodine hvala Ti!, Iva Razić – 2. listopada 1996.

* * *

Danas sam se susreo s poviješću Sveca kojega Hrvati Buenos Airesa na poseban način hvale i časte. O njemu treba više govoriti i više pisati, da se prava istina pročuje u našem narodu. Hvala vam na sačuvanim uspomenama, župnik za Hrvate, San Justo, Argentina – 12. listopada 1996.

* * *

Na dan zaređenja našeg dragog prijatelja Vlade Mikšića pohodili smo Spomen zbirku i upitali se što sada živući ljudi misle i rade, nakon onoga što su učinili kardinalu Stepincu, Ivana i Damir Maležić – 13. listopada 1996.

* * *

Dragi naš sveti Kardinale! Hvala Ti što si bio radost Nebeskog Oca, Sina i Duha Svetoga i Presvete Majke Marije i cijelog neba. Hvala Ti za heroizam mučeništva i svjedočenja. Izmoli hrvatskoj Crkvi takav duh ljubavi i vjernosti Svetome Ocu da Te slijedi do mučeništva – ako treba. Izmoli našim svećenicima svet život i posebnu ljubav prema Euharistiji i Mariji. Preporučam Ti sve Uršulinke. Hvala za pomoć, Tvoja s. Marija Elekta Željko – 26. listopada 1996.

* * *

Radosna sam što sam mogla vidjeti tolike pojedinosti vezane za život jednog od najvećih sinova naše Crkve i Domovine. Dragi Oče Kardinale, prati naš narod svojim moćnim zagovorom da uvijek ostane vjeran Bogu i Crkvi, s. Danica Sanader, Kći Božje Ljubavi, Split – 28. listopada 1996.

Potpisi učenika Srednje škole »Sesvete« - II. razreda gimnazije u »Spomen knjizi Zbirke iz ostavštine Sluge Božjega Alojzija Stepinca«

Darovi za pokriće troškova u postupku proglašenja blaženim kard. A. Stepinca

Uz popis prijatelja i štovatelja Sluge Božjega Alojzija Stepinca, koji su uz molitvu prikazali i novčani dar, sa zahvalnošću se sjećamo svih darovatelja koji su uz svoj dar izričito napomenuli da se ne objavljuje njihovo ime. Raduje činjenica, što su među darovateljima zastupljeni gotovo svi staleži, nastanjeni diljem svijeta, što potvrđuje općenarodnu želju za proglašenjem blaženim kardinala Stepinca.

Nakon objavljivanja zadnjeg broja Glasnika svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje blaženim kard. Alojzija Stepinca uručili su slijedeći darovatelji: Barbara JAŠEK – Gornji Desinec; Lj. MIHALIĆ – Varaždin; Mara VIDOVIĆ – Zagreb; Župni ured KRAŠIĆ (vlč. Josip BALOG); Ivo KOVAČIĆ – Split; N.N. – Zagreb; Anica LJUBUČIĆ – Lozan (Virovitica); Stjepan MARENKOVIĆ; Julijana KUJAVEC – Osijek; Obitelj BREBRIĆ – Krašić, N.N. (redovnica); Stanko VASILJ – Osijek; Samostan Sestara BENEDIKTINKI – Hvar; Zvonimir HORVAT – Daruvar; Darinka OGNJANČEVIĆ-RAUŠ – Zagreb; Veronika ROŽIĆ – Prodindol 41 (Sv. Jana); Hrvatska katolička misija – KARLSRUHE (vlč. I. Plješa, voditelj Misije); Anto MATIĆ – Kapela kod Bjelovara (Lipovo brdo 13); mr. Jure PRPIĆ – Euclid (USA); Hrvatska katolička župa »Naša Gospa Kraljica Hrvata« u Torontu (župnik: preč. Josip GJURAN).

Svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje blaženim kard. Alojzija Stepinca možete poslati preko Zagrebačke banke na ime: Postulatura Kard. Stepinca

devizni račun:
012101-01-2421741339

kunski račun:
012101-12-2320444313

Svaki dopis na Postulaturu, kojim se priopćuje primljeno uslišanje ili uspomena na Slugu Božjega, neka bude potpisan, te obilježen nadnevkom i mjestom pisanja. Anonimna pisma se ne arhiviraju. Vjernici koji žele ostati anonimni neka to napomenu u dopisu.

Na adresu Postulature u Zagrebu možete naručiti kratki, bogato ilustrirani, životopis kardinala Stepinca pod naslovom: SLUGA BOŽJI ALOJZIJE STEPINAC, objavljen u Zagrebu 1995. (cijena 30 kn), te zbirku misli kardinala Stepinca o Majci Božjoj pod naslovom NAJLJEPŠE MARIJI (30 kn).

Vjernici koji na zagovor sluge Božjega budu uslišani, zadobiju tjelesno ili duhovno ozdravljenje, ili koju osobitu milost, neka opis uslišanja i kompletnu liječničku dokumentaciju dostave na adresu:

Postulatura Sluge
Božjega Alojzija Stepinca
Kaptol 31
10000 ZAGREB

Hvala svim čitateljima, štovateljima i prijateljima Kauze u domovini i širom svijeta, za molitve i darove kojima nesebično i velikodušno promiču glas svetosti i mučeništva kardinala Alojzija Stepinca.

Ukrasite svoj dom izvornom fotografijom kardinala Stepinca snimljenom na suđenju 1946., u različitim veličinama.

Hvala Vam što čitate i drugima omogućujete primati Glasnik »Sluga Božji Alojzije Stepinac«. Ako na vrijeme podmirite svoje obveze prema Glasniku, moći će redovito izlaziti i biti vjesnik njegovih vrlina, kojima ga je Bog proslavio za dobro svoje Crkve i hrvatskog naroda. Glasnik možete i Vi obogatiti svojim dopisom i uspomenama na kardinala Stepinca ili fotografijom iz njegova života. Ako ste bili dionik koje svečanosti priređene u njegov spomen, izvijestite o tome putem Glasnika sve prijatelje i štovatelje Kard. Stepinca.

Nadbiskup Stepinac prijatelj malenih

DOPISI

»Veliki Božji mož«

Sv. Ema Fatimska Mati božja,
13. oktober 1994.

Spoštovani!

Zopet se Vam oglašam iz Slovenije, iz župnije Sv. Eme, ko meji na Vašo Hrvaško. Prav na meji ob Sotli smo obnovili podružno cerkev Sv. Areha, kamor so že nekdaj radi prihajali sem tudi verniki iz sosednje župnije na Hrvaškem, župnije Sv. Petra-Prišlin. V obnovljeni cerkvi smo dali tudi na častno mesto sliko božjega služabnika kard. Alojzija Stepinca, ko nas bo spominjala na tako velikega božjega moža. Tudi njegov sedanji naslednik kardinal Franjo Kuharić hodi dosledno po njegovi poti. Kadar zasledim, da je kje nekaj zapisano o božjem služabniku kardinalu Alojziju Stepincu, me takoj pritegne. Kako čudovito ga je ocenil sam sveti oče Janez Pavel II ob svojem pastoralnem obisku na Hrvaškem. Bog daj, da bi kmalu doživeli, da bi bil prištet k blaženim in svetnikom. Tega bi bili veseli mnogi Slovenci in drugi verniki po svetu. Božji služabnik Alojzij Stepinac je jasna zvezda na nebu 20. stoletja, ki ne bo ugasnila nikoli. Nagovarja nas, da živimo iz njegove duhovne oporuke, duhovniki in škofje ter vsi verniki (...).

Franc STRAŠEK,
župnik pri Sv. Emi

»Granice se mijenjaju, a narod ostaje«

Alojzije Stepinac – svjetionik pazinskih Križara

U Pazinskom kolegiju – klasičnoj gimnaziji, od 15. svibnja 1996. godine djeluje Križarsko društvo »Orlovi«. Ono je plod vrlo uspješnog susreta predsjednika VKB-a prof. dr. Petra Kraljevića s nekolicinom učenika naše gimnazije. Društvo broji 18 članova, a predsjednik je Hrvoje Šugar. »Orlovi« su odmah po osnivanju aktivno započeli svoje djelovanje. Već u lipnju mjesecu izdali su prvi broj svoga glasila pod imenom »Runolist«, a pripremili su i zajedničko veselo druženje povodom završetka školske godine za sve učenike Kolegija.

Jedan od ciljeva »Orlova« bio je zasigurno i upoznavanje šireg kruga ljudi s hrvatskim velikanima duha – svecima, blaženicima i slugama Božjim u Crkvi u Hrvata. Poradi toga smo 19. rujna 1996. upriličili susret s mons. Jurjem Bateljom, postulatorom za beatifikaciju Sluge Božjega Alojzija Stepinca. Htjeli smo se izbližega upoznati s okolnostima u kojima se, pred 50 godina, odvijao sudski proces Zagrebačkom nadbiskupu Stepincu. Dr. Batelja je za učenike Kolegija i građanstvo Pazina održao poučno i stručno predavanje. Naime, predavač nas je vrlo iscrpno upoznao sa Stepinčevim svetačkim životom, a istaknuo je i pojedinosti koje su prethodile ili pratile montirano suđenje nadbiskupu Stepincu. Osim toga, dr. Batelja je u potankosti objasnio tijek beatifikacije kardinala Stepinca. Brojno slušateljstvo je sa zanimanjem pratilo predavanje i uključilo se u diskusiju. S osobitim je zanimanjem popraćen dio predavanja o povezanosti nadbiskupa Stepinca s Istrom. Premda on u Istri nikad nije bio, volio ju je kao grudu Hrvatske domovine. Dapače, zaiskao je od mons. Milanovića da se na konferenciji u Parizu Istra pripoji Hrvatskoj, makar pod komunističkom diktaturom, rekavši: »Režimi se mijenjaju, dok granice ostaju«, poklonio je oltar za sjemenišnu kapelu u Pazinu, vlastitih knjiga za biblioteku, a sjemenište obdario novcem (10.000 din) i hranom u vrijeme teške poratne ekonomske krize.

Zagledan u lik vlč. Miroslava Bulešića, također mučenika za vjeru, čija je bista bila izložena u dvorani gdje se održalo predavanje, dr. Batelja je istaknuo kako je nadbiskup Stepinac osobno uzdržavao, plaćao školarinu, za mladog rimskog studenta Miroslava Bulešića, kojega su komunisti ubili 24. kolovoza 1947. godine.

Predavanje je u potpunosti uspjelo, i u krugu Križara još danas se govori o potrebi sve dubljeg upoznavanja i nasljedovanja kardinala Stepinca, a u svjetlu tih dragocjenih spoznaja o Katoličkoj crkvi ubrzo su osnovana nova društva križara.

Naime, »Orlovi« su organizirali i veselo druženje prigodom početka školske godine, a početkom listopada upoznali su i ostale zainteresirane učenike Kolegija s križarstvom. Odaziv je bio vrlo dobar, tako da su već 9. listopada osnovana tri nova društva: »Antun Mahnić«, »Juraj Dobrila« i »Božo Milanović«. Predsjednici tih društava su: Ante Matan, Danijel Perica i Saša Mićanović.

Zbog osnivanja novih križarskih društava, a i radi bolje koordinacije među njima, osnovana je *Zajednica križarskih društava Pazinskog kolegija*. Za prvog predsjednika Zajednice izabran je Ivan Mejak, a njezina je uloga koordinacijska, to jest organizira veće projekte kao što su predavanja, duhovne vježbe, hodočašća, itd. Zajednica je dosad organizirala dva predavanja: »Od flerta do zrele ljubavi« prof. Damire Kraljević i »Sotonizam – moda ili uvjerenje« dr. Marijana Jurčevića. Uspješno je pripremila i prigodnu izložbu uz Papin dan pod naslovom »Pape i Hrvati«. Organizirano je i nekoliko športskih natjecanja. Zajednica je priredila i vrlo uspješan susret prof. dr. Petra Kraljevića s križaricama i križarima našeg Kolegija.

Konkretno, neki od planova Zajednice su: prikupljanje duhovne literature i uređenje duhovne knjižnice, organiziranje duhovnih vježbi, mjesečno organiziranje predavanja o religioznim i kulturnim temama i problemima sa stručnim predavačima, nabava tehničkih pomagala za rad, redovito izdavanje »Runolista« – glasila Zajednice, organizacija humanitarnih akcija, pripremanje susreta mladih, osnivanje novih križarskih društava na području Porečko-pulske biskupije i šire, organiziranje hodočašća, te pohodi pojedinim župama u vidu svjedočenja vjere.

Križari žele živjeti i raditi *Pro Deo et patria* kao istinski katolici i Hrvati – domoljubi, nastoje žrtvom postići boljitak svima oko sebe. Takav je bio i Sluga Božji Alojzije Stepinac. Bio je uvijek spreman pomoći, svagda pripravan na žrtvu. Zato ga i Križari časte i slijede kao svoj uzor, nastoje provesti u djelo njegov primjer nesebične i uvijek rado pružene pomoći, te ljubavi prema Bogu, Crkvi i Domovini.

Pazin, 18. prosinca 1996.

Perica Dujmović

Pobjednik u znaku križa (10)

Piše: Serafin Romanov

Alojzije u službi Zagrebačke nadbiskupije

Prijatelj siromaha

Imenovanja kojima je nadbiskup Bauer povjerio mladom svećeniku Alojziju Stepincu različite službe u Zagrebačkoj nadbiskupiji nisu ga uzoholila. Dapače, sve su ga više usmjeravala prema takvu shvaćanju vršenja službe, da se po njoj proslavlja Bog i uzdiže čovjek. Vidljivo je to iz načina kako je on vjerno hodio za Kristom raspetim i uskrslim, te u promicanju karitativnoga rada. Naime, on je rado obilazio i pomagao siromašne obitelji u zagrebačkim predgrađima, a studentima koji su dolazili u Zagreb potražio bi pogodniji smještaj i pobrinuo se da imaju toplu hranu. Videći ga tako zauzetog u skrbljenju siromaha i bijednika, nadbiskup Bauer ga je imenovao svojim milostinjarom, tj. postavio ga je djeliteljem milodara onima koji bi pokucali na vrata Nadbiskupskog dvora ili su bili potrebni pomoći.

Dobrotovor sirotinje iz zagrebačkih predgrađa

Doista je najupečatljivija značajka tadanjeg Alojzijeva rada bila djelotvorna ljubav prema siromasima. Oni, siromasi i bijednici Zagreba, koje su mnogi s prezirom gledali ili oholo osuđivali, bili su njegova briga, dapače povlaštena braća u Kristu. P. Aleksije Benigar reče: »Kako mu je samilost prema ljudskoj bijedi od mladosti ispunjala dušu, nije mogao ravnodušno gledati beskućnika bez odjeće ili siromaha bez pokrivača. Takve su ga pojave u društvenom životu nukale da se približi tim bijednicima i da im pomogne.« (*Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, str. 97.)

A vlč. Vilim Cecelja je o mladom svećeniku Alojziju Stepincu priopćio slijedeće uspomene: »Kod stola bi malo jeo. Uzimao bi svoje obroke i nosio sirotinji... Na Kaptolskom se trgu često viđao taj probisvijet, kako su te siromahe nazivali, gdje prosjače. Govorilo se da je to svijet koji neće raditi, pa nije ni vrijedno davati im milostinju, jer će ionako sve zapiti. Za socijalne probleme, nažalost, nije bilo razumijevanja, pa se uopće nije ni pristupalo njihovu rješavanju. Usprkos takvom mentalitetu Stepincu je ipak pošlo za rukom, da je na Kaptolu osnovana, i to u samom Nadbiskupskom dvoru, dnevna kuhinja za zagrebačku sirotinju.« (Nav. mj., str. 98).

Godine 1931. nastupila je nezapamćena ekonomska kriza. Radi nezaposlenosti je velik dio ljudi živio u neizvjesnosti. Poteškoće u Hrvatskoj množio je nasiljem i diktatorski režim, koji nije poduzimao odgovarajuće mjere da se popravi stanje radnika i seljaka. U toj neizvjesnosti Zagreb je imao svoga apostola kršćanske ljubavi i milosrđa, mladog i zauzetog svećenika Alojzija Stepinca.

Prolazeći zagrebačkim ulicama nije žmirio da ne vidi siromaha niti zatomio srce da ne vidi njegovu potrebu. Pojedini prizori duboko su se usjekli u njegovu dušu. On sam je o tome, kao sužanj u Krašiću, 19. studenoga 1953., ovako prozborio: »Idući kao ceremonijar o Novoj godini u isusovačku crkvu da pomognem ispovijedati, opazim kako na uglu Draškovićeve i Vlaške ulice sjedi jedna djevojka – pijana. Druga tetura po ulici (...). Na periferiji grada vladala je očajna bijeda. Neke su obitelji ležale tu na smetištu.« I da doskoči tome jadu, da stvori svijest odgovornosti kod svih čimbenika društvenog života i crkvenih ljudi za potrebu karitativnog rada, počeo je izdavati časopis »Caritas«. (VJD, sv. II., str. 85).

Utemeljitelj Karitasa Zagrebačke nadbiskupije

Alojzije je bio neposredni očevidac bijede, nemorala, profiterstva, koji su se nadvili nad sudbinu mnogih Zagrepčana. Ne samo što je donosio hranu najpotrebnijima ili obilazio zapuštena radnička predgrađa, već je u želji da spriječi veće zlo i liječi nastalo pokrenuo djelovanje Karitasa Zagrebačke nadbiskupije. Istina, nadbiskup Bauer je 25. studenoga 1931. izdao okružnicu o osnutku »Karitasa nadbiskupije zagrebačke«, ali je sve pripremio, statut složio i pronašao djelatnike i gorljive apostole on, Alojzije Stepinac.

Svrha »Karitasa zagrebačke nadbiskupije«, razgranatog u svakoj župi, bila je »njegovati, jačati i širiti duh djelotvorne ljubavi prema bližnjemu«. Za vrijeme Drugog svjetskog rata Karitas je činio »prava čudesa«.

I kad su mu komunisti na suđenju 1946. spočitavali djelovanje »Karitasa«, Nadbiskup nije propustio braniti to djelo Katoličke crkve, koje je bezbrojna dobra učinilo upravo partizanskim djelatnicima i njihovoj djeci.

Mladi svećenik Alojzije Stepinac bijaše prvi predsjednik zajednice Karitasa za grad Zagreb. Kad je u zimi koja je povezivala godine 1933. i 1934. nastala prava glad, on je osnovao nekoliko pučkih kuhinja za siromahe na području grada Zagreba. Osobno je zamolio župnike da po župama provedu sabirnu akciju prikupljanja živežnih namirnica. U tu svrhu priređivane su i različite kulturno-umjetničke priredbe.

Radeći, uz ostale svoje dužnosti, i u sekretarijatu novoosnovanog Karitasa, Alojzije je 5. listopada 1933. uputio jednome svome kolegi svećeniku pismo s molbom da se po župama njego-

Nadbiskup A. Stepinac na logorovanju s malim križarima u Mokricama, od 26. srpnja do 6. kolovoza 1940.

va dekanata provede akcija za sabiranje živežnih namirnica za prehranu gladnih. U pismu naslovljenom s »Dragi druže!« napisao je: »Prilike u Zagrebu takodjer su Vam prilično poznate. Očajnije već jedva mogu da budu. Do danas je u našoj kartoteci ubilježeno možda već 4.000 tisuće ljudi koji traže pomoć (...). Razmišljajući došao sam na misao da Vas uoči predstojeće zime molim, da pokušate u svojoj župi a ako je moguće i u drugim župama tamošnjeg dekanata pokušati sabirnu akciju živežnih namirnica (...) uopće svega što bi se moglo upotriebiti za prehranu gladnih.«

Pokretač časopisa za pomoć siromasima

Za učinkovitiji karitativni rad i za uključivanje što više ljudi u pomaganju siromasima, Alojzije je početkom godine 1934. otpočeo zajedno sa svojim suradnicima izdavati skromni listić pod imenom »Karitas«. U prvih pet brojeva on sam je napisao nepotpisane uvodnike i članke. Ti su članci, kao i njegove propovijedi, krcati navodima Sv. pisma o potrebi milostinje. U njima je opisao osobne doživljaje ljudske bijede uočene u zagrebačkim predgrađima.

Za prvi broj »Karitasa« napisao je programatski članak s pitanjem: Što hoćemo? odgovorio je: »Ništa nova! Hoćemo samo da pokažemo, da u katoličkoj crkvi još živi onaj duh, koji je božanski Spasitelj ulio u nju. Hoćemo da pokažemo da u katoličkoj crkvi još živi duh djelotvorne ljubavi. Hoćemo da ona lijepa svjetiljka, što ima da gori u srcu svakoga kršćanina – a to je djelotvorna ljubav – da ta svjetiljka i dalje sjaje pred licem Gospodnjim (...).

Naša je akcija eminentno crkvena. Iza nje stoji naš natpastir, nasljednik apostola, iza nje stoji sv. Otac. Iza nje stoji Krist, iza nje stoji Bog, koji je zapovijedio – ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!« (Karitas, br. 1 (1934), str. 1s.) U tom prvom broju napisao je i članak Organizovani karitativni rad, u kojem je govorio o potrebi oduševljenoga rada u Karitasu, jer se samo gorućom Kristovom ljubavi i organiziranim radom mogu polučiti značajni rezultati u suzbijanju bijede i pomoć siromasima. (usp. *Karitas*, br. 2 (1934), str. 2–3.)

U drugom broju Alojzije potiče na osobno posjećivanje bijednika i vidi u tome »jednu goruću potrebu«. U članku pod naslovom Jedna goruća potreba istaknuo je: »Osobno posjećivanje imade veliku vrijednost i za posjetioca i za bijednika. Za posjetioca, jer će gledajući bijedu na licu mjesta vidjeti, da imade nevolje daleko veće nego li je njegova. Lakše će snositi svoje breme, kad vidi tuđe teže (...). Oćutit će često puta veselje, kojega svijet ne može dati, a koje Bog ulijeva u srce milosrdnog čovjeka. Osobno posjećivanje, što je i glavno, imade silnu vrijednost za nevoljnika, kojeg se posjećuje. Ono djeluje kao melem na ljutu ranu. Jer ako mu i ne pomognemo mnogo, ipak kad siromah vidi, da imademo s njime samilosti i razumijevanja, puno će lakše snositi svoju bol, i mi smo vidjeli ne jedamput gdje plaču od ganuća, kad čovjek dođe k njima makar i sa najmanjom pomoći, makar samo s dobrom rječju. Zar se ne tuži već Spasitelj: 'Tražio sam, tko će da me tješi i nisam ga našao!'« (usp. *Karitas*, br. 2 (1934), str. 9s.)

Tako prema mislima i djelima samog Alojzija Stepinca, apostola ljubavi grada Zagreba, u čovjeku bijedniku tješimo samog Spasitelja.

Za treći broj »Karitasa« Alojzije je napisao članak o skrbi za djecu. Donio je potresna iskustva o siromaštvu djece. Članak je otpočeo Isusovim pozivom: »Pustite malene k meni, jer je takovih kraljevstvo nebesko«, a završio riječima: »U svakom djetetu krije se jedna neumrla duša! Za svako to dijete umro je na križu Sin Božji! Zar se ne isplati da se zauzmemo za njih svim srcem? 'Zaista Vam kažem, što učiniste jednome od ovih najmanjih, meni učiniste!' Tako shvaća Isus Krist brigu za djecu.« (*Karitas*, br. 3 (1934), str. 17s.)

Uvodni članak za četvrti broj »Karitasa« Alojzije je posvetio služinčadi. U članku je upozorio da su gradske prilike opasnost za vjeru i poštenje djevojaka koje sa sela dolaze u grad. Ne piše s gledišta društvene pravednosti, što je posao sociologa i zakonodavaca, nego sa stanovišta »kršćanske ljubavi, što je posao i zadaća sviju nas, koji mislimo i osjećamo s Kristom.« (*Karitas*, br. 4 (1934), str. 25s.).

Uvodnik petog broja posvetio je bolesnicima. Govoreći o »divnom Samaritancu« iz Isusove prispodobe (usp. Lk 10, 33), reče: »A ima li što ljepše nego li biti milosrdni Samaritanac?

Ako budemo sa Spasiteljem, tim pravim milosrdnim Samaritancem 'prolazili čineći dobro' na svijetu, onda ćemo se s Njime i radovati u nebu. Inače će nam moći s pravom doviknuti 'odlazite od mene prokleti, ne poznajem vas!'« (*Karitas*, br. 5 (1934), str. 33s.).

U petom broju objavio je i članak pod naslovom Pomozimo sirotinju obilato. Upirući se na Isusovu riječ: »Kakovom mjerom mjerite takvom će vam se i odmjeriti« potaknuo na darežljivost riječima: »Neka ne bude ruka naša pružena da prima, a stisnuta da daje.« (*Karitas*, br. 5 (1934), str. 34–35.)

Značajni su u ta četiri prva broja časopisa »Karitas« Alojzijevi članci i razmišljanja na temu: Milostinja u svjetlu vjere. U njima je istaknuo i ovu misao: »Buduć da mi nismo samo kakova 'filantropijska' institucija, nego katolička karitativna organizacija, koja mora da sve stvari promatra u duhu vjere, vrijedno je, da barem letimično ogledamo ovu stvar sa stanovišta vjere.« (*Karitas*, br. 3 (1934), str. 18.)

Tako Alojzije ne prosuđuje milostinju kao savjet za djelovanje, nego kao zapovijed Gospodnju. Naveo je, naime, Isusove riječi: »Ovo je zapovijed moja, da se ljubite među sobom, kao što sam ja ljubio vas.« (Iv 15, 5). Milostinja, stoga, mora biti svjedočanstvo ljubavi Kristove, ljubavi Božje u nama. (usp. *Karitas*, br. 1 (1934), str. 4.)

Bogataše je podsjećao da nisu oni apsolutni gospodari onoga što posjeduju, nego je Bog gospodar svih stvari. Oni su samo upravitelji. Zato imaju dužnost da svoje blago upotrijebe onako kako hoće Bog, a to je da dijele milostinju. U svojim se mislima oslonio na riječi sv. Pisma: »Časti Gospodina imanjem svojim.« (Prov 3, 9). (*Karitas*, br. 2 (1934), str. 10–12.)

Poticao je bogataše neka obilato i radosno darivaju siromahe. »Stotinu ti je možda dobročinstava iskazao Gospodin za malen darak, koji si Njemu za ljubav pružio sirotinji. Ne boj se dakle da će Gospodin biti škrt prema tebi, budeš li darežljiv. 'Kad otvoriš srce svoje siromahu, bit ćeš kao izvor voda, kojemu neće ponestati vode.'« (*Karitas*, br. 3 (1934), str. 18s.)

Značajne su i završne riječi njegovih razmišljanja o milostinji, koje je preuzeo od sv. Augustina: »Daj, što ne možeš zadržati, i primi što ne možeš izgubiti.« (*Karitas*, br. 4 (1934), str. 27s.)

Znakovit je i Alojzijev članak na temu: Osvrt na karitativnu djelatnost crkve..., u kojem je zapisao: »Iako nemamo pri ruci točnih podataka, nećemo se prevariti kad reknemo, da je preko 500.000 dinara izdala crkva za sirotinju u Zagrebu, ona ista crkva katolička, koju 'drugovi' i 'braća' nazivaju pljačkašem i zaglupljivačem naroda.« (usp. Karitas, br. 2 (1934), str. 13.). Nije teško pod pojmom »drugovi« prepoznati komuniste, a pod pojmom »braća« masone s kojima će se Alojzije Stepinac sudbinski suočiti od trenutka svojeg biskupskog posvećenja 1934. do uhićenja koje je izvršio komunistički režim 1946. No, on je njihovo razorno i pogubno

djelovanje uočavao i razotkrivao od početka svoga svećeničkog djelovanja.

On se nije sa spomenutim grupacijama utrkivao, već je za ljutu ranu socijalne bijede primjenjivao evanđeoski lijek kojemu su se spomenute grupe prikriveno ili otvoreno suprotstavljale.

Apostol Evanđelja ljubavi

Alojzije Stepinac je uistinu bio apostol Evanđelja ljubavi, Evanđelja Božjeg milosrđa. On je u siromahu gledao Krista Boga, ponavljajući često Kristove riječi: »Što god ste učinili jednome od moje najmanje braće, meni ste učinili.« Bio je uvjerenja da je djelovanje u skladu tih riječi kadro ostvariti civilizaciju ljubavi.

Alojzije Stepinac se tako u prvim godinama svoga svećeništva osjeća radosnim kad god nesebično djeluje u korist bližnjega i nastoji da svaki čovjek, a posebno mladi ljudi, osjete učinkovitim zadatak vršenja kršćanske ljubavi. Mladeži pripada budućnost. Alojzije je znao pronaći način da se mladež, osobito kroz djelovanje u Katoličkoj akciji, uključi u karitativnu djelatnost. Upravo za mladež je održao više duhovnih tečaja. Znakovit je onaj održan u franjevačkom samostanu u Krapini o kojem, kao sužanj u Krašiću, reče 3. svibnja 1955.: »Kako su ti dečki samo slušali, kad sam im tumačio osnovne istine vjere. Bili su kao izvan sebe zaneseni ... veseli i svi do jednog ispratili me na stanicu do vagona. Nama bi trebalo 40 domova duhovnih vježbi.« (VJD, sv. II., str. 350.)

Za grupu sveučilištaraca koji su se dragovoljno prijavili za karitativni rad, upriličio je posebni tečaj. Obećao im je da će na Tijelovo 1934. za njih prikazati svetu Misu i podijeliti im svetu pričest. I eto, uoči toga Tijelova, stigoše prvi brzojavi i čestitke o njegovom imenovanju za nadbiskupa koadjutora. On je ipak okupio tu dragu mladež, koja se odlučila na karitativni rad, i kao imenovani nadbiskup koadjutor održao prvu svetu Misu u zajednici kršćanske ljubavi. Bio je to znakovit i proročki čin. Tim činom Alojzije je očitovao da karitativna djelatnost u Crkvi izvire iz Euharistije, iz Kristove »ljubavi do kraja«.

(nastavlja se)

KAZALO

Sluga Božji Alojzije Stepinac glasnik je Postulature za proglašenje blaženim i svetim kardinala Alojzija Stepinca, te časopis svih njegovih štovatelja, Kristovih vjernika i ljudi dobre volje.

God. 4 (1997) Broj 1–2 **Cijena**: 5 kn; za inozemstvo 3 DEM ili 3 USD
Glasnik izlazi četiri puta godišnje s dopuštenjem crkvenih poglavara.

Izdavač: Postulatura Sluge Božjega Alojzija Stepinca, Kaptol 31 – 10000 Zagreb. **Uređuje i odgovara**: Dr. Juraj Batelja, Kaptol 31 – 10000 Zagreb **Adresa uredništva**: Postulatura Sluge Božjega Alojzija Stepinca, Kaptol 31, 10000 Zagreb, telefon: 4550–643

Sve što se u našem Glasniku navodi ili naziva »čudo«, »svetost«, »svetac« i slično, sve to, u duhu crkvenih propisa, treba uzeti i razumjeti u našem običnom ljudskom načinu izražavanja. O svemu će tomu konačni sud izreći Crkva.

Rješenjem Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske, Br. 532-03-1-7-94-01, časopis: »Sluga Božji Alojzije Stepinac« oslobođen je plaćanja poreza na promet.

Lektor: Dr. Ante Stamać **Slog:** LASER plus **Tisak:** Tiskara PULJKO

SJAJ NA GROBU

Stihovi: Ančica Koprek, Zagreb
Glazba: Mirko Kraljević, Karlsruhe
Notografija: M. Martinjak

SVEČANO

A D E7 A D E7 A A E

Do - mo-vi - na na - ša sja - ji dra-gim
Po - nos-ni smo na te po - koj - ni - če

A E A

sja - jem, sva - ka su - za za njom bi - ser - no je či - sta. Kad sr - ce po -
sve - ti do - mo - vi - nu svo - ju po - ni - o si so - bom. Ka - o ni ti

E D E7 A E D

le - ti za lju - blje - nim kra - jem, ka - o sjaj - na zvije - zda Hr - vat - ska nam
o - na ni - kad ne - će mrije - ti. Po - put tvr - de vje - re sja nad tvo - jim

E A D A E7

bli - sta. A na sta-rom tr - gu sto - ji ka - te - dra - la sa ču - de-snom sna - gom
gro - bom.

A D A D

ka - o Fe - nix pti - ca bla - go - slo - va mno - go vjer - ni - ma je da - la i pri - mi - la

A E A A

sr - ce A - loj - zi - ja Ste - pin - ca i pin - ca.

1. 2.

Pedeset arturija položeno je na grob Sluge Božjega na spomen 50. obljetnice sudske presude

Napomena Uredništva:

Autorici teksta ove pjesme nije bila poznata či-njenica da je UDBA, kao relikviju sačuvano srce kardinala Alojzija Stepinca, pod prijetnjom odgo-vornima u Nadbiskupiji otuđila, uništila, spalila. Stoga pojam Kardinalova srca ovdje predstavlja njegovu osobu i svekoliko njegovo junačko, mu-čeničko djelo.